LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Eßlingen/N., Breite Str. 6—8. Printer: Ungeheuer & Ulmer, Ludwigsburg, Körnerstr. 16. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 116. (340)
Sestdien, 1949. g. 10. dec.
Iznāk treškdienās un sestdienās. Izdevēja: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks: M. Cullītis. Redaktori: A. Bolšteins, Fr. Igals, J. Jēkabsons, B. Ķīselis, H. Mindenbergs, E. Raisters, L. Švarcs. Redakcijas adrese: Esslingen/N., Breite Str. 6—8, telefons 17339.

Ečesons prasa karastāvokļa izbeigšanu Vācijā / Rietumvācijai tomēr būs bruņotie spēki — pagaidam gan tikai policijas formācijas

Vai Vācijas jautājuma apspriešanā Ņujorkā piedalīsies arī Pad. Savieniba?

Vašingtona (B). — Ilgi plānotā un daudz diskutētā Rietumvācijas iekļaušana Rietumeiropas valstu saimē un tās saimnieciskajās un militārajās alliancēs sāk kļūt īstenība. ASV ārlietu ministrs Ečesons trešdienas preses konferencē paziņoja, ka Savienotās valstis, Lielbritānija un Francija nolēmusi izbeigt kara stāvokli ar Vāciju. Ečesons piemetināja, ka tas nenozīmē tūlītēja miera līguma parakstīšanu. Labi informētas aprindas sagaida, ka konference, kurā lems par kara stāvokļa izbeigšanu ar Vāciju, notiks jau 1950. gada janvārī. Otra sensācija ir Rietumvācijas federācijas kanclera Dr. Ādenauera runa Vestfālē, kurā tas aicināja sabiedrotos gādāt par Rietumvācijas aizsardzību, uzsverot, ka Austrumvācijā veidojas stipri tautas milicijas spēki, kuriem Rietumvācijas federācijā nav pretsvara. Parīzes politiskajās aprindās atkal klīst baumas par 4 valstu konferenci Vācijas jautājumā, kas itkā arī notikšot nākamgada sākumā Ņujorkā.

Ārlietu ministra Ečesona paziņojums Vašingtonā nav nācis kā pārsteigums. Jau kopš Parīzes pēdējās konferences pagājušajā mēnesī angļu, franču un amerikāņu prese nemitas rakstīt par attiecību normālizēšanu ar Vāciju. Arī pati vācu prese vairākkārt nepārprotami norādījusi sabiedrotajiem, ka pašreizējā situācija, joprojām pastāvot kara stāvoklim uzvarētāju un sakautās Vācijas starpā, ir pilnīgi absurds un neatbilst praktiskajām vajadzībām. Ārlietu ministra Ečesona apmeklējums Bonnā šai ziņā deva vispusīgu pārskatu arī ASV ārlietu vadītājam, kas, atgriezies Vašingtonā, pārliecināja arī prezidentu Trūmenu par nepieciešamību tūlīt normālizēt attieksmes ar vāciešiem. Amerikāņu aktīvitātei ir gan dziļāki iemesli. Newsweek informētais diplomātiskais korespondents 5. 12. ziņoja, ka ASV un angļu izlūkošanas dienesta rīcībā ir materiāli, kas pierāda krievu gatavošanos atvilkt savu okupācijas kaŗaspēku no Vācijas jau nākamajā pavasarī. Šie pierādījumi, acim redzot, ir tik stipri un pārliecinoši, ka pēdējo divu nedēļu laikā bija jāmaina ASV, Anglijas un Francijas politiķu vēl Parīzes konferencē nospraustais kurss, ka vācu bruņotos spēkus neatjaunos. Šī kursa maiņa radīja jūtamu sajukumu, kas sevišķi spilgti atspoguļojas vācu presē. „Mums jāķeŗ pie galvas," rakstīja Stuttg. Zeitung, „un jājautā, vai mēs vēl redzam un dzirdam pareizi vai esam apdullušī un nekā vairs nesaprotam. — Vēl pagājušajā nedēļā franču parlaments izteica uzticību ārlietu ministram Robertam Šūmanam tikai tādēļ, ka viņš deva solījumus gādāt par to, lai Vācija būtu un paliktu uz mūžīgiem laikiem demilitarizēta. Anglijas ārlietu ministrs Bevins tajā pašā laikā paskaidroja apakšnamā, ka Vācijas remilitārizācija nav domājama nekādos apstākļos. Visbeidzot ASV aizsardzības ministrs Džonsons savā apmeklējumā Frankfurtē pirms dažām dienām Savienoto valstu prezidenta un kongresa vārdā deklarēja, ka ASV nav nekādu plānu nedz nolūku Vāciju par jaunu apbruņot."

„Bet ir vēl otra puse ar gluži pretēju informāciju," raksta Stuttgarter Zeitung ievadnieks. „ASV senāta aizsardzības komisijas priekšsēdis senātors Tomass šonedēļ pieprasīja tūlītēju noligumu ar Vāciju, kurā būtu precizēts apbruņojamo vācu divīziju skaits un ieroči, kādi Rietumvācijas armijai vajadzīgi. Londonā visi zvirbuļi čivina no jumtiem, ka feldmaršals Montgomerijs, Rietumeiropas bruņoto spēku virspavēlnieks, grib vismaz 40 labi apbruņotas vācu divīzijas. Tikpat labi zināms, ka Parīzē franču ģenerālštābs vācu armijas piedalīšanos Rietumeiropas aizstāvēšanā uzskata par svarīgu priekšnoteikumu."

Tagad, pēc jaunākajiem ārlietu ministra Ečesona paskaidrojumiem un Dr. Ādenauera deklarācijas, stāvoklis ievērojami noskaidrojies. Acīm redzot, rietumnieki lielā steigā gādās, lai, pirmkārt, atceltu kara stāvokli Vācijas un sabiedroto starpā un, otrkārt, lai raditu pietiekamu skaitu apbruņotu vācu formāciju, ko pagaidām gan nevarēs uzskatīt par īstu armiju, bet ko vajadzības gadījumā par tādu ar smago ieroču piešķiršanu ātri var pārveidot. Šajā sarežģītajā situācijā pašu vāciešu izturēšanās ir reizē interesanta un pikanta. Pirmā reakcija angļu-amerikāņu un franču preses aicinājumiem uz remilitārizāciju no vācu puses bija pilnīgi noraidīta. Rietumvācijas lielie laikraksti vienbalsīgi rakstīja par „nožēlojamu kara kalpu vervēšanu", sabiedroto naivitāti un asi kritizēja plānu izmantot vāciešiem raksturīgo tieksmi spēlēt zaldātus un sveicināt uniformas. Interesantas aizkulises ir arī federācijas kanclera Dr. Ādenauera intervijai amerikāņu laikraksta The Plain Dealer pārstāvim. Vācieši varot dot pietiekami daudz karavīru, teicis kanclers, bet par ieročiem jāgādājot amerikāņiem.

Ar to ainava kļūst pilnīga. Angļi un amerikāņi uzskata Rietumvācijas bruņotos spēkus par nepieciešamību. Viņiem izdevies, acīm redzot, pārliecināt arī francus, ka vāciešiem ieroči jādod. Vienīgais, kas šim plānam aiz labi saprotamiem iemesliem pretojas, ir paši vācieši. Bet Dr. Ādenauera intervijas piemērs ir liecība par to, ka vāciešiem nav nekādu izredžu remilitārizācijas spiedienam sekmīgi pretoties. Bonnas parlaments stīvēsies tik ilgi, līdz būs no sabiedroto augstajiem komisāriem izkaulētas tādas koncesijas, ko vācieši uzskata par vajadzīgām viņu miljoniem, kareivigajam garam un nozīmībai Eiropas aizsardzībā. Ka šīs prasības nebūs mazas, liecina kāda cita preses balss no Bonnas, Dr. Ādenauers esot paskaidrojis saviem CDU kollēģām, ka viņš piekritīšot Rietumvācijas armijas formēšanai tikai tad, ja tai došot Eiropas aizsardzības plānos tikpat svarīgu un nozīmīgu vietu kā Francijas armijai.

Ečesons apstiprina urana sūtījumus uz Krieviju

MAJORA JORDANA PASKAIDROJUMUS VAŠINGTONA UZSKATA PAR POLITISKIEM UZBRUKUMIEM PREZID. TRŪMENAM

Vašingtona (E). — Majora Jordana sensacionālie paskaidrojumi, ka nelaika prezidenta Rūzvelta pilnvarotais Harijs Hopkinss nodevis Padomju savienībai amerikāņu atombumbas noslēpumu, radījuši plašas pārrunas Savienotajās valstīs. Kamēr aviācijas archīvos meklē apstiprinājumu majora uzdotajiem faktiem par slepeno dokumentu transportu ar supercietokšņiem, vadītājas politiskās aprindas agrākā lidotāju virsnieka apgalvojumus nosauc par izdomātiem. Vašingtonā norāda, ka Jordans zināmas republikāņu grupas uzdevumā vēloties kaitēt nelaika prezidenta Rūzvelta piemiņai un ievadīt uzbrukumu pret viņa darba turpinātāju, tagadējo prezidentu Trūmenu.

Pēdējās ziņas no Vašingtonas tomēr liecina, ka vismaz daļa majora Jordana apgalvojumu ir patiesa. Dementēdams ziņas par to, ka krievlem būtu nodoti slepeni dokumenti,

(Turpinājums 10. lpp.).

Vācieši pret „neīstajiem" DP

Štutgarte (D). — Stuttgarter Zeitung ziņo, ka vācu bēgļu ministrija pašreiz sīki pārbauda DP problēmu. Politiskās aprindas izsakoties, ka vajadzētu strikti šķirt „īstās" pārvietotās personas no „neīstajām". Vācieši domā, ka par īstiem DP nevar saukt tos bēgļus, kas tagad ierodas no zemēm aiz dzelzs priekškara. Stuttgarter Zeitung sakās zināms, ka Bonnas valdība iesniegs augstajiem komisāriem memorandu, prasot, lai tā saucamās neīstās pārvietotās personas novieto nometnēs Beneluksa valstīs, Francijā vai Anglijā.

Krievu atombumbas satur plutoniju

SENSĀCIONĀLI ATKLĀJUMI PAR PADOMJU ZINĀTNIEKU PROGRESU

Ņujorka (C). — Amerikāņu izlūkošanas dienests savācis pierādījumus, ka Krievijā eksplodējušās atombumbas ir modernākā, plutonija tipa bumbas. Time, kas šo ziņu sniedz, piemetina, ka min. atklājumam svarīga nozīme. Acīm redzot, ASV zinātnieki nav taupījuši pūles savākt pietiekamu daudzumu stratosfairā klīstošu radioaktīvu putekļu, kas tur radušies septembra mēnesī pēc atomsprādzieniem Vidussibirijā. Analizē pierādījies, ka šie putekļi cēlušies no plutonija atomkodola sairšanas.

Plutoniju gatavo vissarežģītākajā aparātā, kādu modernā zinātne vispār pazīst. Tā ir tā saucamā urāna krāsns, kas prasa ārkārtīgu precizitāti un matēmatiski pareizu uzbūvi. Kad urāna krāsns sāk darboties atomu sabrukšana visu laiku jākontrolē, jo nepareizas rēgulēšanas gadījumā tā eksplodē ar sprādzienu, kas līdzīgs atombumbas iedarbībai. Plutonija ražošanu ļoti apgrūtina tas, ka visa apstrādāšana iespējama tikai no atstatuma. Reakcijā rodas tik daudz radioaktīvu izstarojumu, ka neviens laborants nedrīkst kaut vismazākai urāna krāsnī biušai vielas daļiņai pieķerties. Bombardētos urāna stieņus ķīmiski apstrādā ar tā saucamajām mākslīgajām rokām un tālvades aparātiem cauri bieziem svina mūŗiem.

Acīm redzot, Padomju savienībā visas šīs ierīces un jaunākās atziņas par atoma reakcijām nonākušas jau pirms dažiem gadiem, pretēji visiem angļu un ASV zinātnieku aprēķiniem, ka krieviem atombumba būs ne agrāk kā 1952. gadā.

Jaunas direktīvas Meklojam

Frankfurte (C). — UP ziņo, ka ASV augstais komisārs Vācijā otrdien no Vašingtonas saņēmis jaunas direktīvas par turpmāko amerikāņu politiku Vācijā. Šīs direktīvas ir trešais šāda veida dokuments pagājušo 56 mēnešu laikā, kopš sākās Vācijas okupācija. Abas iepriekšējās reizes Vašingtona radikāli mainīja amerikāņu okupācijas politiku Vācijā.

Jaunās direktīvas lielāko daļu ir paša Mekloja izstrādātas. Tās pagaidām tur slepenībā. Informētas aprindas spriež, ka Vašingtona dos likumīgu pamatojumu jaunajam kursam, ko izstrādāja Parīzes ārlietu ministru konferencē un Petersbergas apspriedēs Bonnā ārlietu ministra Ečesona viesošanās laikā.

Padomju miers ir kaps brīvām tautām

Ņujorka (E). — Apvienoto nāciju pilnsapulcē trešdien notika debates par Ķīnas iesniegumu nosodīt Padomju savienību agresijā. Amerikāņu delegāts Filips Džesups uzaicināja Maskavu publicēt tos līgumus, pēc kuriem krievi ekspluatē Mandžūrijas un Tientsinas iedzīvotājus. „Kominforma valstis apgalvo, ka tās aizstāv mieru," teica Džesups. „Šis miers būs kaps visām tām tautām, kas tam pakļausies."

Papildinājumu DP likumam TOMĒR APSPRIEDĪS

Vašingtona (C). — Newsweek Vašingtonas birojs ziņo, ka Ečesons esot sastādījis ārlietu ministrijas sarakstu par likumiem, kas kongresam nekavējoties jāapspriež. Janvāŗa mēnesī paredzēts apspriest 6 likumprojektus. Viens no tiem ir papildinājums pārvietoto personu likumā. Līdz ar to jācer, ka līdzšinējās baumas, kas paredzēja tālāku DP likuma apspriešanas atlikšanu, ir nepreizas un papildinājumu vēl par 120.000 DP ielaišanu tomēr apspriedīs jau pašā sesijas sākumā. Tā ka pārējie 5 apspriežamie likumprojekti: starptautiskās tirdzniecības organizācijas charta, Atlantika pakta militārās palīdzības atjaunošana nākamajam gadam, Maršala plāna darbības pagarināšana, palīdzība Korejai un papildinājumi senāta likumdošanā ir svarīgi un visai plaši diskutējami jautājumi, DP likumu janvārī gan laikam apspriest nepagūs. Drīzāk jāgaida, ka labākā gadījumā to diskutēs ne ātrāk par februāŗa vidu.

Lielais pārsteigums Sofijas prāvas pirmajā dienā — Kostovs neatzīstas

Trīsdesmit gadu ievērojams komūnists Balkanos, bet tagad spiegs un nodevējs

Vašingtonā paredz grūtības Ečesonam

Vašingtona (B). — Politiskās aprindās spriež, ka ārlietu ministra Ečesona karjērā nākamie divi mēneši būšot izšķirīgie. Diplomātiskie novērotāji vērtē, ka Ečesonam ārlietu ministra portfelis apdraudēts, jo tiklab senāta, kā tautas vietnieku nama aprindās valdot neapmierinātība ar viņa ārpolitiku. Ečesonam, pirmkārt, pārmet vilcināšanās, taustīšanās un nenoteiktības politiku Ķīnā un Dienvidamerikā. Tāpat Ečesons esot vainojams par pašreizējo stāvokli Vācijā, kur sabiedrotie faktiski atspiesti defensīvā un tiem soli pa solim vairāk vai mazāk precīzi jāatkārto tas, ko Austrumvācijā demonstrē Maskava. Labi informētais Newsweek 5. 12. raksta, ka Ečesons nekad Baltajā namā nav ieguvis tik lielu svaru un nozīmību kā iepriekšējie ārlietu ministri Hels, Bernss vai Maršals. Senāta ārlietu komisijā nākamai sesijai esot sagatavota vesela virkne ar Ečesonu diskutējamu jautājumu, kuŗos valda neapmierinātība ar līdzšinējo ASV ārlietu vadītāju. Ečesonam jautāšot nevien par Ķīnu, Vāciju, Maršala plānu un sajukumu amerikāņu politikā Dienvidamerikā, bet asi kritizēšot arī viņa rīcību attieksmēs ar Tito, ar jauno Izraēlas valsti un visbeidzot mēģināšot vinu vainot arī amerikāņu neveiksmē nodibināt starptautisko atomenerģijas kontroli.

Nodibināta brīvo arodbiedrību apvienība

Londona (F). — Trešdien 47 valstu arodbiedrību pārstāvji Londonā vienbalsīgi pieņēma pasaules brīvo arodbiedrību apvienības statutus. Ar šo brīdi skaitās nodibināta varena strādnieku organizācija, kas pulcina ap sevi turpat 50 milj. locekļu ciņai pret komūnismu un totālitārismu. Pēcpusdienā arodbiedrību pārstāvji izvēlēja arī vadību un par jaunās organizācijas sēdekli noteica Briseli. Ģenerālsekretāra postenī izraudzīja Holandes ar. biedrību pārstāvi L. Oldenbreku. Izpildu komitejā ieiet vēl franču pretkomūnistisko arodbiedrību vaditājs Žuo, amerikāņu arodbiedrību apvienības CIO priekšsēdis Marejs un AFL priekšsēdis Grins. Eiropas valstīm izpildu komitejā no 20 vietām paredzētas 5.

Sofija (D). — **Bulgāru armijas lielajā zālē trešdien sākās prāva pret agrāko ministru prezidenta vietnieku Trajčo Kostovu, agrāko finanču ministru Stefanovu un astoņiem citiem apsūdzētiem. Viņi visi kādreiz bija augstos amatos komūnistu partijā un izpildīja atbildīgus valsts uzdevumus. Jau prāvas pirmajā dienā tiesu un klausītājus pārsteidza aiz dzelzs priekškara līdz šim vēl nepiedzīvota rīcība — Kostovs neatzinās par vainīgu. Šī Kostova atbilde ļoti pārsteidza kā tiesas prokuroru, tā visus klausītājus.**

Prāvā pret Kostovu un citiem apsūdzētajiem bulgāru komūnistu valdība atļāva noklausīties britu un amerikāņu sūtniecības pārstāvjiem un Rietumeiropas laikrakstu korespondentiem, kas darbojas Sofijā. BBC ziņo, ka tiesas zāle greznota daudzām zemnieku un strādnieku skulptūrām, kuŗu rokās ir veseris un sirpis, un Staļina, Ļeņina un Dimitrova bildēm. Kostovs un pārējie apsūdzētie labi ģērbušies un izskatās diezgan spirgti. Tautas tiesā, kuŗai jāatklāj sazvērestības un nodevības pret Bulgāriju (lasi Padomju savienību), ietilpst prezidents, divi tiesneši un četri zvērinātie.

Visu trešdienas priekšpusdienu aizņēma apsūdzības raksta nolasīšana. Tas aptver simts mašīnraksta loksnes ar vairāk kā 20.000 vārdiem. Apsūdzību Kostovs un pārējie apsūdzētie noklausījās, kājās stāvot. Kādreizējos prominentos bulgāru komūnistus apvaino spiegošanā, nodevībā, sabotāžas un terrora aktu organizēšanā. Kostovam tiesas prezidents vēl piedēvēja nodomu nogalināt nelaiķi ministru prezidentu Dimitrovu, sadarbību ar ASV un Lielbritanijas slepenajiem aģentiem un bulgāru komūnistu nodošanu Gestapo. Bez tam 1934. gadā viņš esot „ieteicis" augstam amatam maršalu Tito, lai vēlāk Bulgāriju pievienotu Jugoslavijai.

Pēc īsa pārtraukuma pēcpusdienā tiesas priekšsēdis deva vārdu galvenajam apsūdzētajam Kostovam, uzaicinādams viņu runāt „atklāti un patiesi". Tad ari nāca lielais pārsteigums, kad Kostovs klusā, bet mierigā balsi paskaidroja: „Es neatzīstos nodevībā pret savu valsti. Es nekad neesmu sadarbojies ar ārzemju slepenajiem aģentiem un nodevis Gestapo un bulgāru policijai komūnistus." Kostovs atzinās, ka viņš darbojies pret Padomju savienību un nebiiis pietiekami uzmanīgs, lai novērstu nevēlamu elementu iefiltrēšanos bulgāru komūnistu partijā. Pēc Kostova paskaidrojuma tautas tiesas prezidents pārsteigts jautāja: „Bet jūs taču atzināties policijas nopratināšanā." Tikpat mierīgi Kostovs atbildēja, ka patiesību viņš runā tagad un nevis toreiz. Pēc tam tiesa vārdu deva agrākajam finanču ministram Stefanovam. Šis komūnists nekādus pārsteigumus nesagādāja. Viņš atzinās visos piedēvētajos noziegumos un paskaidroja, ka kopā ar Kostovu nodevis slepenu informāciju britu aģentam pulkvedim Beilejam.

Rietumu demokratijās neviens nešaubās, ka prāva pret Kostovu ir tāda pati izrāde, kāda savā laikā ri-

(Turpinājums 10. lpp.).

LATVIJA
LATVIAN NEWSPAPER
Nr. 116 (340) 1949. g. 10. decembrī.
Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas

Minimālie pienākumi

Mūsu prese un vadītāju personu runas allaž pauž pārliecību par atgriešanos dzimtenē un nacionālās Latvijas celšanu. Šī atgriešanās un Latvijas celšana šoreiz notiks nesalīdzināmi grūtākos apstākļos nekā pēc pirmā pasaules kara, kaut gan optimisti ir pretējās domās. Bezbailīgi ieskatoties ainā, kāda tā būs pēc mūsu atgriešanās, tā jāatzīst par baigu.

Pirms dažiem gadiem Staļins iznīcināja komūnistiem naidīgo Tatāru republiku, kas atradās stratēģiski nozīmīgā territorijā. Latviju, tās ģeografiskā stāvokļa un latviešu pretestības dēļ, sagaida tas pats liktenis. To pierāda masu deportācijas, kā arī krievu un mongoļu nometināšana aizvesto vietā. Šie svešinieki nevien piesavinās deportēto atstātās vērtības, tie arī tirannizē dzimtenē vēl atlikušos latviešus un pilnīgi pārveido apkārtni pēc savām paražām.

Jau tagad Latvijā ir pagasti, kur latviskā dzīve ir izskausta un mūsu dzimto sētu koptās ainavas aizstājis netīrais un skrandainais kolhozu un slaviskās sādžas mistrojums. Šo pārveidību procesu Kremlis ar dzelžainu mērķtiecību turpinās tik ilgi, kamēr latvieši Latvijā būs kļuvuši par nožēlojamu minoritāti; turklāt, tā sastāvēs tikai no pārbaudītiem komūnistiem, kas nacionālo Latviju apkaro tikpat nesaudzīgi kā politbirojs.

Mēs zinām, ka pirmajās deportācijās aizvestie vīrieši gandrīz visi ir miruši nepanesamā režīma spaidos. Aizvesto sievas un bērni, no apgādniekiem atšķirti, vergo kolhozos un rūpnīcās, līdz aiziet bojā vai pazūd padomju tautu masā. Ja kara tuvākā laikā nebūs, tad latviešu un reizē ar to Latvijas iznīcināšana noritēs parastajā tempā; ja tuvosies izšķirēja sadursme, tad mūsu tautas atlikumu likvidēs trieciena tempā. Ar to būs panākts tas, ka pat rietumu uzvaras gadījumā no Latvijas territorijas nepacelsies neviena balss un neviena roka par labu nacionālai Latvijai. Vēl vairāk, — Latviju apdzīvos tai naidīgi individi, un atsevišķu, patriotiski noskaņotu tautiešu atgriešanās un nostiprināšanās dzimtenē būs kļuvusi grūta.

Šis liktenīgais apstāklis padara mūsu stāvokli nesalīdzināmi smagāku par to, kāds tas bija 1918. g. Kaut arī toreiz mēs cīnījāmies ar milzu grūtībām, tomēr tad Latvijā dzīvoja latviešu tauta, vismaz tās lielākā daļa, kurā bija nobriedusi vulkāniska griba pēc savas valsts. Uz šo titānisko, tautā kvēlošo, dziņu balstoties, ideālisma apgaroti vadoņi veica tos brīnumdarbus, no kuriem izauga Latvijas suverēnitāte. Tagad šī galvenā faktora Latvijas radīšanai—latviešu tautas—Latvijā nebūs.

Tātad Latvijas atjaunošana būs jāveic no ārienes. Tā būs jāveic trimdiniekiem, ceļoties no tālām un vistālākām aizjūras zemēm. Niecīgai saujiņai pa visu zemes lodi izkaisītu individu, kas līdz kaklam iestigušī smagajā eksistences cīņā, šis uzdevums var arī nebūt pa spēkam. Bet mēs nedrīkstam ar šādu varbūtību samierināties, un mums tā pilnīgi jāizdzēš no mūsu apziņas, ja negribam kļūt par glēvuļiem un nodevējiem.

Ja gribam pastāvēt un par spīti visam, kas notiek, glābt tēviju, mums jānorūdās cietiem un jāsagatavojas neiedomājamām grūtībām. Minimums, ko liktenis šinī sakarībā no mums sagaida, ir pamatprasības:

1) Vairot un saglabāt latvisko dzīvo spēku apzinoties, ka vienīgi tad, ja mēs šinī virzienā pilnīgi izsmelsim savas bioloģiskās un sociālās dotības, var būt runa par Latvijas atjaunošanu. Ja sīkais, apmēram 120.000 dvēseļu lielais latviešu pulciņš, kas patlaban atrodas brīvajā pasaulē, skaitliski vēl samazināsies, tad mums par patstāvīgu Latviju vairs nevajadzētu sapņot, jo bez latviešiem nevar būt Latvijas. Mums vienmēr un visur skaidri jāpatur prātā, ka jau tā grūtajos trimdas apstākļos grūtniecības periods un mazbērna saglabāšana uzliek tautietēm ārkārtīgi smagu slogu. Mūsu pienākums tad nu ir palīdzēt viņām šo grūtību pārvarēšanā ar visiem mūsu fiziskajiem un garīgajiem spēkiem, nesot šā mērķa labā vissmagākos upurus. Visa mūsu trimdas sociālā aizgādība, cik nu mums izdosies tādu izveidot, jāvirza tā, lai rūpes par materiālo eksistenci nekādā gadījumā nebūtu par šķērsli ģimeņu pieaugumam.

2) Ar maksimālo piepūli gādāt un krāt līdzekļus „Tēvijas atbrīvošanas fondam", kas dibināms nekavējoties, tikko būs beigusies mūsu izvietošanās emigrācijas zemēs. Būdami nabagi ,mēs šoreiz Latviju vairs neatgūsim, jo tagad mums cīņa par to būs jāsāk, nevis atrodoties savās mājās, kā 1918. gadā, bet gan nākot no viņpus okeaniem. Tā ir milzīga atšķirība. Vai kāds tam tic, ka mums piemērotā brīdī kāda sveša vara, tā sakot, uzlasīs mūs no visiem pasaules stūriem, sakopos rīcības spējīgās grupās, apgādās ar visu nepieciešamo un pārvedīs Latvijā? Tā tas nenotiks, un tādēļ mums jāzina, ka atgriešanās, t. i. organizētu un zināmai cīņai sagatavotu kodolu atgriešanās prasīs ļoti ievērojamus līdzekļus. Šo līdzekļu sagādē ar vislielāko jaudu jāpiedalās katram darba spējīgam latvietim — trimdiniekam, un šis uzdevums mums jāpilda tikpat disciplinēti un varonīgi, kā karavīrs izpilda kaujas pavēli. Par to, kādā veidā šie līdzekļi iepludināmi „Tēvijas atbrīvošanas fondā", kā tie tur uzglabājami un izvērtējami, kādos apstākļos tie izlietojami utt., un par fonda struktūru un attiecībām jau tagad vajadzētu sākt lietisku diskusiju.

3) Tūliņ pēc izvietošanās emigrācijas zemēs sākt visintensīvāko savstarpējas palīdzības darbu, izveidojot un paceļot to līdz galīgai robežai. Savstarpējai palīdzībai jākļūst par visas mūsu trimdas saimes augstāko likumu. Pilnīgi jāizslēdz varbūtība, ka kāds šīs saimes loceklis sāktu sabrukt vai pat aizietu bojā trūkuma vai citu apstākļu dēļ. Rūpīga visu trimdinieku apzināšana, kas šinī nolūkā nepieciešama, sistēmatiski turpināma visu trimdas laiku. Vislielākā vērība jāveltī atraitnēm ar maziem bērniem. Nekādā gadījumā mēs savu trimdas dzīvi nedrīkstam aizlaist pašplūsmē, bet mums tā jādzīvo skaidrā apziņā, ka mūsu priekšā stāv ārkārtīgi liels un pilnīgi noteikts uzdevums — mūsu nolaupītās tēvijas atbrīvošana. Šim uzdevumam mums jāziedo visa mūsu fiziskā un garīgā enerģija. Trimdas apstākļos tas prasa vispirms savstarpēju izpalīdzēšanos ar visu sirdi un dvēseli, tad disciplīnu, pacietību, lielu organizātorisku darbu un ticību — ticību Dievam un Tēvijai.

Darīsim tā, lai latvietību glābtu un iznestu veselu un neaptraipītu cauri šai drausmīgajai likteņa naktij.

Dr. J. Kroastenbergs.

Kā sešās stundās „iznīcināja" latviešu tautu

Agrā rīta stundā sastapu mūsu vecās paaudzes tautieti L. dziļās pārdomās.

„Kas tad nu tev, šotēv, tik agri lēcies, ka tik noskumis un domīgs?"

„Ak, dēls, ko šonakt dzirdēju, tā kaut ko piedzīvoju pirmo reizi savā mūžā. Negods, negods . . . Sešās stundās pulciņš mūsu tautiešu iznīcināja latviešu tautu . . ." Un sirmā vīra acīs pamirdzēja asaras.

Biju ieinteresēts dzirdēt vairāk. Ko gan mūsu pirmā pasaules kara cīnītājs būtu pagājušajā naktī ļaunu piedzīvojis?

„Priekšmārtiņu vakars," stāsta tautietis. „Saradāmies vairāku tautu piederīgie kādā slēgtā labdarības sarīkojumā. Kā jau parasts — iešņaboja, uzkoda un runāja. Daudz un gari runāja — gan latvieši, gan pārējo tautu locekļi. Tad — tā ap pusnakti — piecēlās viens no mūsējiem. Garā jo garā runā viņš nopēla latviešu vadītājas personas pagātnē un tagadnē. „Kas bija un ir latviešu vadoņi, dižvīri?" — viņš jautāja, un pats tūliņ atbildēja: „Konjunktūras un mīksta mugurkaula vīriņi. Tikai latvieši vainigi, ka viņiem tagad jādzīvo trimdā . . ." Skaļi piekrišanas saucieni un aplausi latviešu klausītāju krēslos. — „Kāpēc radās latviešu leģions? Kāpēc mums ir tik daudz kroplu un invalidu?" — runātājs jautāja tālāk. Protams, pats atkal atbildēja. Atbildēja vārdiem, kādus še nav iespējams atkārtot, kādus mēs, latvieši, tik bieži esam dzirdējuši no mūsu nāvīgākajiem ienaidniekiem. — „Man kauns no savas tautas, — cik iespējams ātri vēlos no tās aiziet," — tādi bija mūsu tautieša runas beigu vārdi.

Piecēlās otrs. — „Kāpēc citas tautas ir vienotas? Kāpēc igauņi neapsūdz viens otru? Kāpēc latvju meiteņu vairākums bēg no savas tautas invalidiem? Lūk — jautājumi, kas atbildami pāris vārdiem: latvieši ir glēvi."

Bet ar to zaimu vārdi mūsu tautai nebeidzās. Kāda dāma apgalvoja, ka viņa jau četri gadi strādājot, bet neesot maksājusi un nemaksāšot latviešiem „upura naudu" — pašaplikšanās nodevu. Tad labāk viņa samaksājot vāciešiem, — tie kaut ko dodot, ja ne vēl tagad, tad nākotnē. — Tālāk runātāji izklāstīja svešo tautu klausītājiem mūsu mazās iekšējās ķildiņas.

Un tā tas turpinājās sešas stundas. Sešas garas stundas latviešu tautai dzimtenē un trimdā pašu tautieši vēla virsū smagu nicinātāju vārdu nastu. Gan mēģināju „pārmetumus" atspēkot, bet pārsvars mani nomāca, mani pārkliedza, mani pamācīja „pastāvēt pie ratiem". Drūmu sirdi atstāju sanāksmes telpu — sirds man neatļāva še ilgāk palikt."

Nu sapratu mūsu tautas sirmā tēva nospiestību agrajā rīta stundā. Kā viņam, tā man vairs nebija, ko teikt, vienīgi mūsu lūpas klusībā vaicāja: „Kurp eji, latvieti?" Drūmu sirdi šķīrāmies.

Ēriks Miesnieks

AR SAŅEMT PERSONĪBAS DOKUMENTUS

Latvijas Sarkanā Krusta birojā Eslingenā, Vācijā ielā 7 var saņemt personības dokumentus: Arnolds un Anna Baumaņi; Marija Kārkliņa, Arnolds un Ingrīda Kraukļi; Olga Ķike; Veronika Leimane; Vilis Lakstīgala; Vēra Petersone; Liena Priedīte; Magdalēna Pētersone; Georgs un Milda Sroģi; Ludvigs un Monika Strupi; Eduards, Natālija, Zenta un Jānis Derumi; Stepans un Meta Jegorovi; Skaidrīte Skujiņa; Marija Avotiņa; Voldemārs Bernhards; Elvīra Dābola; Jānis, Hermīne un Gaida Dravnieki; Jānis un Minna Dimzas; Zenija un Mīle Dibeni. Olga Freimane; Arnolds un Irma Jansoni; Nikolajs Rozenbergs; Ansis un Aina Spranči; Kamila Šulmane; Irēna Štelfa; Mirdza Vītiņa. Dokumentus pieprasot, jāpazino tagadējā dzīves vieta un dzimšanas dati.

Darbam Savienotajās valstīs vajadzīgas vairākas

laukstrādnieku ģimenes un mājkalpotājas — vieninieces. Pieteikumus adresēt Mrs. O. J. Nelson, GAC, St. Peter, Minn., U. S. A. Vēstulei jāpievieno visu ģimenes loc. dzimšanas dati, fotografijas. Īss dzīves stāsts angļu valodā, kā arī jānorāda, vai prot angļu valodu. Nepieciešama luterāņu draudzes mācītāja vai nometnes administrācijas atsauksme par morālo stāju.

Nometņu dzīve

BEĻĢIJAS LATVIEŠU ORGANIZĀCIJU prezidijs novembrī pārvēlēts. Jaunā prezidija priekšsēdis ir Daugavas Vanagu delegāts A. Vētra. Līdzšinējais priekšsēdis K. Gulbis atteicies arī no pārstāvja amata Latviešu nacionālajā padomē.

LATVIEŠU VECO STRĒLNIEKU BIEDRĪBAS izdotās apliecības par piedalīšanos pirmā pasaules kara strēlnieku bataljona cīņās saņemamas līdzšinējā kārtībā, adresējot attiecīgos lūgumus J. Goldmanim — Würzburg, Central DP Camp.

MAZPULKU VADĪTĀJUS, DALĪBNIEKUS UN INTERESENTUS visos kontinentos lūdz atsaukties organizācijas pag. vadītājs Ansis Birznieks, lai izveidotu kopīgu korespondences mazpulku. Vēstules adresējamas: A. Birzniekam, (13b), Bad Aibling, IRO Supply and Motor Depot, UZ-Zone, Germany.

Informācija par DP un informācija dipīšiem Gronā

Viņu uzvārds ir Amerika — Herta un Gaida Amerika. Par spīti tam, abas ir latvietes no Daugavpils un pirmo reiz ieraudzīs zemi, kuŗas vārds ir viņu uzvārds, tikai tad, kad USAT „Gen. Teylor" piestās Ņujorkā kaut kad decembrī.

Bet neparastais uzvārds ir pietiekams iemesls, lai abas latvietes Gronas nometnē aicinātu uz interviju Public Information birojā. Nozares birojs Gronā veic darbu, kas visai neparasts un nekādā veidā nav saistāms ar „publikas informāciju" parastajā nozīmē. Ne velti tas novietots koridorā, kuŗa sākumā uzrakstits „emigrantiem ieiet aizliegts".

Kopš apmēram pusgada šis birojs pēc amerikāņu joslas IRO informācijas daļas šefa Č. Reinera norādījumiem sācis darbu, kas izrādījies visai svētīgs, lai „neļautu amerikāņiem aizmirst DP".

Gronas birojа svarīgākais uzdevums ir pētīt visu atejošo kuģu pasažieŗu sarakstus un lūkot pēc samērā trūcīgajām ziņām „izzvejot" tos, kas varētu noderēt „labam stāstam". Šos cilvēkus intervē un, ja viela izrādās kaut cik interesanta, birojā nodarbinātie žurnālisti raksta par tiem ziņojumus, kuŗus reizē ar kuģa izbraukšanu telegrafiski sūta to pilsētu vai apriņķu laikrakstiem, uz kuŗiem attiecīgais DP dodas.

Prakse pierādījusi, ka, izņemot lielo pilsētu laikrakstus, amerikāņu avīzes labprāt iespiež šos „iepriekšējas pieteikšanas" rakstus, tā sagādājot ne tikai pašiem braucējiem visai patīkamu un ASV apstākļos bieži vien noderīgu „reklāmu", bet par visām lietām neļaujot sabiedrībai aizmirst, ka daļa DP brauc, bet ir vēl daudzi, kas gribētu braukt. Kaut arī ne katrreiz redaktors atsūta uz Gronu iespiestā raksta izgriezumu, palielā biroja sienas izceļotāju nometnē ir klātin noklātas ASV preses rakstiem par DP.

Ir tiešām svarīgi, lai nemitīgi daudzinātu DP. Tā ir doma, no kuŗas vadījies IRO informācijas nozares vadītājs, un šķiet, ka šis nodoms arī ir lielā mērā attaisnojies. DP netiek aizmirsti.

Un tā, lūk, vesels štats jaunkundžu diendienā urbjas emigrantu sarakstos, kas nonāk informācijas birojā tieši no transporta daļas, lai biroja vadītājs varētu apvilkt ar sarkanu zīmuli tos, kuŗus jāmeklē Gronas bloku un laukumu mudžeklī un jāaicina uz interviju, kuŗai — paldies Dievam — vairs nav itin nekā kopīga ar skrīningiem vai cita veida pārbaudēm. Tik un tā sauc tikai tos, kas ir galīgā veidā O. K. Tā ir informācija citiem, ne informācija dipīšiem.

Bet — ja nu runājam par informāciju, tad, lai ir atļauts pievienot vēl dažus teikumus „informācijai dipīšiem".

Par Gronu un tās pārtikas kontrolēm ir runāts tik daudz, ka laikam būtu lieki atkārtoties. Fakts ir tas, ka kofeŗus kontrolē, un kaut ne man, ne maniem kaimiņiem nekā neatņēma (bija dūmu desa, siers un paciņa sviesta), laikam ir labāk tiešām sviesta muciņas un veselus šķiņķus līdz nevest.

Mazāk pārrunāta šķiet tā lieta, ka vismaz zināmam skaitam izceļotāju, kas daudzmaz prot angļu valodu, ir iespējams pa tām dienām, kas tik un tā jāpavada Gronā, atrast darbu IRO pārvaldē. (Pašreizējos apstākļos, kad kuģi vētru dēļ kavējas, labākā gadījumā te jāpavada vismaz 10 dienas). Pastāvīgi vajadzīgas ne tikai mašīnrakstītājas, bet arī dažādi citi darbinieki, kuŗiem algu gan nemaksā, bet piešķiŗ papildu devas un, saprotams, atbrīvojumu, no visiem citiem norīkojumiem. Jāpiesakās 146. istabā.

Tāpat laikam der atkārtot, ka izceļotāju nometnēs amerikāņu joslā nepieņem bagāžas saiņus vai kastes, kas apstīpotas ar dzelzs saitēm, bet Gronā pēc galīgās bagažas nodošanas (muitas kontroli vairs neatkārto!) par mazu maksu var likt apstīpot mantas cik un kā patik.

Tad vēl viena lieta: — ja jums ir drusku liekas vācu naudas, tad necenšaties par varīti izdot to jau pirms došanās uz Gronu. Nekad nevar zināt vai jau vilcienā nebūs salūzusi kāda kaste un nevajadzēs maksāt Gronas vācu amatniekiem par jaunas uztaisīšanu. (Man uztaisīja varenu kasti par 8 markām, no kā skaidri nopratu, ka šejienes amatnieki un transporta pārraugi nav dipīši. Hm!). Tāpat der kāds lieks feniņš, lai aizietu uz vienu vai otru no diviem kino teātŗiem, vai kādu koncertu pašā Gronas nometnē, un visubeidzot nevienam neliedz braukt apskatīt Brēmeni, uz kurieni ātrajā autobusā ar „S" zīmi par nepilnu marku var nokļūt apm. 40 minūtēs. Ja nemaldos, tad Brēmenes veikali ir vieni no bagātākiem un lētākiem Vācijā, nemaz nerunājot par Brēmenes restorāniem ar svaigu jūras zivju ēdieniem, žāvētiem zušiem un pat nēģiem, par samērā pieņemamām cenām.

Gronā, novembŗa beigās.

Aleksandrs Liepa

1941. g. repatriantu problēma igauņu preses vērtējumā

Aprakstot grūtības, kādas 1941. g. repatriantiem sagādā IRO noteikumi par bēgļu definīciju, igauņu laikraksts Eesti Post (Nr. 44) aizstāv viedokli, ka šie ļaudis nebūt neesot sliktāki patrioti par citiem, izņemot, varbūt, dažus atsevišķus individus. No dzimtenes viņi bijuši spiesti bēgt to pašu iemeslu dēļ, kas trieca pārējos bēgļus trimdas gaitās. Daudzi pat repatriējotīes izglābās no boļševiku cietumiem. Trimdas gaitās Vācijā šo ļaužu lielākā daļa izturējusies gluži tāpat kā 1944. g. bēgļi. Viņi nav meklējuši sev labākās dzīves iespējas, bet gan bēguši no terrora un vajāšanām. Arī viņu karstākā vēlēšanās ir atgriezties brīvajā dzimtenē.

Tālāk laikraksts piezīmē, ka arī to nevar uzskatīt par noziegumu, ka 1941. g. repatrianti pieņēmuši Vācijas pavalstniecību. Lielākai daļai tā uzspiesta ar varu. Bijuši pat gadījumi kur tie, kas atteikušies pieņemt pavalstniecību, ievietoti koncentrācijas nometnēs.

Pēc Igaunijas likumiem 1941. g. repatrianti joprojām uzskatāmi par Igaunijas pavalstniekiem, jo pavalstniecības maiņa var notikt vienīgi ar pilsoņa labprātīgu piekrišanu. Tālāk, par likumīgu citas valsts pavalstnieku Igaunijas pilsonis var kļūt tikai pēc tam, kad republikas valdība to atbrīvojusi no viņa līdzšinējās pavalstniecības. Neviens no 1941. g. repatriantiem Igaunijas valdības akceptu nav saņēmis. Tādēļ tie joprojām uzskatāmi par Igaunijas pavalstniekiem. Praktiski gan par tādiem uzskata tikai tos, kas arī paši sevi uzskata par igauņiem un atrodas kontaktā ar igauņu iestādēm. (š.)

VĒSTULES REDAKCIJAI

GARĪDZNIEKIEM JĀTOP PAR SABIEDRĪBAS VIDUSPUNKTU

Latviešiem izklīstot svešās zemēs, jautājums par pārtautošanos daudzkārt cilāts, bet šķiet, ka nav vēl apsvērti visi apstākļi, kas to varētu aizkavēt.

Dažas tautas, piem. žīdi, gadu simteņiem cauri saglabājuši savu tautību, jo tos kopā saturējusi viņu nacionālā reliģija, tradicijas, īpatas rakstu zīmes un nostāsti par seno kultūru un valsti.

Mums latviešiem no senās kultūras palikušas tikai mūsu dainas, atsevišķu rakstu zīmju mums nav, nav arī nacionālas reliģijas. Šis pēdējais apstāklis ir visļaunākais. Līdz Latvijas valsts nodibināšanai mums gandrīz nebija pašu tautas garīdznieku. Šobrīd tie ir mūsu vienīgais stiprais balsts. Viņiem piekrīt galvenās pūles tautas un tautības saglabāšanā; sanāksmēm un mācībām jānorisinās latviskā garā, lai tradicijas netiktu aizmirstas, lai Jāņu vainags nesavīstu neaplīgots. Garīdzniekam jātop par sabiedrības vidus punktu, pie kuŗa griežas pēc padoma, atbalsta un norādījumiem katrs jaunpienācējs. Viņam jāprot saliedēt savus draudzes locekļus vienā kopībā ar pārējiem latviešiem, jo, kaut arī Dievam kalpojam dažādā veidā, visi mēs taču ticam vienam Dievam. Latvietis latvietim tomēr ir vistuvākais, un tāda būtu īstā kalpošana Dievam, tautai un tuvākam.

J. Lasmanis, Krēfeldē.

„700 VERDZĪBAS GADI"

Jau agrāk rakstos pacelta doma par to, ka Latvijas valsts nodibinājusies sen pirms 1918. g. 18. novembŗa. Šis uzskats balstās uz vēstures datiem, un runājot par „700 verdzības gadiem" bez tālākas domāšanas un paskaidrošanas parasti pauž mums ļoti kaitīgu nepatiesību. Šī nepatiesība ir tā, ka pēc pēdējās Senlatvijas valstu sagraušanas Latvijas territorijas iedzīvotāji nekad līdz 1918. g. neesot bijuši organizēti patstāvīgā valstī, bet visus gaŗos gadsimtus bijuši dažādu kalniņu pakļautībā. Līdz 13. g. s. beigām Kurzeme un Zemgale bija ziedoša neatkarīgas latviešu valstis.

Vācu iekarotāji, padzinuši no Zemeļ- un Austrumlatvijas krievus, iekaroļuši Kursu (arī Igauniju), visas šīs zemes apvienoja Livonijas valstu savienībā. Šai savienībai bija visas patstāvīgas valsts pazīmes: tajā pirmo reiz bija apvienotas visas latviešu ciltis, no kuŗām izauga tauta. 13.—16. g. s. radies vairums mūsu tautas dziesmu. Bet tautas garīgā kultūra nevar plaukt verdzībā.

Pēc Livonijas sabrukšanas kā latviešu valsts vairāk kā 200 gadus pastāv Kurzemes hercogiste, kas iegūst starptautisko svaru saimniecībā un politikā. Kad 1795. g. Krievija ar varmācību un viltību dabū visas Latvijas zemes savā varā, nedz Kurzeme, nedz Vidzeme nav Krievijas parastās provinces, bet autonomas vienības katra ar savu satversmi un parlamentu (landtagu), kam likumdošanas, pārvaldes un tiesu vara.

Mums pašiem skaidri jāzina un citiem nav jāslēpj, ka mūsu zeme nepieder nedz krievu, nedz vācu zemēm, ka mēs gadu simteņiem cauri esam dzīvojuši gan pilnīgi, gan daļēji apvienoti savā valstī.

1918. g. 18. nov. akts ir uz laiku, proti no 1795.—1918., zaudētas neatkarības atjaunošanas akts.

J. Kursis, Bad Aiblingā.

VĒL PAR LATVIJAS KAROGU

L. Graudiņa vēstulē no Brazilijas skartais karoga jautājums, man šķiet, vedams zināmā sakarā ar faktu, ka Brazilijā valsts karogam piešķirta ļoti liela ievērība un cieņa: ir sevišķa dzejnieka Olava Bilaka sacerēta karoga dziesma „Hino á Bandeira" un ik gadu 19. novembrī ir karoga diena — Dia da Bandeira — valsts svētki ar parādēm, runām un karogu gājieniem.

Visu to redzot, liekas, ka arī latvieši varētu svinēt sava vismaz 680 gadus vecā karoga svētkus. Pēc Atskaņu chronikas oriģinālteksta, ja nē tieši (tā vēsturnieka lieta), tad katrā ziņā aptuveni varētu noteikt pat mēnesi un dienu, kad sarkanbaltsarkanais cēsnieku karogs ir 1279. gadā ievērots un minēts, saucot to par latviešu karogu. Mūsu dzejnieka Virzas Karogā mums jau arī ir varena karoga dziesma. Vispasaules latviešu karoga svētki gan svešumā, gan dzimtenē labi kalpotu tautiskās vienības garam un paša karoga cieņai.

Par karoga izskata grozīšanas domām gribētos piezīmēt, ka tās nebūtu nekādā ziņā pieņemamas, jo tradiciju spēks aug taisni to pastāvīgumā un nemainīgumā. Citādi mēs varam runāt tikai par gadījuma parādībām.

Laimons Rudzītis, San Paulā.

Latvieši arī saimniecisk

Mūsu speciālkoresp Fra

Gada beigās lielākajai daļai tauļ paiet 5 gari gadi svešumā. Do no Vācijas tālākā emigrācijā, ši sākuši jau savu otro trimposmu. Te nu gribētos minēt veco tezi, kas atrodama katras cilvēkam dzīves pamatā, — tezi „Cilvēks grib dzīvot", — ko Mārtiņš Zīverts tik zīmīgi licis savas grāmatas virsrakstā. Trimdas otrā gada mēs šo aksiomālo tezi iedzīvinājuši un tiekoties ar daudziem tautiešiem.

Mūsu apgabalā dzīvo vairāki latvieši, kas strādā Francijā jau 3 gadus. Ja 1948. g. sākumā laikrakstos rakstīts par gadījumiem, kur tādi un tādi DP atbēguši no Francijas atpakaļ uz Vāciju, žēlodamies par „nemiernīgajiem" darba apstākļiem, darba pelņu un lielo dārdzību, tad šodien jāsaka, ka šo ļaužu ziņojumi parasti būs bijuši vai nu ļaunprātīgi, vai arī viņi vienkārši nespēja pielāgoties nekādu darbu. Arī tiem tautiešiem, kas te palika, sākumā ne vienmēr vien nāca prātā doma — vai nebūtu, vai nedotties labāk atpakaļ. — Bet viņi tomēr atzina, ka te ir sagāzušies tepat Francijā. Tautiešu strādā jau par kvalificētiem darbiniekiem, jo franču likums nosaka aroda kvalifikāciju iegūst, nepārtraukti 3 gadus vienā darba vietā un vienā arodā.

Mūsu tautiešu izpelņa nereti pārsniedz pat vietējo strādnieku atalgojumu. Zinu kādu bijušo karavīru, kas Francijā pavadījis gūstā turpat 5 gadus, līdz izkļuvis „brīva strādnieka" statusā. Viņš pieteicās par strādnieku un tagad jau trešo

Pārsti strādās Jaungvinejā

Mūsu kuģa ir četri kolēģi" — Čechu „tautas virsaitijas" ienaidnieki Austrālijā

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Jaungvinejā pašreiz ir tikai Austrālijas valdības uzdevumā strādājošu ārstu. Medicīniskā personāla trūkums šajā mežonīgo troņu zemē ārkārtīgs. Jaungvinejieši ir atļāvuši strādāt bij. DP ārstiem. Jau reģistrēti ap 30 imigrantu kā vistuvākajā nākotnē dosies uz Jaungvineju. Tie ir baltieši, čehi, poļi, ungāri, austrieši un vācieši. Līdz to vidū 3 sievietes. Pirms aizbraukšanas uz tropiem, ārsti Sidnejā apmeklē 3 mēn. kursus—School of Pacific Administration, — kuŗos tiekas iepazīstina ar dzīves apstākļiem tropu salās. Austrālijas valdība DP ārstiem vēl vienmēr garantē darba tiesību savā specialitātē.

*

„Mūsu kuģa ir četri aktīvi kolēģi," paskaidroja bij DP Egons Kalnejs, kad imigrantu tvaikonis „Skotlak Bay" šajās dienās ieradās Sidnejā. E. Palankejs, bij. angļu imigrācijas varas ierēdnis Austrijā, tagadējā emigrācijas lietu kārtotājs Eiropā, ka tie brīvi atļaujot latviešiem izceļot. Tā raksta Sidnejas The Sun (22. 11.). Viņš lūdza publicēt viņu, lai par visām šīm lietām tiktu informētu Austrālijas valdību.

*

Kā ārzemēs uzvarēju, biju tas demokratijas varonis, bet ja vēlēšanu, tad Prāgas" laikraksti mani sauca par kapitālistu kalpu. Tādēļ viens no daudzajiem, kas izcīnīja par brīvību, un viens no tiem dažiem laimīgajiem nelaimē, kas šajā brīvībā izdevies nokļūt." Austrāliešu avīžniekiem pastāstīju, ka bijušu slavenais tenisists, Eiropas čempions hokeja sporta „zvaigzne" un futbolistu pazīņa no tenisa sacīkstēm Lielupē. — Jaroslavs Drobnijs, kad viņš no Londonas 21. novembŗa rītā atlidoja Sidnejā. Kolēģiem bija briesmu darbu dzīvais liecību vēlas palikt Austrālijā un pastāstīt, ko teiks imigrācijas ministrs par Latvelu. Jau nākamajā dienā pēc viņa ierašanās te, Drobnijs sekmīgi startēja lielās sacīkstēs. Šis čechs pašlaik ir austrāliešu laikrakstu visvairāk aprakstītais cilvēks, kaut gan tajos divi lieli notikumi — parlamenta vēlēšanas un „Miss Australia 1949" vēlēšanas.

Sidnejā, 23. novembrī.

Arnolds Šmits.

Latvieši arī Eiropā kļūst saimnieciski neatkarīgi

Mūsu speciālkorespondenta vēstule no Francijas

Šī gada beigās lielākajai daļai tautiešu paiet 5 gaŗi gadi svešumā. Dototies no Vācijas tālākā emigrācijā, tūkstoši sākuši jau savu otro trimdas posmu. Te nu gribētos minēt vecu veco tezi, kas atrodama katras jaunceļamas dzīves pamatā, — tezi „cilvēks grib dzīvot", — ko Mārtiņš Zīverts tik zīmīgi licis savas drāmas virsrakstā. Trimdas otrā posmā mēs šo aksiomālo tezi iedzīvinām ar savu ikdienas darbu. Kā tas veicies katrā atsevišķā zemē, par to spriest nevaru, bet varu gan dot daudzmaz īstenu ainu par bij. DP dzīvi Francijā, kur esmu pavadījis nu jau 15 mēnešus, vērojot šejienes apstākļus un tiekoties ar daudziem tautiešiem.

Mūsu apgabalā dzīvo vairāki latvieši, kas strādā Francijā jau 3 gadus. Ja 1948. g. sākumā laikrakstos lasījām par gadījumiem, kur tādi un tādi DP atbēguši no Francijas atpakaļ uz Vāciju, žēlodamies par „drausmīgajiem" darba apstākļiem, mazo peļņu un lielo dārdzību, tad valsirdīgi jāsaka, ka šo ļaužu ziņojumi parasti būs bijuši vai nu ļaunprātīgi, vai arī viņi vispār nespēja strādāt nekādu darbu. Arī tiem tautiešiem, kas te palika, sākumā ne vienreiz vien nāca prātā doma — vai izturēsim, vai nedoties labāk atpakaļ? — Bet viņi tomēr atzina, ka ļaunāk augšupceļš tepat Francijā. Tad tie strādā jau par kvalificētiem strādniekiem, jo franču likums nosaka, ka aroda kvalifikāciju iegūst, nostrādājot nepārtraukti 3 gadus vienā darba vietā un vienā arodā.

Minēto tautiešu izpeļņa nereti pārsniedz pat vietējo strādnieku atalgojumu. Zinu kādu bijušo karavīru, kas Francijā pavadījis gūstā turpat 2 gadus, līdz izkļuvis „brīva strādnieka" stāvoklī. Viņš pieteicās par laukstrādnieku un tagad jau trešo gadu strādā kādā lopkopības un vīna farmā pie Strāsburgas, pie kam kļuvis par sava saimnieka uzticības personu. Zinu arī kādu bij. ilggadīgu virsdienesta instruktoru, kas tagad strādā ogļraktuvē Lotringijā un no izpeļņas, ar ko jāapgādā sieva un 2 bērni, atlicinājis tik daudz, ka vēlas pirkt dzīvojamo māju vai zemes gabalu farmai. Līdzīgi raksta kāds cits tautietis no Francijas dienvidiem, kas tur farmu jau iekārtojis. Lai gan es pats nevaru sacensties algas zmā ar akorda darba strādniekiem, tomēr arī man līdz šim izdevies sekmīgi izturēt konkurenci ar šejieniešiem. Esmu savā darba vietā pārdzīvojis lielas personālpārmaiņas, pat atlaišanas, tomēr man viss tas gājis secen. Tie ir tikai nedaudzi, bet raksturīgi piemēri.

Bet mēs gribam ne tikai dzīvot šai dienai. Mēs gribam arī cīnities līdzi tautiešiem citās zemēs par Latvijas atgūšanu. Ir jau lasīts par nodomu dibināt vispasaules latviešu apvienību. Jāpiezīmē, ka Parīzes LPKF (Latviešu palīdzības komiteja Francijā) šajā plāksnē līdz šim bijusi stipri pasīva, tādēļ būtu jāmeklē citi ceļi, kā Francijas latvieši varētu organizēties paši un reizē iesaistīties visas pasaules latviešu cīnītāju rindās. Sen būtu laiks noorganizēt Francijā mūsu Nacionālā fonda nodaļu, ar kuŗas palīdzību visērtāk būtu iekļauties eventuālajā pasaules latviešu organizācijā. Ja tautieši Francijas provincēs tomēr nekā nezina par centrā veiktajiem organizācijas darbiem, un Parīzes komiteja nekā nezina par tautiešu vajadzībām un dzīvi provincēs, tad, acīm redzot, tās darba mērķi savā būtībā nav sevišķi plaši tverti. Tikpat kā nekas nav darīts arī ārējās propagandas laukā. Tomēr mēs šeit visi nelokāmi gribam dzīvot un strādāt, lai sasniegtu kopīgo mērķi. Lai gan Francijas iekšpolitiskais stāvoklis dažbrīd rādās visai nestabils, ar ticību jāuzņem tie ASV valstsvīru vārdi, kas nesen bija publicēti Londonas Times — par Francijas nozīmi Eiropas aizsardzībā un Eiropas kultūras saglabāšanā. Droši var teikt, ka Francijas iekšpolitiskais stāvoklis ar laiku nostiprināsies, jo franču tautā jūtama nenoliedzama prasība pēc stingras valdības. To pierādīja 25. novembŗa ģenerālstreika neveiksme.

To trimdinieku dzīvē, kas jau puslīdz nostiprinājušies svešās zemēs, disonējošu skaņu radīja oponenti Pāvila Klāna rakstam, kuŗā tas pieskārās materiālajam momentam mūsu dzīvē. Patiešām, svešā zemē nedrīkstam palaist gaŗām izdevību tikt pie „rokām taustāmiem labumiem". Vairāk vai mazāk — tie taču kādreiz ārzemju valūtas veidā ieplūdīs mūsu atgūtās valsts kasē. Mēs še Francijā pēc gada vai pāris gadu nodzīvošanas stāvam materiālā ziņā jau paši uz savām kājām un tagad domājam pat par saimnieciskās „ofensīvas" uzsākšanu. Cik zinu, līdzīgi apstākļi latviešiem ir arī Zviedrijā, ASV, Anglijā un citās zemēs. Noteikti jānoraida doma, it kā materiālo labumu iegūšana obligāti saistītos ar tautības zaudēšanu. Laidīsim gan saknes svešā zemē, bet tikai tik dziļi, cik nepieciešams, lai vējš mūs neaizpūstu.

Tannā, decembrī.

J. Miķelsons.

DP ārsti strādās Jaungvinejā

„Uz mūsu kuģa ir četri komunisti" — Cechu „tautas demokratijas" ienaidnieki Austrālijā

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Visā Jaungvinejā pašreiz ir tikai 18 austrāliešu valdības uzdevumā nodarbinātu ārstu. Medicīniskā personāla trūkums šajā mežonīgo tropu zemē ārkārtīgs. Jaungvinejieši tādēļ atļāvuši strādāt bij. DP ārstiem. Jau reģistrēti ap 30 imigrantu, kas vistuvākajā nākotnē dosies uz Jaungvineju. Tie ir baltieši, čehi, poļi, ungāri, austrieši un vācieši, to vidū 3 sievietes. Pirms aizbraukšanas uz tropiem, ārsti Sidnejā apmeklē 3 mēn. kursus—School of Pacific Administration, — kuŗos eiropiešus iepazīstina ar dzīves apstākļiem tropu salās. Austrālijas kontinentā DP ārstiem vēl vienmēr nav darba tiesību savā speciālitātē.

*

„Uz mūsu kuģa ir četri aktīvi komūnisti," paskaidroja bij DP Egons Palankejs, kad imigrantu tvaikonis „Dundalk Bay" šajās dienās ieradās Melburnā. E. Palankejs, bij. angļu okupācijas varas ierēdnis Austrijā, apvainoja emigrācijas lietu kārtotājus Eiropā, ka tie brīvi atļaujot komūnistiem izceļot. Tā raksta Sidnejas The Sun (22. 11.). Viņš lūdza izdevību, lai par visām šīm lietām sīki informētu Austrālijas valdību.

*

„Ja es ārzemēs uzvarēju, biju tautas demokratijas varonis, bet ja zaudēju, tad Prāgas laikraksti mani norēja par kapitālistu kalpu. Tādēļ esmu viens no daudzajiem, kas izšķiries par brīvību, un viens no tiem dažiem laimīgajiem nelaimē, kam šajā brīvībā izdevies nokļūt." Tā austrāliešu avīžniekiem pastāstīja čechu slavenais tenisists, Eiropas ledushokeja sporta „zvaigzne" un sens rīdzinieku paziņa no tenisa sacīkstēm Lielupē — Jaroslavs Drobnijs, kad viņš no Londonas 21. novembŗa rītā atlidoja Sidnejā. Komūnisma briesmu darbu dzīvais liecinieks vēlas palikt Austrālijā un gaida, ko teiks imigrācijas ministrs A. Kalvels. Jau nākamajā dienā pēc ierašanās te, Drobnijs sekmīgi startēja lielās sacīkstēs. Šis čechs pašreiz ir austrāliešu laikrakstu visvairāk aprakstītais cilvēks, kaut tuvojas divi lieli notikumi — parlamenta un „Miss Australia 1949" vēlēšanas.

Kanbērā, 23. novembrī.

Arnolds Šmits.

Pēc divi mēnešiem Amerikā jau lauzī valodu

ĪAISĪT PARĀDUS IR GODA LIETA

Būs jau pagājis gads, kopš uz speciālā imigrācijas likuma pamata ASV sāka ierasties pirmie mūsu trimdas tautieši izklīstot šīs zemes plašumos no Atlantijas līdz Klusā okeana piekrastei. Šis laiks ir vēl pārāk īss, lai gūtu pilnīgu pārskatu, kā mūsu cilvēkiem šai zemē klājas. Bet vienu gan jau tagad var teikt, mūsu ļaudis smagi strādā, un katrs dolārs ir grūti pelnīts, pie kam darba daudzums un smagums bieži nav līdzsvarots ar atalgojumu. Allaž jādzird arī, ka DP strādnieki, sevišķi laukos, nesaņem to pašu atalgojumu, ko šejienieši. Bet katrs sākums jau grūts, un vieglāk tiem, kas, šurpu braucot, nav baŗojušies ar ilūzijām.

No vēstulēm, kas saņemtas no dažādiem šīs zemes apvidiem, un informācijas, kas ir Latvijas sūtniecības ricībā, gan jāsecina, ka neviens trūkumā un postā nav nonācis. Labākos apstākļos nokļuvuši tie mūsu tautieši, kas jaunās pagaidu mājas vietas raduši Atlantijas piekrastē, vai valsts ziemeļu un vidienes štatos. Grūtāk klājas tiem, kas devušies uz dienvidiem un rietumiem. Šais štatos, kur verdzība atcelta daudz vēlāk nekā pārējās ASV, vēl joprojām pastāv tendence strādniekus nodarbināt pēc iespējas lētāk. Tā Džordžijā kāds latviešu inženieris, kas nodarbināts farmā kopā ar sievu, izpelna tikai astoņi dolari nedēļā. Arī darba vietas maiņa nav bijusi iespējama, jo aizsniedzamā apkārtnē neviens par viņu darba rokām nav bijis ieinteresēts.

Daudziem mūsu tautiešiem drīz būs nokalpots pirmais gads vai pusgads. Nav mazums arī tādu, kas savus galvojumu devējus jau atstājuši, lai mēģinātu nostāties uz savām kājām. Daudziem šī darba un dzīves vietas maiņa bijusi pilnīgi nepieciešama, lai nokļūtu ciešamos darba un dzīves apstākļos. Laba tiesa no farmām aizgājušo tautiešu raduši darbu būvniecībā, kas samērā labi atalgots, bet visumā ir sezonas darbs, jo ziemas mēnešos sagaidāms darbu pārtraukums; tāpat nav darba lietainās dienās. Bet šo darbu sameklēšanā daudzkārt ir arī nepārvarami šķēršļi. Lielākie būvuzņēmumi nodarbina tikai arodbiedrībās apvienotos strādniekus. Un arodbiedrībā iekļūt nav tik vienkārši. Ja nu tas izdevies, tad jāparaksta līgums uz gadu, ka apņematies pildīt visas saistības, kā materiālās, tā sabiedriskās, ko prasa arodbiedrība. Strādniekam, iestājoties būvstrādnieku arodbiedrībā, še Vašingtonā ir jāmaksā 15 dol. iestāšanās naudas. Tā gan nav jānomaksā vienā reizē, bet to atvelk no algas pa vienam dolaram dienā. Bez tam biedru nauda — katru mēnesi 2 dol. Jāsaka, tas tomēr daudzkārt atmaksājas, kā darba drošības, tā atalgojuma ziņā, jo arodbiedrībās apvienotiem maksā augstākas algas. Tā Virdžīnijas takse arodbiedrībās apvienotiem būvstrādniekiem ir 1,20 dol. stundā, bet neorganizētiem strādniekiem labi ja maksā 1,00 dol. Vašingtonas pilsētā algu likmes augstākas. Būvstrādniekiem maksā 1,45 dol. stundā, bet pilsētā augstāka arī dzīves dārdzība. Amatnieki apvienoti savās biedrībās, un tur augstāki arī maksājumi. Tā galdnieki, resp. namdaŗi maksā 75 dol. iestāšanās naudu. Arodbiedrībā apvienotais strādnieks ir zināmā mērā nodrošināts arī darba zaudēšanas gadījumā, jo var griezties pie savas biedrības, kas norāda citu darbu. Bez tam uzņēmējiem ar arodbiedrībām pastāv līgumi, ka sestdienās jāmaksā 50% un svētdienās un svētku dienās 100% augstāks atalgojums. Praktiski gan šis noligums vairāk pastāv tikai uz papira, jo uzņēmēji, ja nav tiešas nepieciešamības, izvairās šais dienās strādāt.

Latvijā savā laikā godalgoja ilggadīgos strādniekus. Darbinieka spējas un centību vērtēja pēc vienā darba vietā nokalpotiem gadiem. ASV tas ir otrādi. Še ilgi strādāt vienā vietā nav goda lieta. Mēdz teikt, ka šādam strādniekam nav nekādu piedzīvojumu, tas nav spējigs, un viņam jauna darba sameklēšana krietni apgrūtināta.

Šai zemē jāsastopas vēl ar citām savādībām, kas mums grūti izprotamas. Mūsu zemē, tāpat kā trimdas sabiedrībā taisīt parādus bija kauna lieta. Še, ja jums nav parādu, ja jūs neiepērkaties uz kredita, jūs neviens neuzskata par uzticamu. Tā kādam latvietim, kas Vašingtonā kādā veikalā savai meitai uz parāda gribēja nopirkt dzimšanas dienas dāvanu par 20 dol., jautāts: „Vai jums ir parādi un kur?" Saņemot atbildi, ka tādu nav, sekoja paskaidrojums, ka arī šoreiz nevar līdzēt. Ir jābūt parādiem, lai Jums uzticētos. Bet kā lai tiek pie šī pirmā parāda? — Kāds amerikāņu paziņa deva šādu pamācību: „Vispirms nopērciet uz parāda kaut ko savā pārtikas veikalā un parādu pēc kāda laiciņa samaksājiet. Tad griežaties nākošā veikalā un jautājumam, vai jūs iepērkaties kaut kur uz kredita, atbildat, ka pārtikas veikalā. Un tā jums būs brīvs ceļš uz parādiem." Protams, parādi ir jāmaksā, jo visām firmām pastāv kopējs birojs, kur reģistrē visus kas iepērkas uz kredita. Tādā ceļā ļoti viegli pārbaudīt, kā ikviens kārto savas saistības. Bez šaubām, kas vecos parādus laikā nemaksā vai nemazina, pie jauniem tikt nevar.

Viss nav zelts, kas spīd — tādu atbildi deva kāds amerikānis, kad viņam jautāja, kā vienkāršs strādnieks var tikt pie sava automobiļa, lepnas dzīvokļa iekārtas un labām drānām. Viss tas pirkts uz parāda. Un tā, kad pienāk algas diena, nopelnītie dolari tiek sadaliti pa desmit un vairāk vietām. Un tā amerikāņi no vienas algas dienas līdz otrai parasti dzīvo bez naudas.

Par šo parādu taisīšanu gan sāk atskanēt arī citādas balsis. Tā Vašingtonas Times-Herald 23. novembrī rakstīja: „Jā, laiki ir mainījušies. Pirms divdesmit gadiem es nekad nedomāju, ka es financiāli nevarētu atļauties apmeklēt baznīcu, bet tagad, sakarā ar parādu saistībām kā baznīcai, tā man, es palieku mājās lūgt Dievu. Atcerieties, ka kādreiz būt parādā bija nepieklājīgi nemoraliski un kaut kas tāds, no kā jākaunās. Ja Jūs šodien nevarat atsaukties uz kreditu vismaz sešos veikalos, Jūs esat sabiedriski izstumts. Jums ir jābūt parādiem, lai tiktu sabiedriski atzits, vai Jums jābūt raksturam."

Daudz runāts par mūsu trimdas ļaužu asimilāciju, kopā turēšanos un tamlīdzīgām lietām. Mēs mēdzām un mēdzam apgalvot, ka mēs mīlam savu zemi, savu valodu. Tā jau ir, bet tā arī nav. Tiesa — ir jāprot angļu valoda, lai šai zemē tiktu uz augšu, samazinātos darba smagums un uzlabotos atalgojums. Bet nav tā, ka tāpēc pēc iespējas ātrāk būtu jāaizmirst latviešu valoda, vai tā jākropļo. Bet tā nu ir, ka ikvienā latviešu sanāksmē jūs esat spiests klausīties tautiešus sarunājamies tādā žargonā, kas sastāv no divām trešdaļām latviešu un vienas trešdaļas angļu vārdu. Bieži izrādās, ka šie runātāji angļu valodu vēl nemaz nepārvalda. Ja svešā zemē būtu nodzīvoti divdesmit vai vairāk gadu, tad to varētu saprast, ja ne attaisnot, bet pēc diviem mēnešiem tas ir smieklīgi un nožēlojami. Dzīvodami nometnēs, teicām, ka ASV vecie latvieši ir tautai atlūzis zars. Bet valodas tīribas ziņā dažos mēnešos mēs jaunie esam atlūzuši daudz vairāk.

18. novembris ir tikai piemiņas diena, tam nav vairs nekādas nozīmes, to pieminot mēs dzīvojam tikai atmiņās, — arī tas šais svētkos bija jādzird. Ir sāpīgi, bet tā nedomā visi. Kopējais saucējs vēl ir — mēs izturēsim un atgriezīsimies, un tas dod spēku, dod ticību un stiprina.

Virdžinijā, novembrī.

Ev. Freivalds

Piezīmes par latviešu un amerikāņu saaužves īpatnībām ASV

Nometņu laikmets daudziem turpinas arī emigrācijā

VĒSTULE LATVIJAI NO KANADAS

Nometņu laikmets ir ilgs. Kara laika strādnieku nometnēm Vācijā sekoja nometnes DP sapulcināšanai — „kamēr tie repatriējas". Kad šī lieta ieilga gadiem, nometnes kļuva par īpatnējām pašvaldībām. Sākās izvietošana, un radās īpašas izvietošanas un transitnometnes. Bet daudziem izceļotājiem nometņu laikmets ar to vēl nebeidzās, jo nometnes ir arī „otrā galā" — Anglijā, Austrālijā un pat Kanadā.

Kanadā gan ir tikai divi nometnes ieceļotāju izvietošanai darbā. Viena atrodas pie Montreālas — St. Paulā, otra pie Torontas — Ajaksā. Abas ir darba ministrijas pārziņā, un abās nav gandrīz nekā no tā, kas raksturīgs DP nometnēm. Lielākā ir Ajaksā, kara rūpniecības strādniekiem celtās barakveida ēkas, kur pēc kara mācījušies Toronto universitātes inženieri. Ieceļotāji dabū glītas istabas 2 personām ar gultas veļu; katrā ēkā centrālā apkure, vanna un liela atpūtas zāle ar mīkstām mēbelēm, klubā ir radio, dabū jaunāko laikrakstu, arī Kanadas Brīvā Balss, un pie sienām redzamas kartes ar Jaunās zemes mīlzu atveidu. Šajā šejienes ēdnīcā ar vismodernāko virtuves iekārtu un 1000 sēdvietām ceturtbraucējam no Vācijas ir sevišķs piedzīvojums. Darba ministrija labi maksā, un tās viesi labi ēd.

Liekas, viss tas ir ar dziļāku jēgu. Atbraucēji parasti ir ātri un nepacietīgi, it kā ceļa steigu turpinādami. Viņi dusmojas, kad nav otrā dienā darba, kad nevar sazināties ar draugiem. Bet vēderam pildoties un labi izgulēties, viņi kļūst lēnāki. Tā jau ir pielāgošanās vietējam paradumam, kārtojot lietas. Pat vairāk — dažam te iepatīkas tā, ka sāk pāri mēram izmantot ierēdņu laipnību, atsakoties no piedāvātiem darbiem. Darba rudenī arī mazāk, un dažs nodzīvo nometnē vairākus mēnešus. Baltieši visumā izvietojas ātrāk. Lielākais iedzīvotāju skaits ir bijis 650, ar 60 latviešiem. Te nonāk visi ar līgumu saistītie, bet bez noteikta darba devēja.

Ajaksā vienā laikā satikušies tautieši no Zviedrijas, Irijas, Dānijas, Vācijas un Austrijas. Ir stāstīti piedzīvojumu par okeana braucieniem mazās laiviņās, par kara briesmām un badu Vācijā, par bagāto un vēso Dāniju un par nabago, bet sirsnīgo Īriju. Pirms izklīšanas pa lielo zemi nejaušās tikšanās ir priecīgi, spēcinoši brīži.

Netrūkst dažādības arī transportu ziņā, kas nākuši pat no Libanonas, Palestīnas un — Centrālafrikas! Galvenā ieceļotāju masa — poļi un ukraiņi, tad čechi, ungāri; baltiešu maz. Daži latvieši strādā virtuvē un tās birojā. Nekāda kultūrāla pašdarbība nenotiek.

Šis nometnes pilda arī zināmus sociālās nodrošināšanas uzdevumus. Ja līguma gada laikā ieceļotājs zaudē darbu, līdz jauna atrašanai viņu var atsūtīt uz nometni. Pēc nopietnām slimībām darbam vēl nespējīgie vajadzīgo laiku te var dzīvot par brīvu. Un dažas dedzīgas dāmas, kam nepatīk, ka Kanadai tikai 13 milj. iedzīvotāju, te pavada savu laiku pārdomās, kur ņemt dēļiem tēvus.

Bet cik ilgi vēl turpināsies DP imigrācija un cik ilgi Ajaksas pilsēta, kas tikai pašreiz burtiski top, piecietis nometnes teritoriju? Jau lielā puslokā ap to, — tur, kur vēl maijā bija zali lauki, stāv ap 200 ģimeņu māju kūpošiem skursteņiem. 800 citām raks pamatus pavasarī. Celtniecības vilnis velas ik dienas tālāk, un varbūt jau nākošgad tas pārvelsies arī šai vietai.

Ajaksā, novembrī. **V. U.**

Rokdarbi, literatūra un galvojumu veidlapas

Latviešu dievkalpojumi ASV raidītājos / VĒSTULE LATVIJAI NO MINESOTAS ŠTATA

Pagājušā gadā un arī š. g. pavasarī diezgan daudz latviešu saņēma galvojumus no Minesotas štata, bet vasaras vidū galvojumi apsīka, un tikai nupat, pirms pāris mēnešiem, stāvoklis atkal uzlabojies.

Ar Dr. Honga un Evangelical Lutheran Church Home Mission departamenta direktora Dr. Filipa S. Daibviga (Philip S. Dybvig) gādību par palīgmācītāju lielākajā luterāņu baznīcā Mineapolisā ieradās latviešu mācītājs Pēteris Langins, kas sākumā dievkalpojumus teica angļu valodā. Tikai nesen ar lielām grūtībām viņš dabūja atļauju divi reizes mēnesī sarīkot tos latviešu valodā. Dievkalpojumi latviešu valodā pagaidām notiek nenoteiktās dienās, iepriekš izziņojot tautiešiem, galvenokārt Mineapolisā un Sent Polā, bet tuvākā laikā tie notiks noteiktās mēneša dienās. Pēc dievkalpojumiem baznīcas aktu zālē notiek sanāksmes, referāti un tautas dziesmu dziedāšana. Enerģiskais mācītājs P. Langins cer kādreiz izveidot Mineapolisā visu Minesotas latviešu garīgās un kultūrālās sadzīves centru.

Latviešu aprūpes darbā visā Minesotas štatā māc. Langinu labi atbalsta Lutheran Welfare Executive sekretārs māc. H. Vitings un tā palīdze M. J. Roskilli. Māc. Langins nesen ierosināja noorganizēt DP propagandas ceļojumu štatā, apmeklējot baznīcas, ņemot līdzi nelielu izstādi ar latviskiem rokdarbiem, garīgo un laicīgo literatūru un—galvojumu veidlapām. Šis propagandas ceļojums ilga 3 nedēļas. Jau ceļojuma laikā māc. Langins bija savācis vārdiskus galvojumus 30 ģimenēm, bet pēc atgriešanās viena mēneša laikā bija saņemti arī 150 bezvārda galvojumi. Sakarā ar daudziem iesūtītiem lūgumiem māc. Langins ar Lutheran Welfare atlauju šajos galvojumos ierakstīja lūdzēju vārdus un nosūtīja tos uz Vāciju. Tomēr izrādījās, ka laikā pēc lūgumu iesniegšanas daudzi no tiem, kam galvojumi nosūtīti, bija saņēmuši galvojumus citādā ceļā, nepaziņojot par to māc. Langinam, kaut gan to darīt būtu katra apziņiga tautieša pienākums. Sakarā ar to visi šie galvojumi tagad atzīstami par zudušiem.

Bez minētā darba māc. Langins noorganizējis Minesotas štatā vēl citus latviešu centrus, kur izbrauc sarikot dievkalpojumus. Tā ka Minesotas štats ir ļoti plašs — 3½ reizes plašāks nekā Latvijas territorija, — tad nav iespējams visur personīgi nokļūt. Tādēļ dievkalpojumus uzņem arī skaņu platēs un nosūta daudzajiem štata radio raidītājiem, kas tos sniedz savos pārraidījumos. Tā latviešu balss atskan pat attālākajos štata stūros.

Par latviešu dzīvi DP nometnēs dažādās amerikāņu sanāksmēs daudz runā arī stud. med. E. Dundurs, galvenokārt luterāņu draudžu svētdienas skolās. Šī tautieša enerģiju un darba prieku var apbrīnot. No agra rīta līdz pēcpusdienai viņš strādā par sanitāru kādā slimnīcā Mineapolisā, pēcpusdienā ir students šejienes universitātē, bet vakarā — pārvaldnieks Luterāņu mājā, kur apmetas visi jauniebraucēji, lektors par DP problēmu dažādās sanāksmēs, sekr... Latvijas tautu kultūras kopā, kā arī padomdevējs dažādos jautājumos jaunatbraucējiem.

Rob. Apenitis.

Lai kreisā roka nezina, ko labā dara

PALĪDZĪBAS AKCIJA

Vecu vecais sakāmvārds — dalītas bēdas ir pusbēdas — lieku reizi jāatceras arī trimdā. Bēgļu un svešniecības gaitās visvairāk izjūtam dziļu pateicību par katru labu vārdu, draudzīgu rokas spiedienu, par jebkāda veida palīdzību grūtā pārbaudījumu brīdī. Prieks ir ņēmējam, prieks arī devējam — šo atziņu vēl vairāk pasvītro vēstules, kas pienāk no grūtdieņiem, un tās, kuŗās atsaucas sirsnīgie palīgi.

Kāda tautiete Anglijā, kas vēlas sagādāt dažiem grūtdieņiem prieku Ziemsvētkos, lūdz par sevi laikrakstā nerakstīt, jo — ko labā roka dara, kreisajai nav jāzina. Šie zīmīgie vārdi ilgi atbalsosies to cilvēku sirdīs, kas šīs svētku veltes saņems.

Kādā nometnē vecs laulāts pāris. Vīram 76, sievai 74 gadi. Visi tuvinieki zaudēti. Jau Liepājā uzlidojumā gājis bojā viens no trim mazdēliem, bet 1945. g. februārī uzlidojumā Gotsi — visi citi tuvinieki: dēls, vedekla un abi pārējie mazbērni. Vecais tēvs palicis dzīvs, bet ar lauztu kāju, tā kļūdams invalids. Un tomēr, par spīti visiem likteņa sitieniem, šie vecie cilvēki grib ticēt nākotnei. Palīdzēsim viņiem šo ticību stiprināt!

Bez piederīgiem Vācijā dzīvo kāds bij. karavīrs. Abas rokas viņam amputētas līdz elkoņiem. Un tomēr... gribas dzīvot! Šis karavīrs pat nodarbojas ar glezniecību, uzrādot atzīstamas sekmes, vienīgi līdzekļu trūkums neļauj iegādāties visus vajadzīgos glezniecības piederumus.

Vēl gribas pieminēt atkal kādas izskrīnētas tautietes labo gribu iepriecināt svētkos invalidu vai kādu citu, kam palīdzība būtu vajadzīga. Grūtdienis grūtdienim! — tā ir labākā liecība, ka mūsu tautā netrūkst dziļa morālā spēka.

(klāt nonpar., vecais un jaunais. —

*

Ģimenes bez apgādnieka, veci ļaudis, slimie uc. tautieši kam nav iespējams iekļauties nevienā no pašreizējām izceļošanas shēmām un kas vēlētos, lai LCK un BSP lat. delegācija tiem „Palīdzības akcijas" ietvaros sameklē citās zemēs „krustmātes", t. i. atsaucīgas ģimenes, kas Vācijā palicējiem sniegtu materiālu un morālisku atbalstu, aicināti savus lūgumus sirsnīgas vēstules veidā (uz plāna papīra gaisa pastam, pēc iespējas angļu valodā), kā arī uzņēmumus iesūtīt Latvijas redakcijai vai BSP latviešu delegācijas priekšsēdei T. Erdmanei-Endziņai, Tannenbergstr. 5—6, Esslingen/N. (14a). Nepieciešami lūgumam pievienot nometnes komitejas, bēgļu centrālo iestāžu vai vadītāju sabiedrisku darbinieku atsauksmes, kā arī norādīt, uz kāda vārda publicējama atbilde laikrakstā. Uz to pašu adresi aicināti rakstīt tie tautieši un organizācijas, kas apņemtos šādiem grūtdieņiem Vācijā sameklēt citās zemēs atsaucīgas „krustmātes" vai „krusttēvus".

ATBILDES TAUTIEŠIEM:

Katram lūgumam atsevišķi un plašāki atbildēt, diemžēl, nav iespējams. Zemāk minēto personu lūgumi nosūtīti uz norādītajām vietām, un lūdzējiem jānogaida atbildes no turienes.

Boulder Creek, Kalifornijā, ASV: K. A. Rozenbergs — Pinebergā, Berta — Eitiņā, H. Liepiņš, E. Villāns, L. Vaselnieks.

Houston, Teksasā, ASV, sieviešu apvienībai — Ad. Graudiņa — Karlsrūē, L. Lāčis.

Covington, Indiānā, ASV, sieviešu apvienībai: Jānis Cīrulis — Švābu Gmindē, J. Leitlands — Sengvardenā, E. Buka — Augsburgā.

Salem, Oregonā, ASV: Liesma un Veru ģimene — Karlsrūē.

Catavissa, Pensilvānijā, ASV: K. Viljemsons — Libekā, D. — Karlsrūē, Gautingas tbc sanatorija — 53 cilvēki.

Minot, Ziemeļdakotā, ASV: Inta — Libekā, Valdtrauta, Teodors un Rolands — Mittenvaldē.

Asheville, Ziemeļkarolīnā, ASV: K. Klims — Libekā.

G. F. W. C. HQ. Vašingtonā: Ella Meingailis — Oldenburgā.

Anglijā: Harijs Liepiņš, Ādolfs Lazda, Jānis Cīrulis, E. Buka (visiem svētku veltes no tautiešiem).

L. S. K. Beļģijā: H. Česla — Karlsrūē, Or. 14 — Eitiņā, Vilis Pans — Oldenburgā (rakstīs arī izskrīnētā tautiete).

Aicinājums tuberkulozes slimniekiem

IZREDZES SAGĀDĀT MEDIKAMENTUS ASV

Pēc vairākkārtīgiem nesekmīgiem mēģinājumiem Baltijas sieviešu padomei izdevies ieinteresēt ASV sieviešu organizācijas sniegt palīdzīgu roku slimajiem DP Vācijā, apgādājot tiem grūtāk iegūstamos medikamentus, piem., streptomicīnu. Jāievēro tomēr, ka lūgumu reālizācija prasa ilgāku laiku, parasti vairākus mēnešus.

Tuberkulozes slimie tautieši, kam neatliekami būtu vajadzīgs streptomicīns vai citi grūti dabūjami medicīniskie preparāti, lūgti uzrakstīt attiecīgu vēstuli angļu valodā (kaut arī kļūdainā), aprakstot savus vispārīgos dzīves apstākļus un slimības gaitu. Noteikti pievienojama ārsta apliecība par medikamentu nepieciešamību. Tautiešu lūgumus oriģinālā nosūtīs sieviešu apvienības centram Vašingtonā. Tā ka atbilde un event. medikamentu sūtījumi pienāks tieši, lūgts adresi rakstīt skaidri salasāmi.

Medikamentu lūgumi adresējami: Baltijas sieviešu padomes latviešu delegācijas vadītājai T. Erdmanei-Endziņai, (14a) Esslingen/N., Tannenbergstr. 5—6.

NO RĪGAS RADIOFONA:

Kultūrālos vagonos pārdos tēju ar cukuru-

KATRU GADU APAĻ DIVREIZ VAIRĀK — KRIEVU PARTIZĀNA BĀRDA KOLHOZNIEKU KONCERTĀ

Rīgas avīzēs publicēts Baranova raksts: Dosim kolhoziem kvalificētus un boļševistiskus kadrus. Līdz šim esot jau sagatavoti 4000 kolhozu priekšnieku, tikpat rēķinvežu, 6500 lopkopības brigadieru un 17.500 posminieku. Daudzās kadru skolās trūkst audzēkņu — Laidzē, Saukā, Skrīveros, Zūros uc.

Klosterē un Ieciavā jau divas s v ē t d i e n a s no vietas rīkotas meža darbu talkas.

22 Rīgas uzņēmumi sūta rakstu Staļinam, apņemoties kāpināt produkciju. Parakstījušies šo uzņēmumu direktori, partorgi un komiteju priekšsēži — no 66 uzvārdiem tikai 22 latviski.

Par Latvijas dzelzceļiem: Jāpanāk, lai pasažieru vilcieni ietu pēc grafika, tiem jāatiet un jāpienāk pie peroniem, nevis blakus ceļiem. Stacijās un vagonos jāstrādā k u l t ū r ā l i. Latvijā kultūrāls izskats ir Ķemeru, Ludzas, Rēzeknes, Daugavpils un vēl dažām citām stacijām. Daugavpilī pasažieriem lasa lekcijas un rāda filmas. (Laikam, kamēr sagaida pēc „grafikas" vilcienu.) Tālsatiksmes vagonos jāpārdod tēja ar cukuru un konditorejas izstrādājumiem.

Rīgas centrāltirgū Glavsvjazelektropromsbits (diez, kas tas par ērmu?) pārdod elektriskās kabatas baterijas. Liepājā tautas talkā būvēs 5 km garu tramvaja līniju uz cukurfabriku.

Traktoru skaits Latvijā gandrīz dubultojies, aparts divreiz vairāk nekā pērn. Zvārdē katram kolhozniekam būs sava māja. Kolhoznieki visur iegādājas pilsētas mēbeles. Pavisam Latvijā tagad 4079 kolhozi.

Rīgā katram pārdod malku līdz 2 kub. m par 60 rubļiem, arī svētdienās no plkst. 9—17. Centners kūdras maksā 4,25 rbļ.

Līvānu stikla fabrikā s v ē t d i e n pabeigts ierīkot slīpēšanas cechu.

Vieglās rūpniecības ministram iecelti vietnieki — Domdomkins un Briedis.

Atbilde uz jautājumu: Kāds ir kolhoznieku atalgojums par meža darbiem? — Tā ka rati, ragavas, zirgs utt. ir kolhoza īpašums, tad no atalgojuma summas atvelk 35—50 proc. saskaņā ar kolhoza pilnsapulces lēmumu.

Komūnistu avangards Staļina rajonā reti apspriežas ar strādniekiem, lai gan Staļins teicis: partijas cilvēkam jāinteresējas par visu.

Latviešiem ārzemēs — runā Elza Kļaviņa: Vācieši atkāpdamies parāva mani no Cēsīm līdzi. Dzīvoju Kemptenē, tad Augsburgā. Līdz 1947. g. neizdevās sarakstīties ar vecākiem. Bija baumas, ka dzimtenē piederīgie cieš represijas. No Štutgartes atpakaļ uz Latviju izbraucu 1947. g. augustā. Dzimtenē saslimu, un mani ievietoja slimnīcā, bet Vācijā pa to laiku runāja, ka esmu pazudusi. Tagad strādāju par laboranti Cēsīs.

Sovetskaja Latvija ievads: Staļina artilerijas diena. Krievu artilerija ir 600 gadu veca (!). Krievi Mogiļevskis un Zabudskis radīja lielgabalu teoriju...

Repatriante Ļuba Buchrote stāsta: Ar dēliem Eriku un Leonidu pārbraucu Rīgā š. g. 28. okt. no Neištates. Tagad ielās dzirdu latviešu valodu, veikali un kioski pilni mantām. Dzīvoju Brīvzemnieka ielā 26. Brāļi strādā Tartū atbildīgā darbā (čekā?).

Valmierā 200 dzīvokļos un apriņķa 36 kolhozos ierīkoti radio skaļruņi. Tādi ierīkoti 20 vietās arī Salacas pagastā. (Drošs, ka tur ļaudis vairs ārzemes neklausīsies!)

10 mēnešos Latvijā sasniegti 203 sporta rekordi. Attīstās jauni sporta veidi: gorodki (?!), galda teniss uc. Uz laukiem pastāv 658 fizkultūras kollektīvi ar 17.000 fizkultūriešiem. Rīgas cirkū uzstājas uzbeku un krievu mākslinieki.

Trijos gados padomju Latvijas teātros izrādītas 32 autoru 72 lugas, puse krievu autoru. No latviešiem galvenās — 4 Raiņa lugas, 4 Upīša, 2 Blaumaņa un 2 Brigaderes. Drīzumā uzvedīs An. Liepiņa operu Pirms oktobŗa un Skultes baletu Spēlēju, dancoju. — Valmieras teātris sarīkojis 800 izrādes 150.000 skatītājiem.

Latviešu komponisti veltī skaņdarbus Staļinam. Prof. Mediņš iesniedzis republikāniskai mūzikas skatei savu jauno kantāti Sveiciens Staļinam (Sudrabkalna teksts). Republikas labākie komponisti — Mediņš, Skulte, Ivanovs, Līcīte, Ķepītis, Žilinskis un citi — pašlaik k o l e k t ī v i komponē instrumentālu svītu, kas arī veltīta „tautu vadonim".

Radio koncertā atskaņo klausītāju izvēlētos gabalus. Glūdas kolhoznieki izvēlējušies — Bakalova dziesmu Partizāna bārda, ko dzied krieviski. Citā serijā atskaņo „revolūcionāras cīņas dziesmas" — piesaka latviski, bet dzied atkal krieviski.

A. Žilinskis pie mikrofona: Nav lielāka goda kā kalpot savai tautai un padomju valstij. Šoruden komponēju dziesmas bērniem un Dzimtenes ainavas klavierēm. Lielu iedvesmu deva Grota dzeja Pie Ļeņina mauzoleja.

Rakstniece Anna Brodele (īstā vārdā Anna Kalviška) stāsta savu biografiju: bijusi pārdevēja, mājkalpotāja utt. Piedalījusies revolūcionārā kustībā, 1932. gadā par to notiesāta uz 4 gadiem cietumā. Tieši cietumā ieguvusi īsto dzīves izpratni.

Žurnālists Valts Grēviņš piedalījies Azerbeidžanas un Grūzijas komponistu darbu skatē. Gruzīņu komponisti dziedājuši Pūt, vējiņi — tā apliecinādami cieņu mūsu kultūrai. Tagad ar lidmašīnu uz Maskavu devušies J. Ozoliņš, V. Utkins, J. Līcītis un Fr. Rokpelnis.

Dīvaina telegramma no Baltijas uz Zviedriju

Stokholma (V). — Kāda baltiešu bēgļu ģimene Dienvidzviedrijā šinīs dienās saņēmusi no okupētās dzimtenes telegrammu, kuŗā kāds radinieks lūdz steidzami sūtīt jauno ārstniecības līdzekli — aureomoicīnu, ko Zviedrijā ieved no Savienotajām valstīm un ar kuru nesen ārstēja Zviedrijas karali. Bez tam pieprasīts vēl kāds ļoti dārgs un grūti iegūstams ārstniecības līdzeklis.

Gadījumu mistificē un aizdomas rada tas, ka bēgļu ģimenē kāda meita strādā aptiekā, no kā spriežams, ka telegrammas sūtītājs bijis labi informēts, kaut gan ne viņš, ne arī bēgļu ģimene visā trimdas laikā nav sarakstījušies.

Bez tam aureomoicīna pieprasīts veseli divi kilogrami, kas ir daudz vairāk nekā pašreiz preparāts pieietams visā Zviedrijā; šā daudzuma pietiktu tūkstošiem plaušu un citu elpojamo organu slimnieku ārstēšanai.

Beidzot jāpiezīmē, ka telegramma, kas izsūtīta no kādas Baltijas universitātes pilsētas, ir pirmā, kuŗu kāds baltiešu bēglis saņēmis no savas dzimtenes piecu gadu laikā. Ceļā tā bijusi tikai divas stundas.

SAŅEMAMI GALVOJUMI

Bij. Valkas nometnes iedzīvotājiem Edgaram Bitem (ar ģimeni), Karlīnei Martinsonei, Marijai Sancevičai, Robertam Grīnbergam (ar ģimeni) un Elfrīdai Melnis ar māc. J. Laupmaņa gādību izsūtīti galvojumi izceļošanai uz ASV. Minētās personas lūgtas steidzami paziņot savas jaunās adreses: Rev. J. Laupmanis, 541 Phelps Ave, Kalamazoo, Mich. USA.

Kollektivizācijas īsais kurss (Beigas)

Vīzēs uz sociālismu

Sasniegt un pārsniegt kapitālistiskās zemes...

LATVIJAS LĪDZSTRĀDNIEKA ANDREJA GRAUDA SPECIĀLRAKSTS NO ANGLIJAS

Jau 1936. g. Staļins teica: „Pie mums tagad visumā ir īstenota komūnisma pirmā faze — sociālisms." 1939. g. viņš šo mazliet pāragro apgalvojumu papildināja: „Kolhozi tagad ir galīgi nostiprināti, un sociālistiskā sistēma tagad ir mūsu lauksaimniecības vienīgā forma." Ja šīs frazes pirmā daļa rada dibinātas šaubas, tad otrā daļa savukārt ir neapšaubāms fakts — Pad. savienības lauksaimniecība ir kollektīvizēta gandrīz simtprocentīgi. Baltijas valstis bija pēdējie brīvās zemniecības bastioni, un tie krīt patlaban. Kaut gan mums nav pietiekamu ziņu par turienes kollektīvizācijas norisi, taču ir pamats domāt, ka tur šis process ir vēl nežēlīgāks un skarbāk asāk, jo turīgo zemnieku procents Baltijā bija daudz augstāks nekā Pad. savienībā. Reizē ar to var teikt, ka kollektīvizācijas politiskos mērķus Staļins ir sasniedzis: sociālistiskās valsts uzbūves vēsturiskais eksperiments ir turpināts līdz galējām konsekvencēm, neatkarīgā zemniecība ir iznīcināta, no tās komūnismam briesmas vairs nedraud, un jaunā, kollektīvizētā zemniecība kā mantas, tā dzīvības ziņā ir pakļauta absolūtai Staļina kontrolei.

Bet vai šiem politiskiem „sasniegumiem" atbilst arī saimnieciskie? Lēšot mechaniski, kollektīvās saimniekošanas veidā var saskatīt savas priekšrocības. Reizē ar kollektīvizāciju Krievijas apstākļiem raksturīgās „šņoru zemes" apvienoja lielās, ar mašīnām ērti apstrādājamās platībās. Valdība iepludināja lauksaimniecībā ievērojamus daudzumus mašīnu, izveidoja agronomiskās padomdošanas tīklu un... labības ražas Pad. savienībā ir viszemākās pasaulē. Ja arī daudz tiek kladzināts par kapitālistisko zemju pārspēšanu, tad, pret 22,7 centneriem Anglijā un 23,1 Vācijā, Pad. savienībā kviešu ha dod tikai 9,2 centnerus graudu. Un arī šis skaitlis, kā padomju statistiķu sniegts, jāuzņem ar lielām šaubām. Ja salīdzinām ar 1913. g., tad ir gan augusi sējumu platība. Bet tā kā valsts iedzīvotāju skaits ir audzis proporcionāli straujāk, tad Pad. sav. pilsonis ar maizi, pie tam ar ļoti dārgu maizi, ir nodrošināts daudz vājāk nekā pirms lielajiem kaŗiem un arī vājāk nekā pirms kollektīvizācijas. Dabiski, ka arī kādreiz milzīgais Krievijas labības eksports ir samazinājies apm. 20—30 reižu.

Vēl bēdīgāks stāvoklis valda lopkopībā, kāpēc Pad. savienības pilsoņu apgādi ar pienu, sviestu un gaļu ar pirmskaŗu periodu nemaz nedrīkst salīdzināt. 1937. g. Anglijas iedzīvotājs patērēja 63 kg, Vācijas 54, Šveices 50, Holandes 45, bet Pad. savienības iedzīvotājs tikai 5 kg gaļas. Saskaņā ar jaunāko plānu, tikai 1951. g. Pad. savienība lopkopības nozarē cer sasniegt aptuveni to stāvokli, kāds bija kollektīvizācijas sākumā. Bet ja nu neviens cits plāns nav īstenojies, tad grūti iedomāties, kāpēc to darītu taisni šis. Vai nav mazliet savādi? Komūnistiskā prese vienmēr dižojas, ka padomju lauksaimniecība esot vizzinātniskākā visā pasaulē. Jā, pats Staļins raksta instrukcijas, kā art un sēt. Zemnieku darba diena tur sākas ar mītiņu un beidzas ar sociāl stisko sacensību. Govis slauc ar ordeņiem apbalvotas slaucējas. Un tomēr kaut kas nav un nav kārtībā

Oficiāli skaitās, ka Pad. Savienības laukos „uz visiem laikiem iznīcināta nabadzība un tas stāvoklis, kad cilvēks varēja ekspluatēt cilvēku". Par nožēlošanu, ir veca patiesība, ka ar varu nevienu nevar padarīt laimīgu. Pretēji Staļina apgalvojumam, padomju zemniekiem liekās, ka no pārtikušiem brīvcilvēkiem viņi ir pārvērsti dzimtļaudīs, kam vienīgais līkums ir vagara spieķis, kam atkal jāstaigā lūku vizēs un kam naktīs jālien pie statiņiem, lai zagtu pašu audzētās labības vārpas.

Padomju prese nemitīgi atgādina, ka katras kollektīvizētās saimniecības pirmais uzdevums ir veikt sociālistiskās tēvijas uzliktās saistības jeb, runājot saprotamā valodā, nodot valstij labību vai arī citus kollektīvās saimniecības ražojumus. Nododamās labības normas nosaka valsts; dažādiem apgabaliem tās ir dažādas, bet kopā ar sāmaksu traktoru stacijām, kas arī jāizdara graudā, tās aptuveni sasniedz ⅓—½ ražas. Ja raža ir laba, vai arī ja valstij tas vienkārši vajadzīgs, tā ar sociālistiskās sacensības palīdzību savu daļu palielina. Ja raža ir slikta, savu daļu valsts paņem tāpat. Protams, par saņemto labību valsts maksā, piem., par 16 kg rudzu (1 puds) — 85 kapeikas (!). Bet, pārdodot patērētājiem rudzu maizi, valsts jau iekasē rubli par kilogramu. Šādas cenas bija 1937.—1938. g. Tagad skaitļi ir citi, bet samērs nav grozījies: kollektīvo saimniecību ražojumus valsts pārdod 10—30 reižu dārgāk nekā pati tos iepērk. Gluži dabiski, ka ar tiem rubļiem, ko sociālistiskais zemnieks saņem par nodoto labību vai gaļu, zābaku pirkšanas sapnis jāatmet. Kad nu valsts daļa nodota, kad nobērta traktoru tiesa, vēl jānodala sēkla un lopbarība, un tad nu atlikumu kollektīvizētās saimniecības darbinieki var sadalīt uz galviņām, pēc nostrādāto dienu skaita.

Padomju presē un radiofonos bieži lasāmi un dzirdami ļoti interesanti skaitļi par kolhoznieku „milzu" ienākumiem. Ja te ir jābrīnās, tad vienīgi par to, ka Pad. savienības oficiālie organi uzdrošinās ar šādiem skaitļiem rādīties atklātībā. Atzīmēsim vienu, pēc Ļeņingradas radiofona domām, sevišķi izcilu gadījumu. Ļeņingradas apgabalā darbojas dzejnieka Puškina vārdā nosauktā kollektīvā saimniecība. 1947. g. šī saimniecība izmaksājusi milzu atlīdzības un proti, par katru nostrādāto dienu 1 kg labības, 5 kg kartupeļu un 1 rubli 60 kap. naudā. Ja nu pieņemam, ka kolhozniekam ir kāds pāris bērnu, tad nebrīnīsimies — arī šajā lieliskajā kolhozā viņi staigās lupatās un pusbadā. Bet nav šaubu, ka kollektīvo saimniecību normālais stāvoklis ir daudz ļaunāks. Plāna vēdera tiesa — tas ir viss, ko jaunais dzimtskungs atmet saviem kalpiem. Mūs nedrīkst pārsteigt ne viņu vīzes, ne lupatas, ne arī zagļugums vai izdēdējušie augumi.

Viņi nedrīkst strādāt sev, un viņi nestrādā sev. Viņi uztur milzīgo komūnistu partiju un vēl milzīgāko pārvaldes aparātu. Viņi financē sociālisma uzbūvi Pad. Savienībā un kopā ar vergu nometņu strādniekiem sedz visus izdevumus, kādi saistīti ar pasaules revolūcijas organizēšanu. Šie izdevumi nav mazie, bet ceļš līdz pasaules revolūcijai ir, vismaz, vēl ļoti tāls. Tāpēc arī viņu stāvokļa uzlabošanās nav gaidāma. Viņi to saprot — arī tie, kam sākumā kollektīvizācija bija pa prātam. Un partijas vīru mudināšanas pātagas plīkšķiem viņi atbild ar to pašu, ar ko visos laikos ir atbildējuši visi vergi. Viņi strādā pēc iespējas maz un pēc iespējas slikti, un viņu acis raugās tikai uz vienu vietu — uz to pushektaru zemes, kas nodots viņu privātā lietošanā. Ir taisnība, Staļina vara ir milzīga, bet milzīgās zemnieku masas pasīvitātes priekšā tā tomēr izbeidzas. Ja ne šodien un ja arī ne rīt, tad reiz tomēr te uzvarēs zemnieks.

Andrejs Grauds

Par ko runā Savienotās valstīs

Lidojošo šķīvju stāsti atkal kļuvuši aktuāli pēc tam, kad armija sākusi izpētīt riepas veida priekšmetu, kas augusta mēnesī liesmu apņemts nokritis kādā Pensilvānijas pilsētā, izspridzinot zemi 10 pēdu apkārtnē. Vietējie vēlāk atraduši, ka nokritušajam priekšmetam ir rādītāji ar mechanismu, kādēļ ziņojuši par to armijas iestādēm.

*

Kovboju filmas ar skriešanu, šaušanu un krišanu no zirga drīz piederēšot vēsturei. Tas nenozīmē, ka šādas filmas vairs nepatiktu skatītājiem, bet tās izmaksā pārāk dārgi. Katram aktierim, kas jāj, jāmaksā vairāk nekā tādam, kas tikai sēž uz zirga. Vēl dārgāk izmaksā tāds, kas šauj, bet divu cilvēku algu saņem aktieris, kuŗš krīt no zirga. Tas arī pamudinājis Holivūdas rūpniekus vienā no jaunākajām mežonīgo rietumu filmām rādīt spraigu armijas cīņu ar indiāņiem, kur nav neviena kritušā.

*

Ja divi no amerikāņu jaunizgudrojumiem neizrādīšoties pārāk dārgi, darbu zaudēs daudzi dzelzceļu pārbrauktuvju sargi, bet baznīcas pildīsies mundriem dievlūdzējiem. Pirmais izgudrojums ir magnetiska acs, kas iedarbina auto bremzes un apstādina motoru, tikko pārbrauktuvei tuvojas vilciens. Otrs ir elektroniska apgaismošana, ko sevišķi ieteic baznīcām: šis apgaismojums ne tikai kā neļaujot dievlūdzējiem iemigt, bet stundas laikā izārstējot arī tos, kas saaukstējušies. (hn)

Austrālijas braucēju ievērībai

Kā norāda Austrālijas muitas iestādes, daudzi iecelotāji nepareizi iztulko grāmatā New Australia publicēto brīvi ievedamo mantu sarakstu, kuŗā teikts, ka bez muitas Austrālijā var ievest arī dažādus ražošanas rīkus. Faktiski bez muitas kopā ar pārējo personīgo bagāžu drīkst ievest vienīgi a m a t n i e c ī b a s darba rīkus, bet ne lielākas mašīnas un rīkus, kas kalpo jau r ū p n i e c ī b a s produkcijai.

Austrālijas muitas iestādēm bažas sagādā arī lielais imigrantu skaits, kas mēģina ievest ievērojamas summas angļu naudas. Šai sakarā jāuzsver, ka ikvienam imigrantam atļauts ņemt līdzi tikai 5 märc. sterlingu, bet lielākām summām nepieciešama speciāla Austrālijas Commonwealth Bank atļauja. (j)

Zviedru domas par dzelzs priekškaru

Nupat notikušajā Gallupa aptaujā Zviedrijā uzstādīts jautājums: „Vai jūs esat dzirdējuši politisko jēdzienu „dzelzs priekškars" un vai jūs zināt ko tas nozīmē?" — No visiem atbildētājiem tikai 29 proc. varējuši pateikt, ka dzelzs priekškars nozīmējot to noslēgto norobežojumu, kuŗā boļševiki ietvēruši sev pakļauto Eiropas daļu. 13 proc. šo norobežošanu attiecinājuši tikai uz pašu Krievijas territoriju vien, viens procents domā, ka tas ir norobežojums starp austrumu un rietumu zonām Vācijā, 8 proc. ir pavisam aplama uztvere, 10 proc. devuši nenoteiktas atbildes un 39 proc. atklāti pateikuši, ka viņi par to nekā nezinot.

PA

DZIMTENES
PAGALE SKAUT
UGUNSKURĀ

4. LIELA NEZINĀŠANA

Mīļo Andri!

Tavs bijušais kopa skauts Mār
tas aizbrauca uz Venecuēlu, m
nesen atrakstīja vēstuli, piesakot
vientuļo skautu darbā. Tā ka viņ
nebija ceļa somā Latvijas vēstu
grāmatas, lūdzu viņu uzrakstīt,
viņš atceras no savām skolas
skautu gaitām par šo lietu.

Lūk, ko viņš man atrakstīja:

„Seno Latviju apdzīvoja latvie
ciltis: kurši, zemgaļi, sēļi, letgaļi
lībieši. Iedzīvotāju galvenā nodarb
bas bija amatniecība un tirdzn
ciba, arī mednieciba un zveja. Va
ņas vadīja lielkungi: Zemgalē
Vestarts, vēlāk Visvaldis, Kurze
- Nameisis, Tālavā — Tālivald
Sēlēlē — Lameķins. Vācu iesp
dās Latvijā sākās ar bīskapa A
berta ierašanos Rīgā 1201. gadā. Vi
arī nodibināja 1902. g. Zobenbrā
ņiem. Latviešu cīņas pret iebruc
ņem ilga līdz 1390. g., slavenā
Saule bija 1236. g. pie Saules, k
latvieši sakāva vāciešus un viņu s
iebrotos — lietuvjus.

Pilīj pēc Latvijas pilnīgas iekar
šanas, Latvijā nodibinājās dzimtni
ciba, ko likvidēja Valters Plete
bergs, ierosinot brīvlaišanas likun
dināju Vidzemē 1816. g., Kurzem
1817. g. un Latgalē 1861. g.

Livonijas karš, kas notika no 155
līdz 1582. g., noveda Livonijas va
ņas pie sabrukuma. Kurzeme n
ca zem Polijas, Vidzeme zem Kri
vijas, kamēr Zemgale kļuva patst
ga hercogiste, kuŗu nodibinā
hercogs Jēkabs. Ziemeļu karā Vi
ņai vispirms iekaro zviedri, vēlā
kārt, 1795. g. arī Zemgales herce
ga padevās krievu varai. Ze
ņiem varas nonāca arī Zemgal
hercogistes kolonijas Malta, Toba
un Gambija. Pēc brīvlaišana
ar ko minēts jau augstāk, sāk
nāmagākais laikmets t. s. „putn
dzības" dēļ. Sākās nemieri. Vi
vējākie no tiem bija Kangaro
1. g.s.

1. g.s. beigās sākās ts. tautas a
cības laikmets, kuŗa galvenie dar
beki bija dzejnieks J. Rainis, As
ģeja, Kronvaldu Atis, Krišjāņ
Barons, Krišjānis Valdemārs, Pēte
ris Stučka un Jānis Alunāns. Latvj
šu tautas dziesmu savācējs Krišjāņ
Barons noorganizēja pirmos Vispā
rējos dziesmu svētkus 1873. g., ku
ru sakas sajūsmas pilnu runu teic
Krišjānis Valdemārs un kur pirm
reizi dziedāja Baumaņu Kārļa sa
cītīto un komponēto Dievs, svē
tī Latviju. Iznāca pirmais latviešu
laikraksts Pēterburgas Avīzes, ku
rām bijās rakstnieks Blaumaņu Kārlis
Lielāko strāvu latviešu dzīvē iene
sa grupa jaunu darbinieku ar Kārli
Ulmani priekšgalā. Kārlis Ulmani
ņēma sasauca Latviešu tautas pado
mi, kas viņu izvēlēja par pirm
o prezidentu. Latviešu bruņot
o spēku priekšgalā stājās leģendārai
ņa kļuvušais ģen. Briedis. Kad viņš krita, viņa
vietā stājās pļkv. Kalpaks un kpt
Spāģis.

Par K. Ulmaņa par Valsts prezi
denta darbojās Zigfrīds Meierovics
un proti, par katru nostrādāto dienu
1 kg labības, 5 kg kartupeļu un 1
rubli 60 kap. naudā. Ja nu pieņe
mam, ka kolhozniekam ir kāds pā
ris bērnu, tad nebrīnīsimies — arī
šajā lieliskajā kolhozā viņi staigās
lupatās un pusbadā. Bet nav šaubu,
ka kollektīvo saimniecību normālais
stāvoklis ir daudz ļaunāks. Plāna
vēdera tiesa — tas ir viss, ko jau
nais dzimtskungs atmet saviem kal
piem. Mūs nedrīkst pārsteigt ne viņu
vīzes, ne lupatas, ne arī zagļugums
vai izdēdējušie augumi.

Viņi nedrīkst strādāt sev, un viņi
nestrādā sev. Viņi uztur milzīgo ko
mūnistu partiju un vēl milzīgāko
pārvaldes aparātu. Viņi financē so
ciālisma uzbūvi Pad. Savienībā un
kopā ar vergu nometņu strādniekiem
sedz visus izdevumus, kādi saistīti
ar pasaules revolūcijas organizēšanu.
Šie izdevumi nav mazie, bet ceļš līdz
pasaules revolūcijai ir, vismaz, vēl
ļoti tāls. Tāpēc arī viņu stāvokļa
uzlabošanās nav gaidāma. Viņi to
saprot — arī tie, kam sākumā kol
lektīvizācija bija pa prātam. Un
partijas vīru mudināšanas pātagas
plīkšķiem viņi atbild ar to pašu, ar
ko visos laikos ir atbildējuši visi
vergi. Viņi strādā pēc iespējas maz
un pēc iespējas slikti, un viņu acis
raugās tikai uz vienu vietu — uz to
pushektaru zemes, kas nodots viņu
privātā lietošanā. Ir taisnība, Sta
ļina vara ir milzīga, bet milzīgās
zemnieku masas pasīvitātes priekšā
tā tomēr izbeidzas. Ja ne šodien un
ja arī ne rīt, tad reiz tomēr te uz
varēs zemnieks.

Andrejs Grauds

PA JAUNĪBAS TEKĀM

DZIMTENES PAGALE SKAUTU UGUNSKURĀ

4. LIELA NEZINĀŠANA

Mīļo Andri!

Tavs bijušais kopa skauts Mārcis, kas aizbrauca uz Venecuēlu, man nesen atrakstīja vēstuli, piesakoties vientuļo skautu darbā. Tā ka viņam nebija ceļa somā Latvijas vēstures grāmatas, lūdzu viņu uzrakstīt, ko viņš atceras no savām skolas un skautu gaitām par šo lietu.

Lūk, ko viņš man atrakstīja:

„Seno Latviju apdzīvoja latviešu ciltis: kurši, zemgaļi, sēļi, letgaļi un lībieši. Iedzīvotāju galvenā nodarbošanās bija amatniecība un tirdzniecība, arī medniecība un zveja. Valstiņas vadīja lielkungi: Zemgalē — Viestarts, vēlāk Visvaldis, Kurzemē — Nameisis, Tālavā — Tālivaldis, Sateklā — Lameķins. Vācu iespiešanās Latvijā sākās ar bīskapa Alberta ierašanos Rigā 1201. gadā. Viņš arī nodibināja 1902. g. Zobenbrāļu ordeni. Latviešu cīņas pret iebrucējiem ilga līdz 1390. g., slavenākā kauja bija 1236. g. pie Saules, kur latvieši sakāva vāciešus un viņu sabiedrotos — lietuvjus.

Tūliņ pēc Latvijas pilnīgas iekarošanas, Latvijā nodibinājās dzimtniecība, ko likvidēja Valters Pletenbergs, ierosinot brīvlaišanas likumdošanu Vidzemē 1816. g., Kurzemē 1817. g. un Latgalē 1861. g.

Livonijas karš, kas notika no 1558. līdz 1582. g., noveda Livonijas valstiņas pie sabrukuma. Kurzeme nonāca zem Polijas, Vidzeme zem Krievijas, kamēr Zemgale kļuva patstāvīga hercogiste, kuŗu nodibināja Hercogs Jēkabs. Ziemeļu karā Vidzemi vispirms iekaro zviedri, vēlāk krievi. 1795. g. arī Zemgales hercogiste padevās krievu varai. Zem krievu varas nonāca arī Zemgales hercogistes kolonijas Malta, Tobago un Gambija. Pēc brīvlaišanas, par ko minēts jau augstāk, sākās vissmagākais laikmets t. s. „putna brīvības" dēļ. Sākās nemieri. Vissmagākie no tiem bija Kangaros 1802. g.

19. g. s. beigās sākās ts. tautas atmodas laikmets, kuŗa galvenie darbinieki bija dzejnieks J. Rainis, Aspazija, Kronvaldu Atis, Krišjānis Barons, Krišjānis Valdemārs, Pēteris Stučka un Jānis Alunāns. Latvju tautas dziesmu savācējs Krišjānis Barons noorganizēja pirmos Vispārējos dziesmu svētkus 1873. g., kur tautiskas sajūsmas pilnu runu teica Krišjānis Valdemārs un kur pirmo reizi dziedāja Baumaņu Kārļa sarakstīto un komponēto Dievs, svētī Baltiju. Iznāca pirmais latviešu laikraksts Pēterburgas Avīzes, kur darbojās rakstnieks Blaumaņu Kārlis.

Jauno strāvu latviešu dzīvē ienesa grupa jaunu darbinieku ar Kārli Ulmani priekšgalā. Kārlis Ulmanis vēlāk sasauca Latviešu tautas padomi, kas viņu izvēlēja par pirmo valsts prezidentu. Latviešu bruņoto spēku priekšgalā stājās leģendārais plkv. Briedis. Kad viņš krita, viņa vietā stājās plkv. Kalpaks un kpt. Balodis.

Pēc K. Ulmaņa par Valsts prezidentu darbojās Zigfrids Meierovics, kas nositās kādā vilciena katastrofā, Gustavs Zemgalis un Alberts Kviesis.

1935. g. 15. maijā prezidenta amatā nāca atkal Kārlis Ulmanis, kas par ministru prezidentu iecēla ģen. J. Balodi. Par valsts himnu kļuva E. Virzas dzejolis Lai līgo lepna dziesma.

Latvijas uzplaukums un augšupeja beidzās 1940. g. 17. jūnijā, kad Pad. savienības bruņotie spēki iesoļoja Latvijas territorijā."

Tā raksta Mārcis. Vai īsta latviešа sirds tādas aplamības spēj panest?

Tavs vientuļo skautu vadītājs.

P. S.: Aizraksti taču Tu, Andri, Mārcim, un pastāsti, kur viņš vēstures faktos maldījies.

Pasaules tālēs augsim vienoti Latvijai!

*

Šī cietā rieksta atrisinātājiem apgāds Latvija piešķirs balvas. Pārbaudiet pēc kārtas visus Mārča uzdotos faktus un atrakstiet uz Latvijas redakciju Vientuļo skautu vadītājam, kuŗi no tiem pec Jūsu domām nav pareizi. Par pareizākajiem atrisinājumiem Latvijas apgāds izsniegs balvas: pirmā godalga laikraksta Latvija abonements 3 mēnešiem, otrā godalga — abonements 2 mēnešiem, un trešā godalga — abonements 1 mēnesim. Atrisinājumi iesūtāmi līdz 31. decembrim.

Iemācīsimies pareizi vēl šai gadā vismaz svarīgākos notikumus Latvijas vēsturē!

Tonija Krūka

Mācitājs rudzu pulķu talarā stāsta par Dalarnu

Saules rieta zelts rotājas uz Siljanezera gludā līmeņa. Nav ne svētdiena, ne svētki, bet svētbrīža miers pārņem nācēju, raugoties balto bērzu vainagotajā Retvikas (Dalarnas) baznīciņā Zviedrijā, kas celta jau 13. g. s. un ik pa gadu simtam restaurēta.

Protams, mēs labprāt vēlētos redzēt arī baznīcas iekšpusi, un tur jau arī nāk laipnais Retvikas mācītājs un atslēdz smagās durvis. Mēs klusi sasēžamies solos. Ir ieradies arī mūsu vecais paziņa Retvikas superintendants Gabrielsons. Pie altāŗa iznāk mācītājs koši zilā apģērbā un notur vācu valodā īsu sprediķi. Kopīgi nodziedam zviedru valodā: „Härlig är jorden, Härlig är Guds himmel . . . (brīnišķīga ir zeme, brīnišķīgas ir Dieva debesis).

Pēc īsa svētbrīža, atstājot baznīciņu, mūsu pirmais jautājums — kāpēc šeit mācītājam zils ģērbs? Superintendants atbild pavisam īsi: „Šeit ir tik zilas debesis, zils ezers, zili kalni un meži — kāpēc gan lai mācītājs nevalkātu zilu ģērbu?"

Bija kļuvis vēls, un superintendants ielūdza mūs pie sevis vakariņās.

Visskaistākais zviedru mājā ir nacionālie audumi un rokdarbi.

Vakara kuplinājumam ielūgti ciema vijolnieki.

Tā nebija čīgāšana, nedz arī augstā skola, bet tīra tautas mūzika, kur katrs lociņa vilciens likās nākam no sirds dziļumiem. Mācītāju kundzes ieradās tautas tērpos, kas šejienes iedzīvotājiem ir godību un baznīcas tērps.

Man kļuva skumji, raugoties šajos cilvēkos, kuŗu dzive bija mierīga un izlīdzināta gan ar Dievu, gan arī ar cilvēkiem. Sirmais mācītājs blakus ierunājās:

„Bet viņi taču spēlē tautas dejas, kādēļ jūs raudat?"

Tiešām, pašai nemanot pār vaigiem ritēja asaras.

„Tādēļ, ka man nav vairs savas dzimtenes," klusi atbildēju.

Kad vijoles bija izskanējušas, sirmais mācītājs teica: „Ja jūs Retvikā redzat divus vīrus, tad tur ir arī noteikti trīs vijoles, tik ļoti mūsu vīrieši mīl mūzicēt ar šo instrumentu."

Ar lielu mīlestību viņš stāstīja par savu dzimto apkārtni un tās ļaudīm.

„Šī apgabala centrs ir Siljanezers. Daži saka, tas ir Zviedrijas viduspunkts, bet dalarnieši apgalvo, ka tas esot pasaules sirds.

Par visu vairāk dalarnieši mīl brīvību un savu dzimto stūri. Vēl šodien viņi ir lepni uz to, ka tieši no šejienes Gustavs Vasa uzsāka savu brīvības cīņu pret dāņiem. Mūrā stāv viņa piemineklis bronzā pie baznīcas, no kurienes viņš runājis uz Dalarnas ļaudīm, aicinādams cīņai. Kad dāņi gribējuši viņu sagūstīt, tad kāda drošsirdīga Mūras zemniece — Tomt Margit paslēpusi viņu savas mājas pagrabā. No tā laika visām Mūras sievietēm ir vārds— Margit. Retvikā kāds zemnieks, dāņiem tuvojoties, paslēpis Gustavu Vazu savā salmu vezumā. Dāņiem radušās aizdomas, ka tur var slēpties zviedru valdnieks, un viņi iedūruši savus šķēpus salmu vezumā, tā ievainojot tur paslēpušos ķēniņu. Kad sākušas pilēt asinis, zemnieks iedūris zirgam kājā, lai novērstu aizdomas no salmu vezuma.

Lai kur dalarnietis nokļūtu, viņš vienmēr atgriežas [illegible] savā dzimtenē. Reiz kāds anglis, ceļojot pa Zviedriju, nonācis pie Siljanezera, nodzīvojis kādu laiku un tad braucis atpakaļ uz Angliju. Tālāk ceļot neesot vērts, jo skaistāku vietu par šo apkārtni viņš tā kā tā neredzēšot

Dalarnieši ir ļoti pazīstami ar savu atjautību. Bez tam viņi visus uzrunā ar „tu".

Kādreiz Dalarnā ieradies Zviedrijas kronprincis, kuŗš labprāt viesojies pie Mūrā dzīvojošā slavenā zviedru gleznotāja Andersa Corna. Viņš jautājis kādam zemniekam: „Vai tā ir taisnība, ka jūs visus uzrunājat ar tu?" „Jā," atbildējis zemnieks, „tikai tevi un tavu tēvu mēs uzrunājam ar jūs."

Kāda Dalarnas grāfiene stingri raudzījusies uz to, lai visi viņu godātu par „cienīto kundzi."

Reiz kāds zemnieks vēlējies ar grāfieni runāt. Kalpone ņēmusi šo nu mācīt, kā grāfiene jāuzrunā, bet ieejot pie grāfienes visa labā skola aizmirsusies un viņš vaicājis: „Pasaki man taču, ar kādu vārdu tu gribēji, lai tevi godā?"

Dalarna sadalās mazākās draudzēs: Retvikā, Mūrā, Leksandā un Vikarbinā. Šo mazo draudžu starpā notiek arī „rivēšanās".

Pirmā tūristiem atvēra durvis Leksanda, tāpēc arī pārējie ciemi nosaukuši leksandiešus par ziņkāriem. Ja tagad kādam dalarnietim pārmet viņa ziņkāribu, tad dabū noteiktu atbildi: „Leksandas zemnieki ir vēl daudz ziņkārīgāki."

Kādreiz Leksandas mācītājs Lielajā Piektdienā ar lielu nožēlu stāstījis, kā Kristus ticis ar pātagām un rikstēm šausts, tad baznīcā piecēlies viens zemnieks un sacījis: „Tie noteikti bija mūsu kaimiņciema Muras ļaudis."

*

Zviedru ievērojamais dzejnieks Karlfeldts savā muža vakaru nodzīvojis Dalarnā un apdzejojis šo zemes stūri, tā īpatnības un skaistumu.

Viņa dzeju grāmata par Dalarnu ilustrēta pašu zemnieku īpatnējiem zīmējumiem

Svētais Elija, šī bibeles persona, dalarniešu uztverē nevar but neviens cits, kā kāds no apkārtējiem zemniekiem, tāpēc arī zīmējums iznācis pavisam cilvēcīgs. Tā to apraksta arī Karlfeldts, sacerēdams savu dzeju pēc šī zemnieku zīmējuma:

„Augšup tālē rati dodas,
Elijam nu skumjas rodas.
Dalarnu viņš sveic pa debess logu,
Vicinādams savu plato roku.
Redz viņš daļu mīļās Dalarnas,
Daļu pagājušās, skaistās jaunības."

KULTŪRAS CHRONIKA

Reinis Jākobsons, bij. Latvijas Nacionālās un Štutgartes valsts operas baleta solists, saistīts Zalcburgas teātrī par baletmeistaru. Par debiju ar deju iestudējumiem Leo Falla operetei Šķirtā sieva Salzburger Nachrichten raksta: „Atziniba Reinim Jākobsonam par gaumīgajiem deju iestudējumiem, viņa lielā pieredze un māka pašreiz vairāk kā nepieciešama." Demokrat. Volksblatt piebilst: „Baleta solistu Reiņa Jākobsona un Hertas Bades briljantie dejojumi apliecināja abu deiotāju tehnisko gatavību, viņu skaistais priekšnesums tuvojas vispilnīgākajam sniegumam." Salzburger Volkszeitung: „Soreiz sevišķi iespaidīgs bija balets. Skaistā Serenāde spēcīgās balettrupas un baletmeistara Reiņa Jākobsona un Hertas Bades izpildījumā pelna vislielāko uzslavu."

TĒVS UN DĒLS

JĀNIS SARMA

Pagājušā gadsimta sākumā kādā lielā pilsētā dzīvoja tēvs ar dēlu. Tēvs tirgojās ar grāmatām. Taču viņš tās vis nepārdeva veikalā, bet tirgus laukumā, stāvēdams pie maza galdiņa. Tās arī nebija nekādas vērtīgas grāmatas, bet niecīgas brošūriņas un kalendāri, ko par nedaudziem grašiem iegādājas tirgus apmeklētāji, lauku ļaudis. Protams, ka tad arī peļņa nevarēja būt nekāda lielā. Tomēr vecais grāmatnieks no tās dzīvoja pats un uzturēja arī dēlu, kuŗš studēja turpat augstskolā un pats nekā nepelnīja. Viņš bija ļoti čakls un mācījās ar labām sekmēm, tāpēc tēvs nežēloja nekā, lai tik netraucētu dēla studijas.

Bet reizi, vēlā rudenī, aukstā un lietainā dienā, stāvēdams tirgū pie sava grāmatu galda, tēvs saaukstējās un, pārnācis mājā, jutās ļoti noguris. Otrā rītā viņa sagurums nebija pārgājis. Bet tā, ka tā bija gada tirgus diena, kad varēja cerēt, ka izdosies nopelnīt vairāk nekā parasti, tad tēvs negribēja šo ieguvumu palaist garām. Viņš lūdza dēlu, lai tas iet šo vienu reizi viņa vietā uz tirgu ar grāmatām. Bet dēls atteicās. Viņš nebija tik ļauns un nejūtīgs jauneklis, ka nevēlētos tēvam palīdzēt, viņš tikai kaunējās no saviem biedriem. Viņš domāja, ka tie, būdami visi turīgu vecāku bērni, viņu izzobos, ja redzēs, ka viņš ir tik trūcīgs, ka pelna sev uzturu ar šādu sīktirdzniecību. To viņš arī pateica tēvam un tēvs, dēlu mīlēdams, negribēja darīt tam nepatikšanas. Kā varēdams, viņš aizgāja pats ar grāmatām uz tirgu.

Šī diena bija vēl lietaināka un vēsāka nekā vakarējā. Nostāvējis visu dienu lietū un salā, tēvs pārnāca mājā galīgi slims. Nu viņam vajadzēja likties gultā. Gan nu dēls gādāja ārstu un zāles un visādi rūpējās par tēvu, bet tas neko nelīdzēja, un tēvs pēc kādām dienām nomira. Tēva nāve dēlu satrieca, jo viņš juta sevi vainīgu, un viņu nu pārņēma bēdas un mocīja sirdsapziņas pārmetumi. Tomēr viņam bija jādzīvo tālāk un viņš negribēja atmest arī savas studijas, tādēļ vajadzēja kaut ko darīt, lai sevi nomierinātu. Pārdomājis, viņš nolēma, lai izpirktu savu nepārdomāto izturēšanos pret tēvu, darīt to, no kā toreiz bija atteicies, tagad katru gadu sava tēva miršanas dienā: pārdot tirgū grāmatas, kā to bija darījis viņa tēvs.

Varbūt es tā pazīšos no sirdsapziņas pārmetumiem un mazināšu arī savu vainu debesu priekšā?

Un zināmā dienā viņš novietojās tirgus malā ar savu grāmatu galdiņu un sāka piedāvāt grāmatas garāmgājējiem. Notika taisni tā, kā viņš bij domājis: viņu pamanīja daži no augstprātīgajiem biedriem un savilka lūpas nicinātājā smīnā.

„Kā gan šis lupatlasis, kam tādā veidā jāpelņa savs uzturs, iedomājies studēt?" kāds no viniem teica tā, lai arī grāmatnieks to dzirdētu. Viņš arī dzirdēja, bet šī piezīme viņu vairs nesarūgtināja.

Bet viņa biedru starpā bij arī nopietni jaunekļi, kuŗiem nenāca no prātā zoboties. Viņi tūliņ saprata, ka biedrs te tirgojas vai nu trūkuma spiests, vai arī kāda cita iemesla dēļ. Būdami pietiekami smalkjūtīgi, viņi nopirka kādus sīkumus un atsveicinājušies aizgāja, nejautādami nekā tālāk. Bet vēlāk viņi izdibināja sava biedra dzives apstākļus un, kad uzzināja, ka viņš bieži cieš trūkumu, rūpējās, lai tas varētu ko nopelnīt un turpināt studijas.

Tā pagāja vairāki gadi. Čakli strādādams, jaunais cilvēks nobeidza savas studijas ar zinātnisku grādu un universitātes padome, ņemot vērā viņa izcilās spējas, paturēja viņu par mācības spēku. Nu viņam vairs nebija jācieš trūkums un viņš mierīgi varēja nodoties zinātniskajam darbam. To viņš arī darīja, pie tam ar tādām sekmēm, ka viņa vārdu augstu cienu minēja zinātnieku vidū. Tomēr panākumi viņu nespēja apmierināt un savu solījumu viņš neaizmirsa, bet katru gadu zināmā dienā stāvēja ielas malā ar savu grāmatu galdiņu. Tagad, kad viņa lekcijas klausījās daudzi jaunekļi, tas, protams, vairs nebij nekāds noslēpums un pamazām par to uzzināja viel. Tā ka studenti savu profesoru ļoti cienīja, viņi tūliņ saprata, ka viņa izturēšanās izskaidrojama ar kādiem dziļākiem iemesliem. Daži no tiem, vēlēdamies parādīt viņam savu cieņu, reizi apstājās pie profesora grāmatu galdiņa un teica:

„Mēs nevēlamies zināt, profesora kungs, kāpēc jūs, būdams zinātnieks, tirgojaties še kopā ar trūcīgajiem krāmiņiekiem," viņi teica, „bet, ja tas iespējams, tad pēc kārtas labprāt stāsimies jūsu vietā, lai jums nebūtu jākavē laiks, kas taču vajadzīgs jūsu zinātniskajam darbam?"

Profesoru šī studentu sirsnība dziļi aizkustināja. „Es no visas sirds jums pateicos, jaunie draugi," viņš atbildēja, „bet mani aizstāt jūs nevarat."

— Un viņš īsos vārdos tiem izstāstīja, kāpēc tirgojas ar grāmatām. Kad jaunie cilvēki to dzirdēja, viņi klusēdami atvadījās un aizgāja, bet necieta klusu par to, ko bija dzirdējuši. Sekas no tā bija tādas, ka nākamā gadā, kad pienāca parastā diena, visas grāmatas izpirka tikai studenti.

Tā tas turpinājās daudzus gadus, un nopirkt no sava profesora kādu grāmatiņu piemiņai, kļuva par universitātes audzēkņu tradiciju, un neviens nekad nenāca prātā par viņu zoboties.

Profesors beidzot kļuva slims, viņa staltais stāvs salika, viņam bija jāstaigā, balstoties nūjā. Tomēr viņš noteiktajā dienā arvienu stāvēja tirgū pie sava grāmatu galdiņa. Dažreiz laiks bija ļoti auksts, lija lietus un trakoja ziemeļvējš. Tad jau no tālienes varēja redzēt, ka vēja grūdieni purina sirmgalvja matus un rausta viņa mēteli. Taču profesoru nekas nespēja atturēt no viņa pienākuma pildīšanas.

Beidzot viņš kļuva tik vārgs, ka vairs nespēja lasīt lekcijas universitātē un nu viņam vairs atlika tikai viens uzdevums: gaidīt zināmo dienu, kad bija jāiet ar grāmatām uz tirgu. Viņš nu bija kļuvis it kā par dzīvu leģendu, un visiem tirdzniekiem likās, ka ja tur nebūtu sirmā profesora, tad viņu darbam trūktu svētības.

Kad nu vecais vīrs palaida savu 75. dzimšanas dienu, viņš tikai ar lielām pūlēm varēja aiziet līdz tirgum, bet viņa grāmatu somu atnesa krietnie kaimiņi. Viņš juta, ka šī ir pēdējā reize, kad stāv pie sava grāmatu galdiņa, un viņu pārņēma skumjas, ka liktenis vairs nejauj veikt tik parasto uzdevumu. Viņu pārsteidza tas, ka taisni šajā pēdējā dienā pie galdiņa nepienāca neviens students, bet grāmatas pirka sveši laudis. Bet beidzot viņi tomēr nāca, lai gan ne tā, kā agrāk. Viņi tagad nāca organizētā milzu gājienā ar saviem profesoriem priekšgalā. Pie galdiņa viņi neapstājās, neviens neko nepirka, neviens neko neteica, kailām galvām, nebēdādami par lietu un vēju, visi klusēdami aizgāja garām. Nu profesors saprata, ka viņš tiek godināts. Viņa [illegible] kā gājiens ielocijās tālākajās ielās un beidzot izzuda viņa acīm.

„Šai pasaulē cilvēki man ir piedevuši," viņš tad klusu runāja, „var būt, ka arī mans tēvs nu man piedos." —

Drīzi pēc tam profesors nomira.

Gunārs Grīnbergs

Vārds jaunajai audzei

Kā panākt to, ka mūsu jaunā audze arī svešumā augtu dzimtenei stipra un moža, ka tai ne brīdi nepietrūktu no senčiem mantoto gara bagātību, dziveszīņas un spēka ticēt un strādāt savai zemei?

Vienkāršākais būtu, ja izdotos arī svešumā izveidot latviskas skolas tāpēc Vācijas parauga, taču tā ir ūtopija, tādēļ jāmeklē citi ceļi. Par reālāko un stabilāko variantu jāatzīst jau vairākkārt pārrunātais paplašinātо latvisko svētdienas skolu princips kā pamats kristīgai latviskai audzināšanai trimdā; tādas būtu jāorganizē ikvienā vietā, kur vien atrodas kaut pāris jauniešu un piemērots skolotājs.

Aizgājušajos kara un okupāciju gados mūsu jaunatnes illūzijas stipri satriektas. Tādēļ šis darbs prasis no daritājiem vislielāko piepūli un patiesu kristieša sirdi un garu. Taču nav šaubu, ka attiecīgam aicinājumam netrūks atsaucīgu siržu. Daudzi aizbraucēji, kas savā pagaidu dzīvē kaut cik iekārtojušies, varbūt tieši gaida kādu uzdevumu dzimtenes labā.

Bet šim lielajam mērķim vajadzētu plašāk organizētus līdzstrādnieku pulkus. Šai ziņā ļoti svētīgu darbu

(Turpinājums 6. lpp.)

ĀDOLFS ŠILDE JUBILĀRS

Rosīgais sabiedriskais darbinieks mag. iur. Ādolfs Šilde šinīs dienās var atskatīties uz 25 bagātiem darba gadiem latviešu žurnālistikā. Līdztekus daudzpusīgajiem un raženajiem veikumiem sabiedriskajā laukā, jubilāra spalva sniegusi ļoti daudz ievadrakstus un apcerējumus, kuriem nav bijusi tikai pārejoša nozīme vien, bet kuri ietekmējuši un virzījuši sabiedrisko domu daudzo nacionālās sadzīves, vai arī sociālo un kultūrvēsturisko problēmu pozitīvam risinājumam un izkārtojumam.

Ādolfs Šilde dzimis 1907. gada 21. maijā, Rīgā. Žurnālistikai pievēršas ļoti agri. Jau 1924. gadā dienas laikrakstā Balsī, kuru vadīja agronoms Frīdbergs un Aleksandrs Dauge, iespiests Šildes pirmais ievadraksts, kad viņš pats vēl ir V. Olava komercskolas audzēknis.

Rakstījis galvenokārt par dažādām latviešu nacionālās sadzīves problēmām, kultūrvēsturiskiem, sociāliem, atturības un tautsaimnieciskiem jautājumiem. Bijis viens no redzamākajiem jaunās paaudzes komūnisma un marksisma apkarotājiem, kādēļ boļševisma varas nesaudzīgi vajāts.

Visvairāk Ādolfs Šilde pievēršas ievadrakstam, jo tanī viņš atrod savai spalvai vispiemērotāko izteiksmi. Rakstījis Latvī, Burtniekā, Jaunajā Balsī, Universitas (kuŗas redaktors viņš ir no 1930.—1934. gadam), bet pēdējos gados visos lielākos latviešu laikrakstos un trimdas izdevumos. Rediģējis arī vairākus rakstu krājumus un gada grāmatas. Ilgus gadus (sākot ar 1928. gadu) bijis The International Student permanentais korespondents Baltijas valstīs. Žurnālistiskā darbā Ādolfu Šildi ievada Hermanis Asars, Arvēds Bergs un Aleksandrs Plensners.

Vēlēsim ārī turpmāk jubilāra spalvai nepagurt cīnīties par mūsu tautas un valsts brīvību un nesaudzīgi apkarot mūsu atklātos un slepenos naidniekus.

J. B.

Spoža izrāde bērniem Stutgartes valsts operā

Kad vēl bijām savās mājās, Ziemsvētku vecītis allaž pirms svētkiem mēdza iegriezties visos mūsu teātros: daipni atgādinādams teātru krusttēviem un krustmātēm nepieaugušākajiem mazajiem draugiem kā svētku dāvu pasniegt vai nu skaistu baletu vai pasaku. Trimdas gados mazie draugi, liekas, it kā aizmirsti — nav dzirdēts, ka Antiņš vai Maija un Paija kādreiz būtu iegriezušies Eslingenas latviešu teātrī. Vai Ziemsvētku vecītis svešos ceļos un svešos ļaudīs būtu nomaldījies? Kas to lai zina!

Štutgartes valsts operu viņš gan apciemojis, jo tur jau ilgu laiku krusttēvi Francis Michaels Allands (režisors), Osvalds Lēmanis (baletmeistars), Rolfs Reinhardts (dirigents) un Erichs Dommes (dekorātors) visādi gudrojuši un pūlējušies, lai G. fon Basevica pasaku ar Kl. Šmalšticha mūziku Pēteriša ceļojums uz mēnesi sniegtu mazajiem skatītājiem pienācīgā svētku ietērpā.

Skatuves priekškaram atvēroties, mazie un lielie skatītāji bija priecīgi pārsteigti par krāšņo uzvedumu. Sākas ceļojums. Pēterītis un Annelīze dodas līdzi Maijvabolei sameklēt tās sesto kāju, kas noslēpta Mēnesskalnā. Pa ceļam viņi sastop Smilšu vīriņu, Nakts feju, Pērkonu, Zibens sievu, Mākoņsievu, Lietus vīriņu un daudz citas parādības, kas zemes virsū nav manāmas. Visi palīdz brašajiem ceļotājiem, un visā pasakā ir tikai viens pats pusbriesmonis — mēnessvīrs, kuŗu ar labo garu palīdzību Pēterītis ātri vien pieveic.

Lielo dalībnieku skaitu meistarīgi izvadījuši un izkārtojuši katru savā pienācīgā vietā režisors F. M. Allands (ilgus gadus darbojies Maksa Reinhardta teātros) un baletmeistars Osvalds Lēmanis panākot noskaņotu, raiti ritošu izrādi. Divās ainās lielāko tiesu darbojas gandrīz tikai balets, un te nu Osvaldam Lēmanim pienākas vislielākā atzinība par bagāto izdomu un mākslinieciško piepildījumu. Nav viegls uzdevums gados visjaunākos baletskolas audzēkņus — bērnus iesaistīt kopējās dejās ar solistiem, varēja rasties disonace kopnoskaņojumā. Lēmanis ar savu bagāto skatuvisko un arī paidagoģisko pieredzi un nemaldīgi māksliniecisko izjūtu ticis veiksmīgi pāri šai iespējamajai plaisai. Tas pats sakāms arī par režisoru-inscenētāju Fr. M. Allandu. Jaunie tēlotāji — bērni, un operas un Kamerteātŗa mākslinieki bija atraduši kopējo „valodu" pasakas darbības risinājumam.

Pārpildītais operas nams sumināja lielos un mazos māksliniekus, cerams, ka arī latviešu mazajiem skatītājiem Pēteriša ceļojums sagādās līstus Ziemsvētku priekus.

J. B.

Londonas skatuvju pretpoli

Latviešu baleta mākslinieks līdzina ceļu uz slavu

Pētera Aigara vēstules no Anglijas

Londonas illustrētā žurnālā „Illustrated" uz krāsainā vāka redzams uzņēmums „Ballet of the Spivs" (latviski tas nozīmētu „vienaldzīgo baletu"). Tekstā lasāms: „Automāta krodziņa īpašnieks Džo tēlotājs Vitālijs Ošiņš un pazīstamā angļu dejotāja Anne Leselle. „Ballet of the

V. OŠIŅŠ

Spivs" iestudējis Metropolitēna balets un šo inscenējumu patlaban rāda Londonas publikai. Choreografe slavenā amerikāņu balerīna Rosella Haitouvere. Vitālijs Ošiņš dejo galveno lomu."

Angļu publikai viņš vairs nav svešs, kaut arī uz Londonas skatuves viņš parādījies tikai pirms pusgada. Līdz tam Vitālijs bija brīvprātīgais Eiropas strādnieks, kas darbojās kāda restorāna virtuvē par pavāru. Viņa skatuves gaitu pirmsākumi un pirmās sekmes ved atpakaļ uz Latvijas Nacionālās operas skatuvi, uz mūsu operas baleta skolu, kur viņš mācījies baletmeistara Harija Plūča klasē. Plūča lietpratīgās pedagoģijas un baleta pieredzes liktie pamati tagad pavēruši mākslinieka ceļu uz pasaules skatuvēm. Īstenībā Vitālijs Ošiņš ir pirmais, kas pēc otrā pasaules kara, latviešu baleta mākslinieku vārdu ienes starptautiskā forumā un par kuŗa sniegumiem atzinības vārdus saka angļu laikraksti un baleta speciālliterātūra.

Protams, māksliniekam ar tiesībām vien nepietiek, ir jāiekaro vārds un vieta tik ievērojamā trupā kā Metropolitēna balets, kas darbojas Karaliskās mākslas padomes aizgādībā un ir lielākā un slavenākā baleta vienība Anglijā pēc Sadlera Velsa trupas, kuŗa patlaban ar nepieredzētiem panākumiem viesojas ASV un Kanadā.

Ja latviešu publika atceras Vitāliju Ošiņu kā Sančo Pansu „Donkichotā", Studentu — „Lakstīgalā un rozē", Apašu — Ravela „Bolero", utt., tad Londonas baleta publika droši vien atcerēsies latviešu mākslinieka choreografisko tēlu — Huzāru, Mjasina slavenajā baletā „Zilā Donava" (paša Mjasina loma; Mjasins šorejz bija izraudzījies un šai lomai nozīmējis Ošiņu). Šinī jaunajā inscenējumā Ošiņš tēlo izteiksmīgo Londonas Istenda krodziņa īpašnieku (the big Boss); loma prasa nevien izcilas dejotāja spējas, bet arī priekšzīmīgu tēlojumu. Šīs spējas, kuŗas kopā tik reti sastopamas pie angļu dejotājiem, lika angļu mākslas kritikai veltīt sajūsmīgus vārdus latviešu dejotāja sniegumiem. No Vitālija Ošiņa panākumiem pirmajā pusgadā vēl jāpiemin debija Gulbju ezerā, kur viņš bija partners pasaules slavenai krievu balerīnai Aleksandrai Daņilovai. Nākošajā pusgadā kā izcilākais notikums mākslinieka gaitās būs Ošiņa uzstāšanās B. B. C. televīzijas raidījumā; tur speciāli televīzijai aranžētajā baletā Salome (pēc Vailda luga) Ošiņš dejos Jūdejas karali Erodu — galveno vīriešu lomu.

Katra angļu mākslinieka sapnis ir uzstāties B. B. C. raidījumos, bet jo sevišķi nozīmīga ir piedalīšanās televīzijas inscenējumos, jo tas dod nevien morālu, bet arī materiālu gandarījumu. Ošiņam šis sapnis īstenojas ar uzviju. Vitālija Ošiņa mākslu vērtējusi nevien angļu publika, bet Metropolitēna trupas nesenajā Eiropas turnejā viņš cildinošas atsauksmes izpelnījies arī Šveices, Holandes un Beļģijas laikrakstos. Drīz pēc Jaungada Metropolitēna trupa dodas atkal garākā ceļojumā uz Rietumeiropas un Dienvideiropas zemēm. Viesizrādes paredzētas arī Vācijā, kur tautiešiem varbūt arī radīsies izdevība redzēt savu mākslinieku.

Jāpiezīmē, ka Ošiņš, plūcot laurus uz skatuves, nav novārtā licis arī brīvprātīgā strādnieka gados iegūto pavāra mākslu. Viņš prot gatavot nevien ļoti gaumīgus ēdienus, par ko varu ik pārdienas pārliecināties, bet patiešām jāapbrīno viņa veiksme rīkoties pie pavarda un attapība, lietojot virtuves rīkus. Brīžam virtuves nazis, saknes smalcinot, vai cepjamā panna mērci gatavojot ņirb un grozās ar akrobatisku veiklību.

Ošiņš visur un vienmēr atgādina, ka ir latvietis.

*

Vērojot Londonas teātru dzīvi, gribot negribot acīs duŗas divi pretstati — deviņdesmittrīsgadīgā rakstniecības Metuzāla Bernharda Šova jaunākā komēdija Buoyant Billions — Princes teātrī un franču révijas Folies Bergéres viesizrādes. Abi mākslas iestādījumi grib, lai cilvēks mazliet smietos par sevi, jo divdesmitajā gadsimtā nav sevišķi pieklājīgi, ja cilvēks pārāk augstās un nemaldīgās domās par saviem darbiem. Šī privilēģija atstāta Dievam, par ko angļi labprāt mēdz diskutēt, bet būtībā neviens nenoliedz pasaules pirmspēka esamību; vismazāk to dara angļu sociālisti.

Bet ko tad vecais Šovs saka savā pēdējā komēdijā, kuŗas latviskotais nosaukums būtu: „Biljoni, kas vēl turas uz ūdens"? Šie biljoni, diemžēl, nav nekas cits, kā vecu vecā mīlestība. Jaunam cilvēkam no bagātnieku aprindām apnicis studēt, un viņš grib doties pasaulē, lai aģitētu par pasaules pilsonības institūtu, vai ko citu līdzīgu romantiski miglainu un ūtopisku. Visu pirmo cēlienu tēvs ar dēlu debatē, gan sēžot, gan spēji ceļoties kājās, par demokratiju, par atombumbu, par strādnieku valdību, par pasaules mieru utt. Otrā cēlienā jaunais cilvēks jau ir džungļos, kur biezoknī apmeties tāds pats nemiernieks pret visu pastāvošo, tikai sieviešu kārtas. Šī angliete pati ceļ sev māju; pati saimnieko, pati piejaucējusi čūskas un krokodīļus. Beigās jaunie cilvēki viens otru atrod, atrod mantojumu, par ko ilgi un gari atkal pēdējā cēlienā diskutē ģimenes galvas vietnieks, samaksāts māklers — ģimenes lietu kārtotājs.

Pa starpām daža laba angliete skaļi iesmejas par Šova replikām, jo tās tēmētas tieši angļu sabiedrības sirdī. Tas tad arī ir viss. Luga tomēr turas repertuārā jau kādu mēnesi, kaut arī zāle nav izpārdota. Šovu angļi necienī un tomēr mīlē, jo viņam piemīt tieši tas pats nepatētiskais, kritiskais pasaules skatījums, kas raksturīgs angļu-sakšu tautām. Jo sevišķi angļi necienī cilvēkus, kas staigā uz pirkstgaliem, vai pat, kā mēs kādreiz zēnu dienās, uz koka kājām. Nošķirošanās kārtās ir pavisam kas cits, tam nav nekāda sakara ar patosu un uzpūtību. Par šo tēmatu, cerams, vēl kādreiz runāsim.

Bet tagad uz Jaunās skatuves ir mākslas, — vismaz tagadnes mākslas pārstāve Folies Bergére. Šis franču „trakais zemnieks" jau iemantojis sev pasaules vārdu, tādēļ interesanti vērot, kur tveŗas viņa pievilkšanas spēks? Tie, kas dodas uz reviju redzēt pikantērijas, paliek vīlušies. Līdzīgas „pikantērijas" redzamas katrā baleta inscenējumā. Nevis maz apsegts sievietes ķermenis ir piedauzīgs, bet pozas un situācijas, kādās tēlotāji sevi parāda. Šajā ziņā franču revijā nekā pikanta nav, arī atsevišķo numuru tēmatikā nav nekā grēcīga vai samaitājoša. Varbūt tā ir pielaikošanās Londonas gaumei. Revijas spēks un apbrīnošanas izraisītājs ir gaumē un formā, kādā režisors parāda vidusmēra pilsoņa un bezproblēmu cilvēka dvēseles šķērsgriezumu.

Te ir kaut kas viduvējs starp labu baletu, attapīgu kabarē un gada tirgus jokdarības būdu. No visa pa druskai, no visa pa sāls graudam, lai nekas cilvēku ilgi neaizturētu un neliktu domāt. Pārsteidz dekorātora izdoma, skatuves technika, īstenības illūzija, kaut vai vilciena skrējienu imitējot. Brīžam liekas — tu sēdi un šķirsti vecu krāsainu bilžu grāmatu. Tur ir romantiskas ainas, mīlestība bez sirdssāpēm, senas dziesmiņas, džesa songi, stiprinieku un žonglieŗu numuri. Un pāri visam choreografiskās mākslas augstvērtīgi sniegumi, veseli inscenējumi. Protams, par visu vairāk aplaudē imitātoram, kas tēlo nemākuli restorānā. Zāle nodun aiz sajūsmas, kad tēlotājs paņem no šķīvja salātus pirkstiem, vai, atkorķējot šampanieša pudeli, dabū sejā šī dzēriena putojošo strūklu.

Izrādes notiek divreiz vakarā un abas izpārdotas. Cilvēki stāv rindā pie kases. Dāmas dārgos kažokos, pilsoniskas ģimenes ar pieaugušiem bērniem, dažam biļešu pircējam nav pat kakla saites, ir tikai šalle ap kaklu, bet te nevienš uz to neskatās, katrs sēd vietā, par kuŗu var samaksāt. Neviens prātīgs anglis arī neies mēteli vai kažoku nodot garderobē (un prātīgo tagad ir daudz), bet gan noliek to uz krēsla atzveltnes. Starpbrīžos, kā vienā, tā otrā teātrī, nēsā saldējumu, ko atspirdzināties. Ļaudis jūtas mājīgi.

Šie divi ir Londonās skatuvju pašreizējie pretmeti, viss pārējais tad meklējams vidū starp šiem diviem robežu stabiem.

Vārds jaunajai audzei

(Turpinājums no 5. lpp.).

Vācijā veica Church World Service un Luterāņu pasaules federācijas studiju centri, tāpat Vispasaules YMCAs/YWCAs mācību centri, rikodami garīgas atjaunošanās kursus visdažādāko nozaŗu gara un sociālajiem darbiniekiem. Pastāv reālā iespēja, ka šīs organizācijas un Daugavas Vanagi izlasītu un nodotu jaunajam pasākumam savus piemēroto darbinieku kadrus in corpore.

Centrālajām iestādēm savukārt būtu jārūpējas par attiecīga centra vai pat īpaša institūta radīšanu, kas nodarbotos ar piemērotu līdzstrādnieku tīkla veidošanu visā pasaulē. Tas būtu jādara tūlīt, kamēr mūsu dzīve Vācijā vēl nav iegājusi galīgas iziršanas stadijā. Vispirms būtu nekavējoties jāstājas sakaros ar mūsu vadītājām autoritātēm trimdā un konfesiju galvām, vienojoties par kopēju platformu un konkrētu programmu kristīgi latviskajām svētdienas skolām, piemērojot šo programmu dažādām konfesijām, bet paredzēt arī gadījumus, kur vienam skolotājam būtu jādarbojas vienā grupā ar vairāku konfesiju locekļiem.

Taču svētdienas skolas varētu reālizēt tikai daļu no programmas. Tās izvēršana plašumā un dziļumā būtu jāizdara dažādo organizāciju, īpaši starptautisko, darbības ietvaros, kuŗu pārstāvji izšķirīgi ietekmēs arī pašu svētdienas skolas darbu. Tādēļ būtu jārūpējas arī par organizāciju pārstāvju piedalīšanos šīs programmas izstrādāšanā, darbības saskaņošanā un jāvienojas par eventuālu apvienošanos jaunatnes darbam trimdā kādā pārorganizācijā — sauksim to par Jauno Audzi — sadalot darbu „ietekmes sfairās" aptuveni pēc vecuma.

Ja pavērojam mazliet rūpīgāk minēto triju organizāciju darbu, varam konstatēt, ka viņu darbībā attiecībā uz jaunatni ir diezgan lielas paralleles. Vairāk varētu veikt koordinēta programma, kuŗas pamatā būtu visu šo organizāciju vadītāji principi un, par visām lietām, koordinēts darbs, kur ikviens jaunatnes vadītājs darbotos ar sev vispiemērotākā vecuma jaunatnes grupu. Pašreizējos skautu un gaidu darbības principus varētu piemērot zēniem un meitenēm līdz 16 gadu vecumam, pēc kam nāktu pārsvarā YMCAs/YWCAs programma un ap pilngadības sasniegšanas laiku dzimtenes mīlestību un varoņgaru varētu nostiprināt Daugavas Vanagu cīņāju saime.

Gatavas programmas šim darbam ar vispārējām vadlīnijām, kā arī sīkāku vielas sadali stundās un plašāku iztirzājumu papildstundām un atsevišķiem priekšmetiem (reliģijai, dzīves mācībai, latviešu literātūrai, gramatikai, ģeografijai, vēsturei uc.) būtu nekavējoties sastādāmas, iespiežamas un nosūtāmas sadalei Jaunās Audzes talciniekiem visā pasaulē. Par to rūpētos latviešu centru vadība dažādās zemēs.

Jaunās Audzes cīņāju saimei, kas sastāvētu galvenokārt no mūsu intelīģences aprindām, būtu arī labāko angļu valodas pratēju kodols sākuma laikam. Blakus darbam ar jaunatni tai būtu jāatlicina laiks arī darbam ar savas apkārtnes sveštautiešiem, informējot kristīgo pasauli par komūnisma draudīgajām briesmām un iedzīvinot patiesa kristiānisma garu savā apkārtnē. Ar to būtu teicami pakalpots arī cīņai par Latviju. Tā izveidotos mijiedarbība starp kristīgas baznīcas un brīvas dzimtenes cīnītāja uzdevumiem. Lai modinātu cilvēkos mūsu likteņa izpratni un gribu mums palīdzēt — gan tūlīt un tieši trūkumā esošajiem DP, gan arī iestājoties par mūsu tiesībām uz savu neatkarīgu valsti —, mums nav iespaidīgāka faktora, pie kā apellēt, kā kristīgā cilvēkmīlestība un kristīgā baznīca. No otras puses, cenšoties ļaudis padarīt par aktīvākiem un labākiem kristiešiem un noskaidrojot tiem antikristiānisma draudīgās briesmas, nav labāka un ietekmīgāka materiāla par mūsu pieredzi. Baigā gada laikā.

Ikvienam, kļūstot par Jaunās Audzes darbinieku vai aktīvu atbalstītāju, tā pavērtos iespējas būt reizē labam cīnītājam par savu zemi un par kristīgo kultūru. Šo iespēju izmantošana ir mūsu pašu un attiecīgo organizāciju un institūtu ziņā.

Monsiņora prof. Dr. Pētera Laurinoviča piemiņai

5. decembrī Erdingā, Bavārijā, pēc smagas operācijas mūžībā aizgājis Latviešu Nacionālās Padomes delegātu sapulces priekšsēdis monsiņors prof. Dr. Pēteris Laurinovičs. Nemaz negribas ticēt skaudrajai ziņai, tik pārsteidzoša tā. LNP sesijā nekas neliecināja, ka nelaikis slimotu, arī pats viņš par to nesūdzējās. Novadījis sesiju, viņš 24. novembrī devās mājup. Pa ceļam bija sācis sajust sāpes vēderā un tūdaļ griezies pie

ārsta, bet arī tas nav varējis noteikt sāpju cēloni, un kad otrā dienā konstatēts akūts aklās zarnas iekaisums un nekavējoties izdarīta operācija, bijis jau par vēlu. Šākušās komplikācijas, kuŗas modernā medicīna vairs nav bijusi spējīga novērst, un nelaikis 5. decembŗa rīta stundā slēdzis acis uz mūžību.

P. Laurinoviča dzīves cēliens ir raksturīgs Latgales zemnieka dēlam. Dzimis 1902. g. 19. oktobrī zemnieku ģimenē Asūnē, Laurinovičs pēc pamatskolas un semināra beigšanas izvēlas garīdznieka amatu, iestājas Rīgas Romas katoļu teoloģijas augstskolā, ko ar labām sekmēm beidz 1926. g. Lai papildinātos, viņš pēc tam dodas uz Vīni un tur iegūst teoloģijas doktora gradu. 1935. g. Laurinoviču aicina par katoļu teoloģijas augstskolas mācības spēku, bet pēc Romas katoļu teoloģijas fakultātes nodibināšanas viņš pāriet uz Latvijas universitāti, kur sekmīgi darbojas par profesoru un fakultātes sekretāru. Pēc fakultātes slēgšanas lielinieku laikā Laurinovičs pāriet par garīgā semināra rektoru uz Aglonu, kādā amatā paliek līdz evakuācijai 1944. g.

Nokļuvis Vācijā, P. Laurinovičs rosīgi piedalās katoļticīgo bēgļu aprūpes darbā, un Svētais Krēsls viņu ieceļ par nacionālo delegātu latviešiem un igauņiem Vācijā un Austrijā. Jaunajam uzdevumam nelaikis veltī visus spēkus un tam nododas ar lielu aizrautību. Ar savu nesavtīgo mīlestības darbu P. Laurinovičs izpelnās bēgļu nedalītu atzinību un, kad LNP sanāk uz sesiju Imbshauzenā, viņu vienprātīgi ievēl par kopsēdes priekšsēdi.

Profesora P. Laurinoviča spalvai pieder arī vairāki darbi; daļa no tiem iespiesti Latvijas universitātes rakstu krājumā Zinātne Tēvzemei. Viņš strādā arī žurnālistikā un rediģē mēnešrakstus Zīdūnis, Katoļu Dzīve uc.

Līdztekus darbam universitātē nelaikis piedalās arī sabiedriskā darbā. Kad Rīgā nodibinājās Veselības veicināšanas biedrība, P. Laurinoviču ievēl galvenajā valdē, un viņš aktīvi piedalās tās darbā, apzinādamies, ka sevišķi Latgalē vēl daudz darāms tautas veselības pacelšanai.

Ar nesavtīgo un nopelniem bagāto darbību prof. P. Laurinovičs izpelnās Svētā Krēsla ievērību un atzinību, un Svētais Tēvs viņu ieceļ par savu kambarkungu.

Ar P. Laurinoviča nāvi mēs zaudējam krietnu tautas dēlu un izcilu tautas darbinieku, kas nesatricināmi ticēja taisnības uzvarai un visus savus spēkus veltīja tā posta mazināšanai, ko latviešu tautai nesis otrais pasaules karš un varmācīgā okupācija. Sevišķi sāpīgi nelaika trūkumu izjutīs mūsu trešā māsa — Latgale, kuŗas labā galvenokārt bija veltīts aizgājēja mūžs. Ja nelaikim pašam neizdevās pieredzēt savas tautas atbrīvošanu no važām, viņa darbs tomēr tiks turpināts un novests līdz galam.

Vieglas smiltis un netraucētu dusu Bavārijas smiltājā!

Roberts Liepiņš

PROF. P. LAURINOVIČU APBEDĪS PIRMDIEN

Mirušo pāvesta nacionālo delegātu monsiņoru prof. Dr. P. Laurinoviču apbedīs pirmdien, 12. decembrī, Erdingā. Sēru dievkalpojums sāksies plkst. 10.30.

Ko saka Ilona Leir romānā

ATBILDE PAL

Savā rakstā (Latvija Nr. 111) griežaties pēc palīdzības pie filologiem un lūdzat tiem ats manā romānā „Mātes cilts" sast mos jaunvārdus.

Šim Jūsu „palīgā saucienam" tiešām nebūtu veltījusi ne vērību, jo Jūs pats jau ar savām majām rindām nostājaties las priekšā kā nespeciālists literā un valodas jautājumos, bet Jūs pat arī bezmaz apgalvojat, ka Leimane, rakstīdama savu ron centusies būt oriģināla.

Tas ir drusku par daudz: vai sūt latviešu valodā un attīrīt no tekļiem dažu senu un krāšņu la ku vārdu jau latviešiem pašiem likties oriģināli?

Godātais J. C., piedodiet — vāja latviešu valodas izjūta. Jums nesaprotamiem vārdiem tāds vārdiņš, kā „izkāselēties". droši vien vajaga šad tad „iekāše ties," bet ko lai dara, ja manam kelim vajadzēja vispirms „izkā ties", un Jūs šo darbības ni nesajūtat?

Mekšīte, nevis mekšītis, ir maza koka mentnīte, pēc fo gluži tāda pati kā apm. 75 cm biezputras mentne. Ar mazo niti jeb mekšīti mūsu senči stīganās ēdamvielas, un citus v šim rīkam nezinu. Lāmis, — plata masa. Šis vārds lasto latvju teikās un pasakās, kur ka pūķis, pa gaisu skriedams, tijles kā uguns lāmis. Latvietis arī: lietus līst lāmjiem. Čā Paber cūkām časkas . . . lai kr ēināties . . . Domāju, ka nevien vietis te nedomās labību vai sa tus maizes gabalus, bet pēc s vien nojautīs, ka časkas šādi salmu, siena, zāļu un nezāļu bājumi. Vārds „sabļugt" ma tik, jo tas visspēcīgāki un vis zāki izsaka pašu dadžu lapas nes sairšanu. Jums droši vie kas, ka „sabrukt", „sakrist" va ļukt" skanētu labāk, bet man

Nepārprotams ir arī da vārds „gūrāties". Vai tad kāda rētu likties, ka tas nozīmē „s Jeb „iet krujīgiem soļiem" bū pats, kas iet gausiem soļiem" lie vārdi ar savu skaņu vien j nīgi izteic darbības tempu, u latvietim, kam tēvu valoda asi būtu jāizstiepj roka pēc vārd

Negribu izplūst latviešu vār zīmes tulkošanā, gribu vēl isumā attēlot, kādās domās bi J. Endzelīns par rakstnieka smēm ar Mīlenbacha un En vārdnīcu. Profesors izteicās, k vārdnīcā uzņemts vārds ir vārds (izņemot tos, kuŗiem jau piezīmes parāda svešo nos). Ja rakstniekam vajadzī kādu no šiem vārdiem savā kuplināt valodu, radīt atmosf precizēt jēdzienu, tad ar šo b sauktais novada vārds kļūst sīgs arī literārajā valodā. Rīg gadā izdotajā latviešu pareiz bas vārdnīcā no „Vilkaču ma ces" starp daudziem citiem u arī šādi vārdi: apskapstēt, b lēt, bīsteklis, jādeklis, mud nešļava, pierietenis, tilināt, mīgi u. c.

Vai šie senvārdi Jums ne tādas pašas grūtības kā cilts „jaunvārdi"? Godātais mums nav neviena rakstītāja rakstītu skolās iemācītā valo veiktu savu iecerēto darbu, m ja jāraksta tā, kā tas uzraks

Mūsu valodā ir bagātīga vā vēle lauku sētas, mājlopu, da ku un dabas aprakstiem. Ner domāju, ka rakstnieka gaume izvēlē vienmēr saskan ar valo gaumi. Taču lietderīga pa rakstniekam no valodnieku nekad nenāk par ļaunu.

Godātais J. C., Jūs raizējat mūsu jauno paaudzi un nezi tai izskaidrot neatšifrējamo nozīmi. Vai Jūs domājat, ka latvietis staigājis ar Mīlenba

RETINĀ

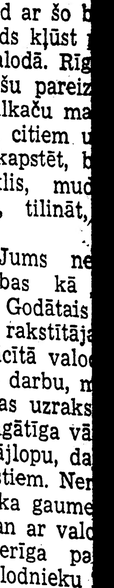

Tautskolas attīstība Kurzemē nemaz nav domājama bez Irlavas semināra, no kuŗa dibināšanas 1940. g. pagāja vesels gadu simteņis. Iekšpolītisku apsvērumu dēļ seminārs šī gadu simteņa sākumā tika slēgts. Līdz ar to irlavnieki ir satiekami tikai vecajā, aizejošā paaudzē, un viņu

rindas ir varen retas. Ir ne gadījums, kad draudzes dar kursos Berchtesgādenā šī g ļaužu satiekas trīs

Ko saka Ilona Leimane par senvārdiem viņas romānā MĀTES CILTS

ATBILDE PALĪDZĪBAS LŪDZĒJAM J, C.

Savā rakstā (Latvija Nr. 111) Jūs griežaties pēc palīdzības pie baltu filologiem un lūdzat tiem atšifrēt manā romānā „Mātes cilts" sastopamos jaunvārdus.

Šim Jūsu „palīgā saucienam" es tiešām nebūtu veltījusi nekādu vērību, jo Jūs pats jau ar savām pirmajām rindām nostājaties lasītāju priekšā kā nespeciālists literātūras un valodas jautājumos, bet Jūs turpat arī bezmaz apgalvojat, ka Ilona Leimane, rakstīdama savu romānu, centusies būt oriģināla.

Tas ir drusku par daudz: vai rakstīt latviešu valodā un attīrīt no putekļiem dažu senu un krāšņu latvisku vārdu jau latviešiem pašiem sāk likties oriģināli?

Godātais J. C., piedodiet — Jums vāja latviešu valodas izjūta. Starp Jums nesaprotamiem vārdiem ir arī tāds vārdiņš, kā „izkāselēties". Jums droši vien vajaga šad tad „iekāsēties", un ja klepus kutina rīkli — „izkāsēties," bet ko lai dara, ja manam Mīkelim vajadzēja vispirms „izkāselēties", un Jūs šo darbības niansīti nesajūtat?

Mekšīte, nevis mekšītis, ir tāda maza koka mentnīte, pēc formas gluži tāda pati kā apm. 75 cm gara biezputras mentne. Ar mazo mentnīti jeb mekšīti mūsu senči ēduši stiganās ēdamvielas, un citus vārdus šim rīkam nezinu. Lāmis — liela, plata masa. Šis vārds sastopams latvju teikās un pasakās, kur sacīts, ka pūķis, pa gaisu skriedams, izskatījies kā uguns lāmis. Latvietis saka arī: lietus līst lāmjiem. Časkas? Paber cūkām časkas . . . lai kur rušināties . . . Domāju, ka neviens latvietis te nedomās labību vai sagrieztus maizes gabalus, bet pēc skaņas vien nojautīs, ka časkas šādi tādi salmu, siena, zāļu un nezāļu sagrābājumi. Vārds „sabļugt" man patīk, jo tas visspēcīgāki un visprecīzāki izsaka pašu dadžu lapas un sēnes sairšanu. Jums droši vien liekas, ka „sabrukt", „sakrist" vai „sašļukt" skanētu labāk, bet man nē!

Nepārprotams ir arī darbības vārds „gūrāties". Vai tad kādam varētu likties, ka tas nozīmē „skriet"? Jeb „iet krujīgiem soļiem" būtu tas pats, kas iet gausiem soļiem"? Arī šie vārdi ar savu skaņu vien jau pilnīgi izteic darbības tempu, un vai latvietim, kam tēvu valoda asinīs, te būtu jāizstiepj roka pēc vārdnīcas?

Negribu izplūst latviešu vārdu nozīmes tulkošanā, gribu vēl tikai īsumā attēlot, kādās domās bija prof. J. Endzelīns par rakstnieka attieksmēm ar Mīlenbacha un Endzelīna vārdnīcu. Profesors izteicās, ka katrs vārdnīcā uzņemts vārds ir latvisks vārds (izņemot tos, kuŗiem blakus jau piezīmes parāda svešo izcelšanos). Ja rakstniekam vajadzība ar kādu no šiem vārdiem savā darbā kuplināt valodu, radīt atmosfairu un precizēt jēdzienu, tad ar šo brīdi tā sauktais novada vārds kļūst pilntiesīgs arī literārajā valodā. Rīgā 1944. gadā izdotajā latviešu pareizrakstības vārdnīcā no „Vilkaču mantinieces" starp daudziem citiem uzņemti arī šādi vārdi: apskapstēt, burzgulēt, bīsteklis, jādeklis, muduraiņi, nešļava, pierietenis, tilināt, šķirmīgi u. c.

Vai šie senvārdi Jums nesagādā tādas pašas grūtības kā Mātes cilts „jaunvārdi"? Godātais J. C., mums nav neviena rakstītāja, kas rakstītu skolās iemācītā valodā. Lai veiktu savu iecerēto darbu, man bija jāraksta tā, kā tas uzrakstīts.

Mūsu valodā ir bagātīga vārdu izvēle lauku sētas, mājlopu, darba rīku un dabas aprakstiem. Nemaz nedomāju, ka rakstnieka gaume vārdu izvēlē vienmēr saskan ar valodnieka gaumi. Taču lietderīga pamācība rakstniekam no valodnieku puses nekad nenāk par ļaunu.

Godātais J. C., Jūs raizējaties par mūsu jauno paaudzi un nezinat, kā tai izskaidrot neatšifrējamo vārdu nozīmi. Vai Jūs domājat, ka katrs latvietis staigājis ar Mīlenbacha un Endzelīna vārdnīcu padusē, kamēr apjēdzis šādu uc. vārdu nozīmi: 1) sprosts, krātiņš, būris, 2) mutautiņš, kabatas lakatiņš, nāsenieks, 3) maizes kukulis, maizes klaips, 4) rika, aprika, šķēle, 5) stārks, svētelis, svētputns, gandrs, 6) velki, meti, šķēri?

Par jaunatni neraizējieties. Mūsu jaunajai paaudzei intelig̃ences un attapības netrūkst. Pat sveštautiešu skolās, kā tas bija vērojams Vācijā, franču joslā, kur daudzi latviešu bērni apmeklēja franču liceju, tie gāja kā pirmie no klases uz klasi ar uzslavas rakstiem. Vai tiešām Jūs domājat, ka latviešu bērnam sajust vārda nozīmi un jēgu savā tēvu valodā grūtāk nekā svešvalodā?

Jūs, protams, esat izņēmums. Lai izlasītu un saprastu Mātes cilti, Jums nepieciešama Mīlenbacha un Endzelīna vārdnīca.

Es pilnīgi pievienojos Jūsu prasībām: vārdnīca vajadzīga. Mīlenbacha un Endzelīna vārdnīca mūsu kultūras centram jāizdod! Jāizdod nevis lai atšifrētu Ilonas Leimanes Mātes cilti, bet gan lai spirdzinātu latviešu trimdas cilti ar tiem sējumiem, kur katrs vārds smaržo pēc tās zemes, no kuŗas mēs atšķirti, un visi vārdi kopā vispilnīgāk atdzīvina mūsos mūsu senatni un sentēvu darba gaitas un izdarības no šūpuļa līdz kapam.

Parīzē, novembrī.

Ilona Leimane.

TARTŪ UNIVERSITĀTES 30 GADU ATCERES SVĒTKI STOKHOLMĀ

Stokholma (V). — Stokholmā, 1. decembrī tirdzniecības augstskolas telpās, pulcējās igauņu augstskolas mācību spēki un studējošā jaunatne, lai klātesot zviedru, latviešu un igauņu akadēmiķu pārstāvjiem atzīmētu patstāvīgās Igaunijas pirmās universitātes Tartū 30. gada dienu.

Runāja universitātes bij. rector magnificus, archibīskaps J. Köpp's un ministrs H. Lareteis, kam sekoja vairāki zviedru runātāji, starp tiem prof. S. Kūrmans, prof. St. Karlings, un lielais baltiešu draugs prof. Birgers Nermans. Latviešu akadēmiķu un studējošās jaunatnes vārdā sveicienus nesa prof. K. Kundziņš.

Aizvestos un nonāvētos Tartū augstskolas mācību spēkus un studējošos godināja ar klusuma brīdi. Arī zviedru laikraksti ar rakstiem un uzņēmumiem atzīmē universitātes jubileju.

Knuts Lesiņš

TUMSĀ

Melns suns izlaka sauli līdz galam;
Nodzisa zeltaino egļu rindas.
Salūza gaiss kā no pēkšņa sala;
Vējš drusku smeldza pie akas vindas.

Kaulaina roka izstiepās tumsā —
Aizžņaudza labiem vārdiem kaklu.
Kalnam galva nolīka skumstot:
Laiks, kad redzīgs muļķāks par aklu . . .

Atraitne doma raudāja klusi,
Bedijot mīlēto bezkrusta kapā.
Sagriezies bargs uz ziemeļu pusi,
Sastinga mūžs pār sarmainām lapām.

Lībekas latviešu teatra vairs nav

Jau kopš septembŗa sākuma beidzis darboties Lībekas latviešu teātris, kas nepilnu četru gadu laikā sniedzis 300 izrādes, iestudējot pāri par 25 lugām, galvenokārt latviešu oriģināldarbus. Teātris savā laikā izveidojās par nopietnu mākslas un kultūrālās rosmes faktoru ar svarīgu nozīmi gan Lībekas, gan visa ziemeļapgabala latviešu dzīvē. Pagājušajā gadā tas devās turnejā pa visu angļu joslu, bet šogad viesojās arī amerikāņu joslas nometnēs.

Šī teātŗa darbības izbeigšanās, diemžēl, nav notikusi ne aktieŗu, ne skatītāju trūkuma dēļ: gandrīz visi aktieŗi dzīvo vēl Lībekā; sakarā ar Flensburgas nometņu likvidēšanu latviešu skaits Lībekā atkal vairojies. Taču jau ilgāku laiku Lībekas latviešu teātŗa darbību traucēja dažāda veida iekšējas nesaskaņas, darba disciplīnas iziršana un mākslinieciskо mērķu pakļaušana dažādiem principiem. Pēc atgriešanās no šīgada ceļojuma pa amerikāņu joslu viss tas pieņēmās tādos apmēros, ka nebija iespējams dot pat Raiņa 20. nāves dienas pieminas izrādi tādā tēlotāju sastāvā, kādā luga iestudēta režisora J. Zariņa vadībā. Izjuka arī nodoms sagatavot kādu jaunie-studējumu 18. novembŗa svinībām.

Lībekas latviešu teātŗa darbības izbeigšanās ir raksturīgs piemērs tam, ka ne jau viss izjūk tikai „straujās emigrācijas" dēļ.

—dz.—

AUGUSTS GAILITS

Jaunais Eiropas pilsonis

Fragments no romana „Pūri nemierīgajiem udeņiem"

Bet tad zemi un valsti okupēja krievu komūnisti. Maijroze, šī tumšā un bezjūtīgā, sāka pēkšņi ausīties, klausījās, pārdomāja, tad saģērbās kopš ilgiem laikiem, un viņas platā gulta palika tukša vairākas dienas. Sievieti bija sagrābusi neatvairāma tieksme skriet, bet kad pārradās mājās, viņas valoda bija nikna un asiņaina. Mazā istaba šķita kā uguns pilna. Pat elpošana bija kļuvusi pēkšņi smacīgi nepanesama. Nabaga Tēts Sipria tagad kļuva vēl padevigāks, saknupa, sāka drebēt.

Kādā dienā, pārnākot no darba, viņš jau pa gabalu dzirdēja dzērāju balsis savā dzīvoklī, kas jaucās ar glāžu šķindoņu un rupju lamāšanos svešā valodā. Uz pirkstgaliem pielīdis pie durvīm, viņš atklāja patiesību: Maijrozītei bija ieradušies ciemos jaunie saimnieki un pavēlnieki. Tur dziedāja, klaigāja, meta tukšās pudeles pret sienu, un Tētam Sipriam likās, ka viņu platā laulības gulta nokļuvusi vētrās, tik divaina, nelaimīgi-priecīga tā bija savos smilkstienu joņos.

Tēts Sipria stāvēja ilgi un klausījās, bet tad viņš klusu ielavījās pieliekamā kambarī un nika tur ilgi. Droši vien līdz vēlai rīta stundai. Bija krietns sals, tas lika drebināties un trīcēt, bet ko varēja darīt nabaga Sipria, ja Maijrozei atnākuši tik čižciltīgi viesi, kas bagātīgi piedāvāja degvīnu, daiļskanīgus stāstus svešā valodā un citas baudas, ar ko bija tik dīvaini bagāti šie lielie un noslēpumainie austrumi. Nikstot aukstajā pieliekamā, pievilcis ceļus pie zoda, viņš pārvērtās nožēlojamā nullē, bailīgā, drebulīgā nelgā,—bet viņš taču rīkojās pareizi? Vai viņa lielā mīlestība nebija svarīgāka par šausmīgi ģuksto nakti? Vai vienam īstam vīram, tā sakot džentlmenim, nebija pieklājīgi jāatkāpjas, kad mīļākajai piedāvā kaut ko daudz labāku? Nē, Tēts Sipria bija redzējis dzīvi un iedomājās izpratis nenozīmīga tēvaiņa uzdevumu — papriecāties arī par to mazumiņu, ko viņam laiku pa laikam piešķīra. Nebija taču nekāda pamata strīdum vai cīņai.

Līdz rītam balsis aprima — protams, bija vēl stipras ķildas un vēl trakāka plūkšanās, bet tad vairākas reizes ar troksni atvērās un aizcirtās āra durvis, un Tēts Sipria aizlīda līdz savam dzīvoklim.

Pieklauvēja, atvēra uzmanīgi durvis un jautāja ar labsirdīgu smaldu: „Dārgumiņ, vai tev bija ļoti jautri?" Dārgumiņš, gulšņādams savanditā gultā, pievērsa viram naidīgu skatu. „Kur tu biji?" jautāja viņa. Tā nebija draudzīga balss, tas bija līdz apnikumam pārsātināta cilvēka pārmetums, kas baidījās vēl kādas uzbāzības. „Negribēju tevi traucēt — biju pieliekamā," atbildēja Tēts Sipria pazemīgi.

Un tad šī izplūkātā galva pieslējās, tā raudzījās ilgi un pētīgi un sacija skaidri un ar uzsvaru: „Tu, nelga!"

Pelnaini pelēkie mati pārkarājās noreibušai sejai — Maijrozīte atgādināja tagad izplūkātu vistu, kas, pārāk daudz mīdīta un purināta, izjūt riebumu un dusmas pret katru tēviņu. Viņa atslīga spilvenos un atkārtoja:

„Tu, nelga!"

Cik gan dīvains bija šis vārds — tik īss, sparīgs un skaļš: nelga! Tas pielipa kā dadzis, un bija grūti iedomāties, ko ar tādu iesākt vai kur to likt.

Tās pašas dienas vakarā, kad Tēts Sipria pārnāca no darba, Maijroze bija aizgājusi. Uz galda atradās maza zīmīte, kur neveikli un kļūdaini uzrakstīts: „nelga". Atkal tas pats dīvainais vārdiņš un nekas vairāk. Tēts Sipria stāvēja mēms, turēja zīmīti drebošos pirkstos, un viņa skats kā apburts kavējās pie tās vairākas stundas. Ak Dievs, ak Dievs, ko tad nu? atkārtoja viņš nemitīgi. Kādēļ Maijrozīte bija viņu pametusi un aizbēgusi? Simts sāpīgu jautājumu pēkšņi izraisījās viņa smadzenēs, viens steidzīgāks par otru. Tie sāpēja un dega, tie dauzīja kā mūrnieki galvaskausā, bet Tēts Sipria neatrada nevienu apmierinošu atbildi. Pacēla no grīdas Maijrozes vecos lindrakus, ko tā bija nometusi, piespieda sejai un bez mitas čukstēja: „Ak, mana Maijrozīte — dārgumiņ! ak, mana mīkstiņā un siltā!" Izplūda asarās un šņukstēja: „Ak, mana Maijrozīte — dārgumiņ! ak, mana mīkstiņā un siltā!" Krievu augstprātīgie brūtgani bija aizveduši viņa mīļāko — pret to nebija ne padoma, ne palīdzības. Un Maijrozītei bija arī iemesls viņu pamest — Sipria bija nelga, kas gan vairāk?

Un, turot mazo zīmīti rokā, radās doma to novietot zem stikla, ierāmēt un izkārt sarkanajā stūrītī kā jaunu patiesību un saukli. Vai tas neskanēja tik jauki un pārliecinoši: nelga? Vai šajā mazajā vārdiņā neslēpās dziļa pasaules uztvere, ko viena vienkārša sieviete bija pratusi tik pareizi un koncentrēti ietvert skaņās? Viss, kas dzīvē svaidīgs un taustīgs, viss tas, kas iemieso cilvēka nepilnību, viss nevarīgais un mazīgais, kas neatrod mērķi — skopums, vērdziba un sīkais cilvēciņš, kas dejo pēc mainīgiem sauklīem, bailes no nāves, nenovīdība, bada rēgs, iztēle par Dievu kā nikno soģi, svārstīgā drošiba — vai tas viss nebija izteikts šajā mazajā, spēcīgajā vārdiņā? Un pati dzīve, savā attīstībā vēl pusceļā būdama, zaļa un nevariga, maza drusciņa no kaut kāda tikko nojaužama lielā un pilnīgā, mazs asniņš un iesākums, — tā taču bija laba siltumnica nelgam un neldzībai.

Pēc kāda laika Tēts Sipria sastapa Maijrozi uz ielas. Tā bija tagad lepna dāma, kas tur viņam aizjoņoja garām automobilī. Maijroze bija kļuvusi funkcionāre ar augstu lidojumu, viņas vārds lika cilvēkiem nodrebēt līdz sirds dziļumiem. Nodrebēja arī Tēts Sipria, redzēdams sievu pēkšņi aizjoņojam garām. Jau laikus viņš ierāvās kādos pagalma vārtos un, noslēpies aiz malkas grēdas, vēroja savu dārgāko kā brīnumu un parādību. Drebēja visās miesās, saknupa, pat pēdējais domu pavediens izjuka. Un kad viņš no jauna parādījās uz ielas, viņš centās būt tik nenozīmigs un neredzams, it kā tur nemaz nesojotu cilvēks, bet rušinātos kukainis uz sava mazā ceļa. Tikai lūpas automatiski atkārtoja: „Ak, mana Maijrozīte — dārgumiņ! ak, mana mīkstiņā un siltā!"

(Turpinājums sekos)

Rīgā snieg adventa sniegs

Kāds ieiet, ka tagad būtu vajadzīgs sniegs

Kāda nepieticība! Tikpat labi tagad varētu vēlēties būt jau Amerikā, varētu vēlēties nebūt vairs nabagiem, — daudz ko varētu gribēt . . . Bet ja jau nepieticība, tad nepieticība līdz galam. Ja jau vēlamies sniegu šais siltajās naktīs, kuŗās vējš rausta un klaudzina slēģus, dzenā mākoņus gar mēnesi un bradā pa peļķēm; ja jau gribam atkal reiz skatīt to sen neredzēto, mierīgo, blāvo gaismu, kas kopā ar sniegu ienāk pasaulē — vai tad nav prātīgāk vēlēties pašu kodolu, ne čaulu?

Ir taču tā, ka, domādami par svaigu rudzu maizi, īsteni esam iecerējuši laukus, kuŗos tā izauga. Šai ziņā starp sniegu un maizi nav nekādas starpības. Un patiesībā mums tagad gribas lūkoties pašiem savās debesīs; pievakarē zināt, ka no Vidzemes uz Rīgu nāk tumši, zemi mākoņi, tik tumši kā meži, kuŗu valgumu tie sevī savilkuši; un ap to laiku, kad pilsētā iedegas veikalu ugunis, sajust pirmās pārslas uz vaiga un redzēt tās uz mēteļa apročēm — mīkstas, baltas, lielas, kā jau daždien pārslas. Jā, to mums gribas. Taisni to un nevis sniegu šeit, Blombergā vai Hochfeldā — ja varam būt vaļsirdīgi.

Un ja jau pa šīm riskantajām iedomu un vēlmju tekām pasākts staigāt — kur tad mēs ietu šovakar, adventlaika sniegainajā vakarā?

— Gar Daugavu nē. Tur ūdens ir melns un vējš neganti auksts. Bet pa Elīzabetes ielu — gar veikaliem un kafejnīcām, kur šinī stundā liela drūzma un daudz spožuma, līdz Viestura dārzam. Tur tagad kluss un tumšs, tikai dažreiz no tālienes atšķind tramvaja gaita, un kad tas ir aizgrabējis, var dzirdēt, kā sniega pārslas čab kailajos parka zaros un lapās, kas te guļ zemē kopš septembŗa un oktobŗa. Tad varētu iet pa Kronvalda bulvāri gar Anatomikumu uz Nacionālo teātri, varētu aizstaigāt to mazo gabaliņu pa krēslaino Meierovica bulvāri līdz Pulvera tornim un pa ceļam ielūkoties kanālī, kur vairs nav nevienas laivas, braucēju balsis sen apklususas un ūdens taisās uz sasalšanu. Varētu pamest skatu uz Bastejkalnu, kur pret to lielo spuldzi, kas vējā paklausīgi šūpojas starp zariem, priecīgas pārslas lido kā mušas un odi un tauriņi vasaras naktī. Kafejnīca tur augšā arī sen apklususi, un celiņi tukši un tumši.

Šī apgaita Rīgā pieder tiem, kas iemīlējušies un negrib neko citu kā notāļu burzmu, kuŗā divatne sajūtama vēl labāk nekā gluži tukšā istabā. Tātad neejiet viens, neejiet arī ar savu draugu vai paziņu: tad jūs runāsit par dabu, izdienu un atvaļinājumu. Bet tāds vakars kā šis grib, lai par to priecājas. Vai esat ievērojuši, ka par dzīves lieliem un maziem notikumiem vislabāk var priecāties, ja jūsu pavadoņa smiekli neskan vis basā, bet soprānā? Tātad aiciniet savu skolas biedreni, ja esat tais gados. Paņemiet zem rokas savu darba kollēgu — to miniātūro jaunkundzi no ministrijas, ja jums ir divdesmitpieci. Savu jauno sievu, ja jums jau trīsdesmit. Vai sagaidiet pie Lielā pulksteņa savu pirmo mīlestību, ja jums ir četrdesmit — tās visas taču ir tikai iedomas un atmiņas, un tajās mēs visi esam jaunāki, tik jauni, cik vien gribam būt. Kādas milzu iespējas! Un varam atgriezties laikā un vietā, kuŗā vien gribam. Cik lieliski! Un spējam pavēlēt birt pat sniegam — iedomu sniegam no Latvijas debesīm rudens lietus atmiekšķētajā zemē.

Bet pie lietas — mēs, tātad, esam Rīgā, un pašlaik snieg, klusi, mierīgi un laipni snieg. Mēs esam uz Kaļķu ielas stūŗa un ieejam veikalā un nopērkam dažas sveces un eņģeļu matus, kā tas adventa laikā pienākas. Un no devīgas sieviņas uz kanāļa tilta iegūstam klēpi priežu un egļu zaru ar visiem čiekuriem, pilniem sniega un ar ledus pilēm galotnēs. Ir adventa laiks, mīļie ļaudis, jūs stāvat kā pie kādām durvīm ar delnu uz roktuŗa, pulkstenis ir bez piecām minūtēm divpadsmit, un tūlīt spožais brīdis, paši Ziemsvētki būs klāt!

Snieg — jā, snieg. Atstājiet savu skuju saini mātei, krustmātei vai māsai — tādā laikā visi ļaudis ir ļoti laipni, un viņas nemaz nebūs pārsteigtas. Ja ne citādi — nolieciet to savā vietuļnieka istabā uz galda, lai Ziemsvētki zina, ka esat tos gaidījuši; un dodieties uz Vidzemi piedzīvot Betlemes bērna dzimšanu.

Tur ir meži ar piesnigušiem ceļiem, ar nolikušiem zariem un lielu klusumu, laipns saimnieks ar zirgu un ragavām, balti pakalni, uguntiņa mājas logā un priecīgs suns pagalmā. Un aiz lieveņa durvīm siltums, valodas un tik mīļi cilvēki, ka ne atskatīties.

Bet ārā snieg un snieg, visa pasaule apsnieg, iesnieg dziļā ziemā; pēdas, kas nāk no pagātnes, aizvelkas; un ceļi, kas ved nākotnē, nolīdzinās ar laukiem — un nemaz negribas zināt, vai šī snigšana jel kad beigsies, tik rāma, tik balta, tik lēnīga tā ir — Vidzemes ziema.

Šis ir adventa laiks, gaidīšanas laiks. Četras svētdienas aiziet tik gausi un reizē tik mudīgi kā vesels mūžs, kas arī nav nekas cits kā vien liela gaidīšana. Sniega un liela miera gaidīšana.

Severins Dūms

RETINĀTĀS RINDAS

Tautskolas attīstība Kurzemē nemaz nav domājama bez Irlavas semināra, no kuŗa dibināšanas 1940. g. pagāja vesels gadu simtenis. Iekšpolītisku apsvērumu dēļ seminārs šī gadu simteņa sākumā tika slēgts. Līdz ar to irlavnieki ir satiekami tikai vecajā, aizejošā paaudzē, un viņu

rindas ir varen retas. Ir neparasts gadījums, kad draudzes darbinieku kursos Berchtesgādenā šī gada oktobrī satiekas trīs veci irlavnieki. Uzņēmumā redzami (no kreisās) Ozoliņš Lielaucē, Bērziņš Dubultos un Fridrichsons Jelgavā, kas semināru beiguši 1892., 1889. un 1887. gadā.

Komūnistu laikrakstu koncerns Zviedrijā

Komūnisti ļoti labi apzinās preses nozīmi savu ideju propagandēšanā, par ko liecina pēdējie notikumi Zviedrijas avīžniecībā. Turienes komūnistu partijas oficiālais ideju paudējs ir dienas laikraksts Ny Dag (Jaunā Diena), kas iznāk Stokholmā, bet lielajā ostas pilsētā Gēteborgā komūnistu partiju balsta laikraksts Arbetartidningen. Bez tam dažādos Zviedrijas provinces centros līdz šim komūnistiem vēl bija vesela virkne nedēļas laikrakstu. Nupat kļuvis zināms, ka 15 minēto provinces laikrakstu izdošanu pārņēmis partijas centrālorgans Ny Dag.

Pilsoniskā prese šai sakarībā jautā, no kurienes gan nāk tie milzu lī-

SLUDINĀTĀJU IEVĒRĪBAI

Latvijas treŝdienu numuriem domātie sludinājumi jāiesūta ar tādu aprēķinu, lai laikraksta kantorī tos saņemtu vēlākais iepriekšējās sestdienas rītā, bet sestdienu numuriem paredzētos — vēlākais iepriekšējās treŝdienas rītā.

Papildinātajam ZIEMSVĒTKU numuram sludinājumi kantorim jāsaņem līdz 17. decembŗa rītam, bet JAUNGADA numuram — līdz 27. decembŗa rītam.

LCK apgāds LATVIJA

dzekļi, kas nepieciešami tik daudzu laikrakstu pārņemšanai un nedēļas avīžu pārveidošanai par dienas izdevumiem? Partijas vadības uzsaukumā uz šo jautājumu nav atbildēts, bet teikts, ka aiz Zviedrijas komūnistu preses stāvot „desmitiem tūkstošiem pašaizliedzīgu komūnistu" un ka partijas vadība paļaujoties uz šo „vareno spēku". Tai pašā laikā būvē jaunu spiestuvi un kantori Gēteborgas laikrakstam Arbetartidningen. Laikraksts dabūjis arī jaunu iespiedmašīnu un turpmāk iznāks citā formātā. Šī ir pirmā lielākā akcija, kas Zviedrijā notiek jaunā partijas šefa Fritjofa Lāgera režijā.

JAUNS EZERS UN SPĒKSTACIJA GARMIŠĀ

Pēc pāris gadiem Garmiša izskatīsies krietni citādāka: netālu no pilsētas tūlīt aiz populārās Partnachia aizas (Partnachklamm) būs radies jauns prāvs ezers (130 ha). Tas izveidosies minētās aizas augšgalā, uzceļot 100 metru augstu betona aizsprostu. Spēkstacija būs iekalta klintī dziļi zem zemes, lai mazāk mainītu apkārtnes dabas ainavu. Celšana ilgs pāris gadus un prasīs ap 25 milj. marku. Spēkstacijas jauda būs 17.000 kilovatu. K. I.

Kā vecais Kliftons lašu vietā izzvejoja zeltu

JAUNS ZELTA DRUDZIS ALASKĀ

Vēl šā gada oktobŗa sākumā vecais Alaskas zvejnieks Kliftons Kerols mierīgi zvejoja lašus Jukonā. Šis ir pats labākais zvejas laiks, jo laši tad lielos baros kāpj pret straumi, dodoties uz savām nārsta vietām upes augšgalā.

Kliftons nezvejoja lašus ar parastām zvejas ierīcēm, bet tīri „amerikāniski" — ar zivju ratu. Tas ir zvejas rīks, kas pie mums vēl nav pazīstams, bet kas savā laikā, kad ar to Kolumbijas upē vienā diennaktī nozvejoja 13.735 lašus, kopsvarā apm. 4 tonnas, radīja Amerikā veselu sensāciju. Īpatnējākais tas, ka šo ratu griež pati straume. Tas ir līdzīgs dzirnavu ratam, tikai daudz lielāks un ar divi lieliem, līki saliektiem spārniem, kuŗos iestiprināts tīkla linums. Spārnu ieliekums ir veidots tā, lai uztvertu zivis, kas ceļo pret straumi un nonāk spārnu ieliekumā. Ratam griežoties, uztvertās zivis sabirst īpašā tvertnē. Tādā kārtā smago zvejas darbu veic pati upe, bez cilvēku piepalīdzības, un arī vecajam Kliftonam bija gluži mierīgs darbs.

Bet pēc pāris nedēļām vecais pēkšņi pazaudēja savu mieru. Uztraukts, trīsošām rokām, viņš ierodas Sirklsitijas apgabala pārvaldnieka birojā. Atgadījies pavisam kas neparasts. Savā zivju tvertnē viņš atradis nevien zivis, bet arī — zelta graudus prāvu zirņu lielumā, kas nav izbiruši tvertnei cauri, bet ieķērušies dažādās tvertnes spraugās. Neskaitāms daudzums mazāku graudu tātad aizpeldējuši līdzi straumei un kaut kur tālāk atkal iesērējuši smiltīs.

„Veco zēn, Klifton! Kur?" atskan sauciens telpā, kur sēž abi pārvaldes ierēdņi. Bet Kliftons nav „vakarējais". Viņš jau piedzīvojis pirmo zelta drudzi Jukonā 1898. g. un zina, ka vispirms jānodrošina zeltrača tiesības savā izvēlētā joslā, un tikai tad var ielaisties sīkumos.

Nākošie divi, kas nekavējoties steidz aizņemt savas joslas Jukonas krastā, ir abi pārvaldes ierēdņi, kas attiecīgu dokumentu tikko izsnieguši Kliftonam. Bet viņiem drīz seko citi — kājām, automobiļos un pat lidmašīnā. Tagad, kad no šī brīža pagājuši tikai nepilni divi mēneši, šajā vietā, kuŗai dots nosaukums Fishwheel (Zivju rats), ir izaugusi jau vesela telšu un baraku pilsēta, ar visām zeltraču dzīves piedevām — krodziņiem, kabarejām, frizētavām, spēļu ellītēm utt.

Grūti vēl spriest, ko īsti dos zeltračiem jaunā Alaskas zelta atradne Fišvīla, kas pēdējā laikā savilņojusi prātus nevien daudziem veciem zeltračiem, dēkaiņiem un avantūristiem, bet arī vienam otram jaunas dzīves sācējam, kas tagad no Eiropas devies pāri okeanam. Zeltrači, kam laimējies tikt pie savām joslām, pašreiz iegūst dienā 3—13 unces zelta. Tā kā par unci dod 36 dolarus, tad dienas guvums sasniedz 100—450 dolaru.

Pašreizējā sākuma periodā vislielāko peļņu gan negūst zeltrači, bet dažādi blakus pasākumi. Namdaris, kas ceļ barakas, prasa 10 dolaru stundā. Bet par to arī maza, maza glāzīte viskija turpat krodziņā maksā 5 dolarus. Lidotājs, kas savā 12-vietīgā lidmašīnā atgādājis „vieglo bagāžu" — 27 meitenes, par to ieguvis 5000 dolarus. Frizētavā par parasto frizūru prasa 25 dolarus, bet par ilgviļņiem — 125. Brauciens taksītī no tuvākās apdzīvotās vietas, kas ir ap 200 km tālu, maksā 235 dolarus.

Atkārtojas viss tas pats, kas agrāk. Tikai agrāk zelta medību ceļā devās slēpēm un suņu pajūgiem, bet tagad — moderniem satiksmes līdzekļiem.

P. L.

Kamgarna uzvalkus

iekš- un ārzemju no 126,75

Ziemas mēteļus

Šveices — no 179,50

Gabardina bridža bikses

no 44,75

uc. tekstilijas piedāvā

AUGSBURGĀ

blakus Bahnhofhotelim

ALEKSANDRS CELMS SPORTA VADĪTĀJS EMIGRĀCIJĀ

LCK 17. novembŗa sēdē Imbshauzenā par latviešu sporta vadītāju emigrācijā iecēlusi Aleksandru Celmu. A. Celms reizē būs arī LCK pārstāvis latviešu sporta un fiziskās audzināšanas padomē. A. Celms jau visus trimdas gadus Vācijā rosīgi darbojās mūsu sporta organizēšanā un bija sporta dzīves vadītājs amerikāņu joslā.

Latviešu boksētāja panākumi Anglijā

Mūsu vieglā svara boksētājs Legzdiņš pēdējos mēnešos atkal startējis vairākās angļu boksa sacīkstēs. Oktobŗa beigās Farringtonā Legzdiņš trešā gājienā ar tehnisko ko. uzvarēja apgabala meistaru Meriebli. 28. novembrī Legzdiņš Brigotverā četros gājienos pēc punktiem uzarēja Tilu (Teale). Dažas dienas vēlāk Bāsā Legzdiņš sešu gājienu cīņā tikās ar 1949. gada Anglijas meistarsacīkšu pusfināllstu, pēc tautības francūzi, Laobeju. Vienlīdzīgā, bet stipri asā cīņā, kuŗā abi pretinieki saņēma pa divām piezīmēm, Legzdiņš zaudēja ar niecīgu punktu starpību. I. G.

V. Celmaraugs, mūsu izlases futbolists, ar labām sekmēm vēl spēlē Ziemeļvācijas virslīgas vienībā VfB Oldenburg, kas nupat sagādāja pārsteigumu uzvarot Werder Bremen ar 2:1.

A. Liepnieks Oldenburgas meistars šachā

Latviešu bijušā šacha metropolē Oldenburgā tikko beigušās pilsētas meistarsacīkstes, kur baltiešu šachisti lieku reizi demonstrējuši savu pārākumu. Pārliecinošu 1. vietu ar 9 un pus punktiem izcīnīja A. Liepnieks, otrā vietā ierindojās igaunis O. Sarapuu 8,5 p., trešā latvietis E. Šneiders 7,5 un tikai tad turnīra 9 vācu dalībnieki. A. Liepnieks pazīstams netikvien kā teicams šachists, bet arī kā enerģisks šacha organizātors. Aizvadītos trimdas gados viņš pratis Omštetes nometnes latviešu šacha vienību 33 reizes bez zaudējuma vest cīņā pret vāciešu, lietuviešu, igauņu un citu latviešu nometņu šachistiem! Darbodamies vairākus gadus kā Latviešu šacha apvienības sekretārs, viņš sekmīgi organizējis šacha sarīkojumus angļu joslā, tā dodams latviešu šachistiem iespējas iekarot vācu vidū paliekamu vārdu.

Tuvākās dienās A. Liepnieks atstāj Vāciju, lai emigrētu uz ASV. Cerēsim, ka arī jaunajos dzīves apstākļos viņam būs iespējams darboties latviešu šacha popularizēšanas un veicināšanas labā. Līdzšinējie panākumi liecina, ka tad par sekmēm nebūs jāšaubās.

E. Zemgalis

Krustvārdu mīkla

Uzd. V. Grasmanis, Bad Cvišenānā.

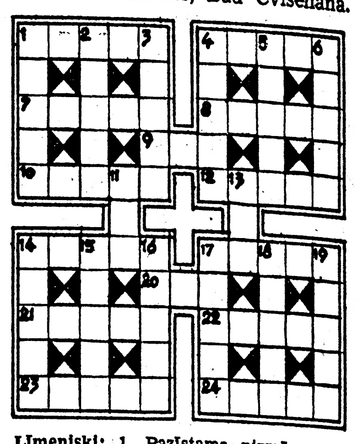

Līmeniski: 1. Pazīstama pirmā pasaules kara kaujas vieta. 4. Valsts iestāde. 7. Ģeometriska figūra. 8. Darba rīki. 9. Termins šacha spēlē. 10. Milānas opera. 12. Dzīvnieks. 14. Mūzikāls jēdziens. 17. Senlatvietis. 20. Tuvojas. 21. Austrumnieku satiksmes līdzeklis. 22. Pilsēta Arabijas pussalā. 23. Oga. 24. Alkoholisks dzēriens.

Stateniski: 1. Mēnesis. 2. Moderna deja. 3. Sievietes vārds. 4. Līgums. 5. Nepatīkama sajūta. 6. Rakstura īpašība. 11. Pārvietojas. 13. Ādas slimība. 14. Pilsēta Somijā. 15. Organs. 16. Ezers Somijā. 17. Auzu' vārpa. 18. Lapu koks. 19. Optisks jēdziens.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 2. Brūklene. 6. Ragū. 7. Glaimi. 8. Menzūra. 10. Igo. 11. Spa. 12. Stabule. 15. Tek. 16. IRO. 17. Anilīns. 19. Sulima. 20. Tēja. 21. Sutināta. — **Stateniski:** 1. Māte. 2. Burzīt. 3. Kūla. 4. Elipse. 5. Ekipažas. 7. Grobiņa. 8. Mistisks. 9. Uga. 12. Skalot. 13. Uri. 14. Lolita. 17. Amen. 18. Nūja.

RAIBĀ PASAULE

◆ Kolonialpreču tirgotavas Mičiganā, ASV, katru pircēju, kas iepērkas vairāk par 10 dolariem, aizved taksometrā par brīvu uz māju. Kāda būvfirma Losandželosā izsniedz piedevām par brīvu tapetes katram, kas tai uztic būvēt māju. Kāda Nujorkas benzīna pārdotava saviem pircējiem savukārt par velti dod līdzi rīta laikrakstus, bet kāda maizes fabrika katram pārdotam maizes klaipam dāvina līdzi gaisa balonu.

◆ Faķīrs Agastija Bengalijā jau 10 gadus tur taisni uz augšu savu labo roku. Saņā laikā viņa plaukstā kāds mazs putniņš iebūvējis savu ligzdu.

◆ Neizskaidrojama īpašība piemīt Libanonas upei Nār-al-Arusai, kas tāpat kā cilvēki svētī septīto nedēļas dienu. Upe sešas dienas nedēļā tek, bet septītajā tecēšanu pārtrauc.

TAUTIEŠI, abonējiet nacionālo nedēļas laikrakstu

LATVJU VĀRDS

Iznāk Zviedrijā, Stokholmā, ceturtdienās.

Redaktors mag. oec. OSVALDS BRIEDIS.

Pasta adrese: Latvju Vārds, Stockolm. postbox 15079, Sweden.

Laikraksts iznāk jau sesto gadu, un tanī darbojas līdzi ievērojamākie žurnālisti trimdā.

LATVJU VĀRDA PĀRSTĀVJI UN ABONĒŠANAS MAKSA ĀRZEMĒS

Anglijā: Mrs. V. Downes, 44, Fords Grove, London N 21; abonēš. maksa 4 šil. mēn., ats. num. 1 šil.

Beļģijā: Mr. P. Mārtiņsons, Crupet du Moulin, Sart-lez Spa; abon. maksa 25 b. franki mēn.

Brazilijā: Mr. V. Krūmiņš, R. David Campista 132, S. Paulo, Brasil; abon. maksa 15 kruz. mēn.

Dānijā: Hr. I. Reitmanis, Postbox 292, Kobenhavn V; abon. maksa 3,50 dāņu kronas mēn.

Francijā: M-me K. Birznieks, Academia R. Duncan, 31, rue de Seine, Paris VI; abon. maksa 120 fr. franku mēn.

Holandē: Mr. P. Mārtiņsons, Sweeinlickplein 48, Den Haag; abon. maksa 2 flor. mēn.

Argentīnā: Senor J. Bite, Casilla de Correo 2366, Buenos Aires; abon. maksa 4 peso mēn.

Norvēģijā: A. Beimanis, Slemdalsveien 97, Slemdal, Oslo; abon. maksa 4 norv. kronas mēn.

Kanadā: Mr. Valters Ziediņš, 220, Lisgar Str., Toronto 3, Ont.; abonēš. maksa 0.80 Kan. dol. mēn.

ASV: Kons. J. Zalcmanis, Latvian Relief, Inc., 92, Liberty Str., New York 6, N. Y.; abon. maksa 0,80 dol. mēn.

Austrālijā: Mr. O. Strauts, Box 1560, GPO, Adelaide, S. A.; abon. maksa 4 šil. mēn.

Vācijā: 1) P. Leitis, grāmatnīca (23) Oldenburg (Oldb.), Ohmstede-Rennplatz, DP Camp; Lettisches Kooperativ, (14a) Esslingen/Neck., Lettenlger; J. Miķelsons, Buchhandlung, (13a) Würzburg, Central DP Camp; abon. maksa 2 DM mēn.; atsev. num. 0,40 DM.

(619)

1949. g. 30. novembrī Ambergas sanatorijā pēc ilgām un grūtām ciešanām šķīrās no mums

bij. karavīrs

Vilis Braukss

dzimis 1924. g. 15. jūnijā Valdavas pagastā. Apbedīts š. g. 2. decembrī Ambergā, Sv. Katrīnas kapos.

Viņu mīļā pieminā paturēs
Ambergas IRO sanatorijas latviešu kopa.

No mums šķīrušies:

S. g. 14. novembrī miris un 17 novembrī Oldenburgā apglabāts

Artūrs Laiviņš

dzimis 1893. g. 28. augustā Ķēču muižā.

S. g. 17. oktobrī auto katastrofā miris un 21. oktobrī apglabāts Sengvardenas kapsētā

Oskars Graudulis

dzimis 1903. g. 15. jūnijā Stāmerienas pagastā.

S. g. 23. oktobrī mirusi

Jūle Petmanis

dzimusi 1868. g. 4. septembrī; apglabāta Sengvardenas kapsētā.

Mīļā pieminā viņus paturēs **Sengvardenas nometnes komandants, komiteja un iedzīvotāji.**

Mūsu mīļais vīrs, tēvs un meitas vīrs, ilggadīgais Valmieras cietuma darbinieks un vecais strēlnieks

Alberts Robergs

dzim. 1897. g. 6. 12. Latvijā, Tukuma apr., šķīrās no mums pēc grūtām ciešanām š. g. 18. nov. Bad Münderes sanatorijā. Apglabāts š. g. 22. nov. Bad Münderes kapos.

Viņu mīļā pieminā paturēs **sieva, meita, dēli un sievas māte Vācijā un piederīgie Latvijā.**

1949. g. 25. nov. traģiskā nāvē Ņujorkā miris mūsu ļoti mīļotais

Visvaldis Saulīte

dzim. 1915. g. 27. okt. Pēterpilī. Apbedīts 1949. g. 28. nov. Ņujorkas „Silver Mount" kapsētā.

Pēc viņa sēro
vecāki Vācijā, brālis un svaine Austrālijā, brālis dzimtenē un Dikmaņu ģimenes Ņujorkā.

Dziļās sērās paziņojam, ka š. g. 2. decembrī pēkšņi no mums šķīries mans mīļais vīrs un mūsu dārgais tētiņš

Ernests Nagobads

dzim. 1883. g. 7. jūnijā Litenē, apbedīts 1949. g. 5. decembrī Eslingenā.

Viņu neaizmirstamā pieminā paturēs:
sieva, dēli, meita ar znotu un audžu dēls.

Atstājot Vāciju neaizmirstiet iegādāties

K. un K. Rozes ANGLISKI-LATVISKO VĀRDNĪCU,
maksā iesieta DM 7.—

B. un K. Rozes LATVISKI-ANGLISKO VĀRDNĪCU,
tagad grezna sējumā maksā DM 9.—

Vācijā dabūjamas visās nometņu grāmatnīcās un pie K. Rozes, (13b) Augsburg, Hessenbachstr. 29 1/8.

ĀRZEMĒS:

Zviedrijā: Daugavas Apgāds, Garvargatan 11, Stockholm.

Anglijā: P. Priedītis, Latvian Legation, 87, Eaton Place, London, SW 1.

Kanadā: R. Ķirsis, Box 1017, St. „C", Toronto 3, Ont.; V. Ziediņš, 220, Lisgar Str., Toronto, Ont.

ASV: H. Rudzītis, 6643, Bergen Place, Brooklyn 20, N. Y.; Br. Krastiņa, 23, Marcella Str., Roxbury 19, Mass.; Ed. Dobelis, Latvian Books Agency, 503-2nd. Str., N. W. Waverly, Iowa.

Austrālijā: Kārlis Nīcis, Latvian Consulate, James Str., Chatswood, Sydney, J. Strautiņš, Woodside Camp, S. A., via Adelaide; A. Strazdiņš, Hotel Wellington, Canberra, A. C. T.; Olģerts Strauts, Box 1560, G. P. O. Adelaide, S. A. (641)

Agronoma **Benjāmiņa Zoba** ģimene novēl radiem, draugiem, paziņām un citiem tautiešiem

Priecīgus Ziemsvētkus un laimīgu 1950. gadu!

Kas mūs atceras — lūdzam rakstīt, centīsimies atbildēt! Adrese: Benjāmiņš Zobs, c/o B. J. Sievers-Roca, Nebraska N 2 V, Lincoln, U. S. A. (629)

AIZCEĻOJOT

uz ASV, Austrāliju vai citur, nodrošinieties ar tur nepieciešamām adresēm, lai zinātu, kur meklēt padomu un atbalstu.

Latvijas sūtņu, konsulu, latviešu centrālo organizāciju, apvienību, palīdzības biedrību un laikrakstu adreses ievietotas

Latviešu apgāda

Kabatas kalendāra

Saturā arī ārzemju mēru, svaru un naudas vienības, kā arī atzīmju iedaļas katram datumam.

Kalendārs glīti iesiets. Cena DM 1.80.

Pieprasiet nometņu grāmatnīcās. Pasūtiniet draugiem un paziņām ārzemēs.

Ārpus Vācijas dzīvojošie pieprasiet:

ANGLIJĀ: D. V. F. grāmatnīcā, 44, Hans Place, London SW1.

ZVIEDRIJĀ: Wega-Stiftelsens Förlag, Stockholm K, Garvargatan 11; Lettiska K. F. U. M., Regeringsgatan 68-II, Stockholm.

ASV: Ed. Dobelis, Latvian Books Agency, 503, 2nd Street, N. W. Waverly, Iowa; Arv. Lūsis, Rt. 3, Coldwater, Miss.; A. Ūdris 2100-21st Ave., So. Minneapolis 4, Minn.

KANADĀ: Valters Ziediņš, 220, Lisgar Str., Toronto, Ont.; J. Drupals, 10155, Waverley, Montreal, P. Q.; V. Alders, 255, Sixth Street, Noranda, Que.

AUSTRĀLIJĀ: J. Strautiņš, Woodside Camp, S. A.

BRAZILIJĀ: Žanis Leimanis, Av. Atlantica 156, apt. 101, Rio de Janeiro.

VENECUELĀ: Br. Krolls, Avenida Principal 29, La Castellana, Caracas.

Pēc vēlēšanās atsevišķus eks. izsūtu arī tieši no Vācijas, pret 7 starpt. pasta satiksmes kuponiem.

Ģenerālpārstāvis: **ROB. KRŪKLĪTIS,**
(14a) Schwab. Gmünd, Artillerie-Kaserne.

(623)

Gotfrīda Liepiņa

SAPŅU EZERS

cīnītājiem, jaunībai un mātei veltīts. Nedaudz vēl pieprasāms grāmatnīcās. Zaļā audekla sējumā DM 5.— (638)

„LATVIJAS"
abonements,

pasūtinot laikrakstu pa atsev eksemplāriem (līdz 3 eks. ieskaitot), maksā DM 3.— mēn + DM 0.50 par piesūtīšanu; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eks. DM 3.— mēnesī par eksemplāru; pasūtinot uz ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēn. + DM 1.30 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0.70 par vienslejīgas nonpareille iespiedrindas aizņemto telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par puscenu. Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai", (14a) Esslingen/N., Breite Str. 6.

Bagātīgā izvēlē piedāvā

labus pulksteņus

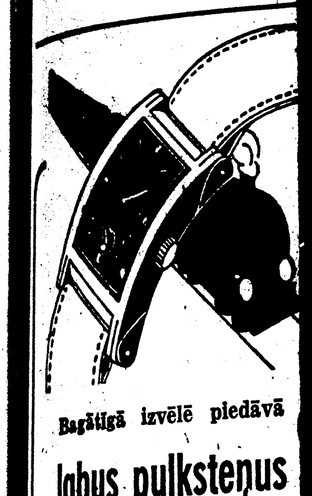

Rittera ielā 1.

(agrāk Breslavā).

PARNASA GRĀMATA

Sekojiet pasaules rakstniecības notikumiem, lasot ievērojamāko citautu autoru darbus latviešu valodā.

PARNASA PASAULES RAKSTNIEKU

serijas grāmatas:

1. **Andrē Žids**
PASTORĀLĀ SIMFONIJA
Veronikas Strēlertes tulkojumā. Apgādā izpārdota.

2. **Džons Steinbeks**
MĒNESS NORIETĒJIS
Jāņa Zandera tulkojumā.
Cenas: (brošētā eks.) Vācijā 5.—, 7.50, Anglijā 8/—, 11/6, Austrālijā 10/—, 14/—, ASV, Kanadā 1.—, 2.20 (iesietie eks. apgādā izpārdoti).

3. **Džeims Hiltons**
ARDIEVU, MISTER ČIPS
Dzintara Soduma tulkojumā.
Cenas: (brošētā eks.) Vācijā 3.—, 5.—, Anglijā 5/—, 8/6, Austrālijā 6/4, 11/—, ASV, Kanadā 1.—, 1.

4. **Voltērs**
KANDIDS
Veronikas Strēlertes tulkojumā.
Cenas: (brošētā eks.) Vācijā 4.—, 7.—, Anglijā 6/3, 9/9, Austrālijā 8/3, 12/9, ASV, Kanadā 1.30, 1.

5. **Augusts Strindbergs**
HĒMSALNIEKI
Lizetes Skalbes tulkojumā.
Cenas: (brošētā eks.) Vācijā 6.—, 8.50, Anglijā 9/9, 13/—, Austrālijā 13/—, 18/—, ASV, Kanadā 1.60, 2.— (iesietie eks. apgādā izpārdoti).

6. **Ernsts Hemingvejs**
ARDIEVAS IEROČIEM
Dzintara Soduma tulkojumā. Iznāk decembŗa vidū.

7. **Antuans de St. Eksiperī**
NAKTS LIDOJUMS
Dagnijas Šleieres tulkojumā. Iznāk decembŗa vidū.

Pieprasiet saviem grāmatu piegādātājiem; ja tāda nav, tad ģenerālpārstāvim:
Wegastiftelsens förlag, Garvargatan 11, Stockholm, Sweden.

IR LABA GRĀMATA

Ed. Paegles

Latvju rakstu ābece

(DM 5.—) un **KRĀJA** (DM 1.— pa kāt) satur vairāk nekā 300 oriģinālzīmējumu pēc etnograf. materiāliem, dēr izšuvumiem, audumiem, ādas, metalla uc. rokdarbiem. No ate mēm: „Abecīte brīnišķīgi padevusies bilstu jāiegādājas ikvienam aiz braucējam." — „A charming book." — Izsūtu uz visām valstīm

(17a) **Karlsruhe, Forstner-Kaserne**

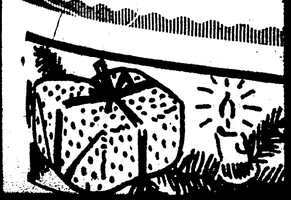

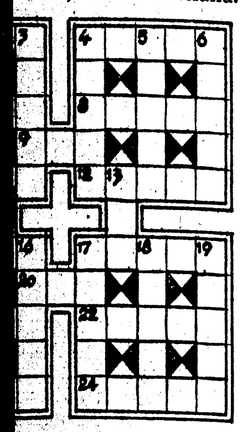

Pazīstama pirmā pasaule vieta. 4. Valsts iestāde. figūra. 8. Darba rīki. ha spēlē. 10. Milānas rnieks. 14. Mūzikāls jēniatvietis. 20. Tuvojas. u satiksmes līdzeklis. 22. pussalā. 23. Oga. 24. riens.

Mēnesis. 2. Moderna es vārds. 4. Līgums. 5. ūta. 6. Rakstura īpašītojas. 13. Ādas slimība. jā. 15. Organs. 16. Ezers ur vārpa. 18. Lapu koks. iens.

krustvārdu mīklas risinājums

. Brūklene. 6. Ragū. 7. ūra. 10. Igo. 11. Spa. 12. . 16. IRO. 17. Anilīns. 19. . 21. Sutināta. — State. 2. Burzīt. 3. Kūla. 4. ās. 7. Grobiņa. 8. Mis. Skalot. 13. Uri. 14. Lo. 18. Nūja.

PASAULE

ču tirgotavas Mičiganā, ēju, kas iepērkas vairāk aizved taksometrā par Kāda būvfirma Losanpiedevām par brīvu tas tai uztic būvēt māju. benzīna pārdotava sasavukārt par veiti dod kstus, bet kāda maizes pārdotam maizes klaiu gaisa balonu. tija Bengalijā jau 10 gaz augšu savu labo roku. piaukstā kāds mazs putavu izdu. jama īpašība piemīt Lir-al-Arusai, kas tāpat kā otīto nedēļas dienu. Upe ējā tek, bet septītajā te-

laikrakstu

DS

ienās.
DIS.
15079, Sweden.
līdzi ievērojamā-

ĀNAS MAKSA

on N 21; abonēš.
art-lez Spa; abon.
S. Paulo, Brasil;
n V; abon. maksa
can, 31, rue de
u mēn.
Den Haag; abon.
, Buenos Aires;
dal, Oslo; abon.
ronto 3, Ont.; abo-
2, Liberty Str.,
mēn.
laide, S. A.; abon.
Oldb.), Ohmstede-
, (14a) Esslingen/
lung, (13a) Würz-
DM mēn.; atsev.
(619)

rīda Liepiņa

U EZERS

jaunībai un mātei
audz vēl pieprasāms
Zaļā audekla sē-
(638)

TVIJAS"

onements,

aikrakstu pa atsev
ēm (līdz 3 ēks. ieaksā DM 3.— mēn
0 par piesūtīšanu;
kollektīvi vairāk
. DM 3.— mēnesi
olāru; pasūtinot uz
n maksājot Vācijā
ēn. + DM 1.30 par
Sludinājumi mak0 par viensleļīgas
iespiedrindas aizu. Darba meklēšajumi par puscenu.
a pieteikumi, slunaudas pārvedumi
ndence adresējama
(14a) Esslingen/N.,
eite Str. 6.

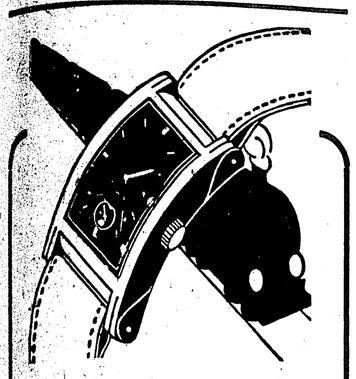

Bagātīgā izvēlē piedāvā

labus pulksteņus

KALZ

Rittera ielā 1.

(agrāk Breslavā).

PARNASA GRĀMATA

Sekojiet pasaules rakstniecības notikumiem, lasot ievērojamo dižautu autoru darbus latviešu valodā.

PARNASA PASAULES RAKSTNIEKU

serijas grāmatas:

1. **Andrē Žids**
PASTORĀLĀ SIMFONIJA
Veronikas Strēlertes tulkojumā.
Apgādā izpārdota.

2. **Džons Steinbeks**
MĒNESS NORIETĒJIS
Jāņa Zandera tulkojumā.
Cenas: (broš. un ies.) **Vācijā** 5.—, 7.50, **Anglijā** 8/—, 11/6, **Austrālijā** 10/—, 14/—, **ASV, Kanadā** 1.60, 2.20 (iesietie eks. apgādā izpārdoti).

3. **Džeims Hiltons**
ARDIEVU, MISTER ČIPS
Dzintara Soduma tulkojumā.
Cenas: (broš. un ies.) **Vācijā** 3.50, 5.—, **Anglijā** 5/—, 8/6, **Austrālijā** 6/4, 11/—, **ASV, Kanadā** 1.—, 1.60.

4. **Voltērs**
KANDIDS
Veronikas Strēlertes tulkojumā
Cenas: (broš. un ies.) **Vācijā** 4.50, 7.—, **Anglijā** 6/3, 9/9, **Austrālijā** 8/3, 12/9, **ASV, Kanadā** 1.30, 1.90.

5. **Augusts Strindbergs**
HĒMSALNIEKI
Lizetes Skalbes tulkojumā.
Cenas: (broš. un ies.) **Vācijā** 6.—, 8.50, **Anglijā** 9/9, 13/3, **Austrālijā** 13/—, 18/—, **ASV, Kanadā** 1.60, 2.— (iesietie eks. apgādā izpārdoti).

6. **Ernsts Hemingvejs**
ARDIEVAS IEROČIEM
Dzintara Soduma tulkojumā
Iznāk decembra vidū.

7. **Antuans de St. Eksiperī**
NAKTS LIDOJUMS
Dagnijas Šleieres tulkojumā.
Iznāk decembra vidū.

Pieprasiet saviem grāmatu piegādātājiem; ja tāda nezināt, tad ģenerālpārstāvim:

Wegastiftelsens förlag, Garvargatan 11, Stockholm, Sweden. (630)

IR LABA GRĀMATA

Ed. Paegles

Latvju rakstu ābecīte

(DM 5.—) un **KRĀJA** (DM 1.— pastmarkās) satur vairāk nekā 300 oriģinālzīmējumu pēc etnograf. materiāliem, kas der izšuvumiem, audumiem, ādas, koka, metalla uc. rokdarbiem. No atsauksmēm: „Ābecīte brīniškīgi padevusies. Tā būtu jāiegādājas ikvienam aizjūras braucējam." — „A charming little book." — Izsūtu uz visām valstīm. —

(17a) Karlsruhe, Forstner-Kaserne. (595)

Vērtīgas ZIEMSVĒTKU dāvanas!

P. Mantnieka LATVIJAS KARTE
liela formāta, ar vairāk nekā 5000 vietu vārdiem, salokama glītā mapē. Iznāks decembra vidū. Cena DM 8.—

P. Mantnieka PASAULES ATLANTS, brošēts DM 3.—, kartonēts DM 4.—

Z. Lagerlefas NILSA HOLGERSONA BRĪNIŠĶĪGAIS CEĻOJUMS AR MEŽA ZOSĪM
ar māksl. E. Ābeles illustrācijām; visas 3 grāmatas grezni iesietas vienā sējumā DM 12.50
atsevišķas brošētas grāmatas cena DM 4.50

J. Jaunsudrabiņa romāns **JAUNSAIMNIEKS UN VELNS,** Daugavas apgāda grezns izdevums DM 11.—
Al. Grīna trioloģija **SADERINĀTIE** iesieta DM 19.—
Dž. Steinbeka romāns **MĒNESS NORIETĒJIS** DM 5.—
Voltēra KANDIDS DM 4.50
Dž. Hiltona rom. **ARDIEVU, Mr. ČIPS** DM 3.50
A. Strindberga romāns **HĒMSALNIEKI** DM 6.—

Pastāvīgi krājumā visas jaunākās grāmatas, iesietas un brošētas. Izsūta uz pēcmaksu. Atkalpārdevējiem atlaide.

Pasūtinājumi adresējami:
apgādam LĪDUMS, (24a) Geesthacht/E., Spakenberg III. (627)

Daugavas Vanagu apgādā Ulmā
iznācis Zentas Mauriņas
jaunākais eseju krājums

SPITS

Cena DM 7.50

Pieprasāmais apgādā un nometņu grāmatnīcās

No krājumā esošām grāmatām apgāds piedāvā.

	DM
Zentas Mauriņas eseju krājums SIRDS MOZAĪKA grezna iesējumā; ieteicama dāvana svētkos .	5.50
Aleksandra Grīna **Saderinātie,** trioloģija, iesieta	19.00
Prof. A. Švābes **The Story of Latvia,** jauns izdevums	2.50
Johana Bojera **Izceļotāji,** romāns .	6.00
ies.	8.50
Knuta Lesiņa **Mūžības vīns,** noveles	4,80
Jonasa Miesnieka **Dzīvības neprāts,** noveles, stāsti un teiksmas . . .	4.50
Ilonas Leimanes **Mātes cilts,** romāns	5.50
A. Švābes **Darbs,** romāns	5.00
Konstances Miķelsones **Bikts,** nov.	4.00
Luža un Irēnes Bērziņas **Tēvu dziesma**	5.00
Jēkaba Janševska **Dzimtene,** III d. .	4.00
Augusta Strindberga **Hēmsalnieki,** romāns	6.00
Cand. phil. Edgara Andersona **Rietumu pasaule,** ziemeļamerikāņu prozas antoloģija	6.00
Agr. Grozgalvja **Amerikas lauksaimniecība,** ar latviski-angļisku vārdnīcu; nepieciešama izceļotājiem uz ASV	2.50
Agr. Grozgalvja **Saimniekošanas pamatjautājumi**	5.50
Žurnāls **Ceļa zīmes,** Nr. 4 Zviedrijas izdevums	4.00
IRO karte AUSTRALIEN	4.00
IRO karte NORDAMERIKA	6.00
Ed. Ozoliņa **Latviski-vāciska vārdn.**	7.50
Latvijas nac. karodziņa lente, metrā	10.00
Latvijas nac. standartiņi ar zelta bārkstīm, gab.	3.50

Atkalpārdevējiem parastā atlaide.

Pieprasījumi adresējami:
Buchhandlung DAUGAVAS VANAGI, (14a) Ulm/Donau, Bölcke-Kaserne (600)

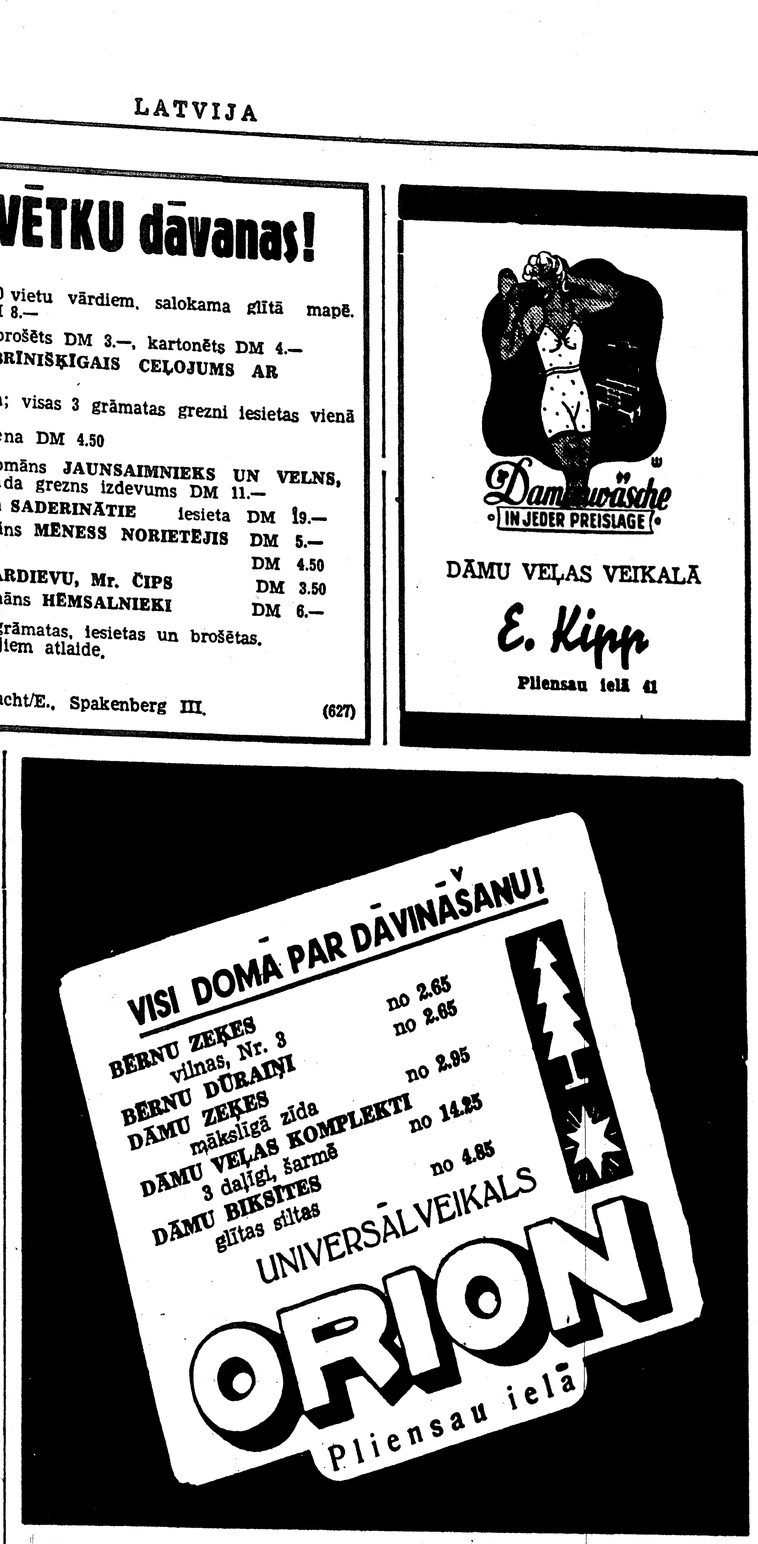

Svētkiem apavus
katrai gaumei un katrai cenas pakāpei pie
SCHUH-**Berner**

Apstāklu dēļ pārdod
mazliet. **MINOX**
DM 260.—. Lingen/Ems, Camp Dover, Bl. 13, Zim. 18, „Minox". (635)

Rozentāla SERVIZES, SASTĀDĪTĀS GALDA GARNITŪRAS, VĀZES, ŠĶĪVJI UN KĀRBAS
ĪSTAIS SVINA KRISTALS, KRĀSAINĀ KERAMIKA

Eberspaecher

Eslingenā, Innere Brücke 12

Lūdzu apmeklējiet manu Ziemsvētku skatu I stāvā

LATVJU ENCIKLOPEDIJA

ko sastāda A. Gulbja latviešu konversācijas vārdnīcas galvenais redaktors prof. Arveds Švābe — kopā ar latviešu zinātniekiem, tautsaimniekiem, rakstniekiem, mākslinieķiem un garīdzniekiem — sniegs apm. 1500 latviešu biografijas, vairāk nekā 500 pagastu, 60 pilsētu, visu apriņķu, draudžu un ciemu aprakstus, tāpat Latvijas ūdeņu, augstieņu un ģeografisko reģionu apskatus, garākus pārskatus ar jaunākām statistiskām ziņām par latviešu saimnieciskiem pasākumiem, sabiedrisko, kultūrālo un reliģisko dzīvi kā dzimtenē tā trimdā, ievietos plašus apcerējumus par mūsu brīvības cīņām un neatkarības laikmetu, tāpat par pārējiem Latvijas vēstures posmiem, lai ar savu vispusīgo, objektīvo un bagāti illustrēto saturu dotu **garīgu ceļamaizi** katrai latviešu ģimenei svešumā.

Tautieši, kam rūp latviskās dvēseles, latviešu valodas un mūsu likteņa kopības saglabāšana trimdā — ģimenes, draudzes, biedrības, skolas un jaunatnes pulciņi — nenokavējiet laikā pasūtināt Latvju Enciklopēdiju, kas aptvers 30 grāmatas un iznāks apm. 3 gados. Šis izdevums nebūs pērkams brīvā tirgū, bet tiks piesūtīts **vienīgi abonentiem,** kas apgādā vai pie mūsu pārstāvjiem attiecīgā zemē, būs iemaksājuši abonementa naudu ik pa 2 grāmatām uz priekšu. **Pirmā iemaksa** Eiropas valstīs jāizdara **līdz š. g. 15. decembrim.** Pirmā grāmata iznāks 1950. g. janvārī. Mūsu pārstāvji šādi:

Ģenerālpārstāvība Amerikas valstīm — Roberts Hiršs, Co.' Woonsocket, R. I., USA (Abon nepieņem).

Anglijā — D. V. F. grāmatnīca, 44, Hans Place, London S. W. I., England, Abon. 15 sh.

Argentīnā, Čīlē, Urugvajā — Juan Bite, Casilla de Correo 2366, Buenos Aires, Argentina. Ab. 20 peso.

Austrālijā — I. Sterns, 53, Champress Crescent, St. Marys. N. S. W., Australia. Abon. 20 sh.

Beļģijā (Frcs. 100), **Francijā** (Frcs. 750), **Holandē** (Flcr. 8), **Šveicē** (Frcs. 10) — šīm zemēm: P. Mantnieks, 61, Rue d'Arlon, Bruxelles, Belgique; cheque post. 754.25.

Brazilijā — M. Zēģelnieks, Rua Piaui 197, Sao Paulo Brasil. Ab. 40 esc.

Dānijā — I. Reitmanis, Postbox 292, Kobenhavn V, Danmark. Abon. 15 kr.

Kanadā — A. Kalniņš 240, Grace St., Toronto, Canada. Abon. $ 2.50.

Norvēģijā — Generalkonsul A. Vannag, Blommenholm, via Oslo, Norge. Abon. 15 kr.

ASV — K. Rabācs, 1835. 83-rd Street, Brooklyn 14, N. Y., USA. Abon. $ 2.50.

Vācijā — LCK apgāds Latvija, Breite Str. 6—5, Esslingen/N. (14a), Germany. Abon. DM 8.—.

Zviedrijā — Apgāds Trīs Zvaigznes, Box 701, Stockholm 1, Sverige; postgiro 358055. Abon. 10 kr.

APGĀDS TRĪS ZVAIGZNES
Stockholmā

(631)

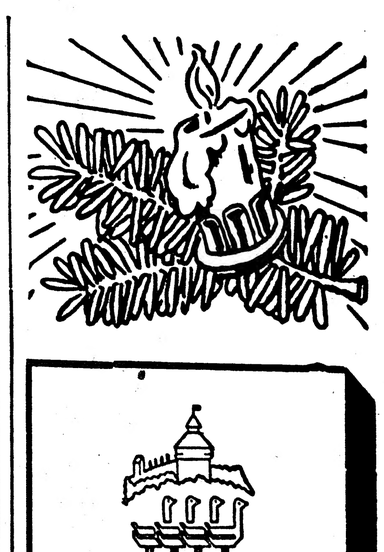

DĀMU VEĻAS VEIKALĀ

E. Kipp

Pliensau ielā 41

Treknas

Zosis

no pašu audzētavām
500 gr. **2.30**

Auzu barojuma zosīm
500 gr. **1.80**

PĪLES, TĪTARUS
ZUPAS VISTAS,
BAROJAMĀS VISTAS
MEDĪJUMUS, ZAĶUS
FORELES, KARPAS
la REINAS un MOZELES VĪNUS
ALKOHOLISKOS DZĒRIENUS

DELIKATESES BAGĀTĪGĀ IZVĒLE

BRĀĻI
Kauffmann

Innere Brücke 4 an Bahnhofstr. 19

Pārdodu
KOMPLEKTU KRĀJUMU LATVIJAS PASTMARKU,
ieviet. Šneidera Rīgas speciālā pastmarku albumā ar tuvāku paskaidrojumu par katru atsevišķu pastmarku. Pieprasīt P. Kozakam, Lehrte/Hann., Bahnhofstr. 6. (640)

Ja kāds ko zinātu par bij. kar.
Verneru Ābeli,
dzim. 1905. g. 5. IV., pēd. ziņas no Frankfurtes p. Od. 1945. g. febr., lūdzu rakstīt māsai Rūtai Kundratei, 10169-151. Str., Edmonton, Alta., Canada. (639)

Dāvināšanai Ziemsvētkos pērciet:

Prof. Zicāna ābece un lasāmā grāmata Viegla galta ar krāsainām DM
illustrācijām, iesieta . . . . . 5.—
J. Sīrmaņa stāsti jaunatnei Draugi 1.25
J. Sīrmaņa pasakas, grezns izdevums 4.—
J. Sīrmaņa stāsti jaunatnei Jūras Zaķi 0,60
J. Sīrmaņa sakārt. Rakstu krāj. jaunatnei . . . . . 3.—
Mag. phil. M. G. Kārkliņa sak. Dzejoļu izlase 1.50
Ģ. Salnā romāns **Okers** . . . . . 8.—
E. Tālmanes romāns **Piemineklis** . . 5.—
Rakstu krājums par latviešu strēln. pulkiem **Zvaigžņu pulku atmirdza** 3.—

PAR PAZEMINĀTĀM CENĀM PASŪTINIET:

Z. Lazdas dzejoļu krāj. Bēgle, iesiets . . . . . 3.—
brošēts . . . . . 2.—
R. Skujiņas stāsti jaunatnei Saulainie gadi 1.25

Bez tam skolas grāmatas, kā Latvijas ģeografija, Zooloģija, Tēvu valodas mācība, Dziļlejas Domrakstī uc.

Grāmatas izsūtām ar pēcmaksu, dodot 20 proc. atlaidi un porto.

Skolēnu kooperātīvs,
DP Camp Ludwigskaserne, (13b) Dillingen/Do. (628)

TAUTIEŠI,

kam būtu zināma **Aleksandra Pallo,** dzim. 1925. g. 10. jūn. Rīgā. 1947. g. bijis amerikāņu dienestā Firtā, Bavārijā, pašreizējā dzīves vieta, vai kas varētu uz laiku aizdot viņa fotografiju, laipni lūdz paziņot: Maria Janosi, 297, London Rd., Sarnia, Ont., Canada. (633)

Daiļās latvju zeltenes,

kas nebaidās Kalifornijas karstās saules un oranžu aso ērkšķu un kas jūtas vientuļas, atsaucieties diviem tautiešiem: Edgaram, 25 g. v., un Jānim, 37 g. v. Jūs vēlamies no 18 līdz 35 g. v. Saprašanās gadījumā kopējs ceļš Amerikas krastos. Vēlama fotografija. Adrese: Edgaram un Jānim Baumanim, P. O. Box 956, Lindsay, Calif., U. S. A. (634)

Ārējās informācijas vajadzībām meklē pirkt vai aizņemties

J. Kalniņa grāmatu

Apsūdzības pierādījumi

(ar baigā gada nāves spriedumu tekstiem).

LCK inf. noz.,
(14a) Esslingen/N., Zollbergstr. 1-50. (637)

Jauka svētku dāvana

Jānis Jaunsudrabiņš

Jaunsaimnieks un velns

Tas ir ne tikai viens no mūsu labākajiem romāniem, apbrīnojami tīrā, skaistā latviešu valodā uzrakstīts mākslas darbs, tā ir grāmata, kas viennēr paturēs savu kultūrvēsturisko nozīmi — liela, svarīga neatkarīgās Latvijas laikmeta notēlojums.

Pēc pirmā pasaules kara demobilizētie karavīri atgriežas dzīvē, aizejot uz laukiem jauniegūtajos zemes gabalos. Agrārās reformas laikmets, jaunsaimnieku laiks, kad viņi ar savu roku darbu lika pamatus Latvijas valsts ēkai.

Laikmets un cilvēki: saimnieki, bijušie karavīri, Rīgas nomaļnieki, mākslinieki, īpatņi — nebeidzama tipu galerija dzīvo mūsu priekšā reljefu, elpojošu dzīvi, liela mākslinieka tēlotu dzīvi.

Cenas: Vācijā 11.—, **Anglijā** 17/4, **Austrālijā** 22/—, **ASV** un **Kanadā** 2.80.

Pieprasiet saviem grāmatu piegādātājiem, ja tāda nezināt, tad:
DAUGAVA, Garvargatan 11, I, Stockholm, Sweden. (607)

DAUGAVA

Itālija agrārreformas priekšvakarā

MINISTRU PREZIDENTS DEGASPERI GATAVOJAS SADALĪT 500.000 ha LIELGRUNTNIEKU ZEMES

Itālijas valdība tuvākajā nākotnē paredzējusi reālizēt vienu no vissmagākām problēmām, kāda jebkad pastāvējusi Apenīnu pussalā — tā ir agrārreforma. Jau sākot ar Itālijas atmodas laikmetu nevienam valdībai nepadrošinājās pieskarties šai grūtajai operācijai. Novārtā to atstāja ne tikai Itālijas valdnieki, bet arī Musolini, kas vēlējās ieiet vēsturē kā itālikais sociālreformātors. Lielgruntnieku un bagāto muižu īpašnieku priekšā līdz šim bija bezspēcīgi visi Itālijas valstsvīri. Ministru prezidentu Degasperi steidzami izmirtīes pamudināja zemnieku, pārējik sākot, rokpeļņu bēdīgais stāvoklis Kalabrijā.

Pirms dažām nedēļām vēl nebija nekādu pazīmju, kas liecinātu par nemieriem un sacelšanos šai Itālijas novadā. Sākumā kustībai bija tīri spontāns raksturs, bet vēlāk to izmantoja komūnisti, lai grautu demokratisko iekārtu. Lai labāk saprastu notikumus Kalabrijā, jāiepazīstas ar turienes cilvēku dzīves apstākļiem. Arī pašiem itaļiem tagad atvērušās acis, un lielie Romas laikraksti iespiež slejām garus rakstus par kalabriešu izmisīgo stāvokli. Iedzīvotāji tur dzīvo alās, kur nelielā telpā mitinās desmitiem cilvēku — vīrieši, sievietes un bērni. Noziedzības, epidēmijas un tuberkuloze Kalabrijā ir absolūta valdniece. Pat ūdens šiem nelaimīgajiem liegts. Tad kad sākas jūnija svelmainās dienas, visa Kalabrija ir kā izžuvis tuksnesis. Messaggero, piemēram, raksta, ka Kutro ciemā, kur dzīvo 3000 cilvēku, ir tikai viena aka. Kalabriešu parastās maltītes pusdienās un vakariņās ir tikai sauja pupu un daži sīpoli.

Līdzīgas ainas vērojamas arī citos Kalabrijas ciemos. Tā Botricello bez maizes un ūdens problēmas nobadzīgos iedzīvotājus nospiež vēl kāds cits, gluži neiedomājams grūtums — ciemam nav kapsētas, kur apbedīt savus mirušos. Uzsietus ēzeļu mugurās, tos transportē uz kādu bagātāku ciemu, kam sava kapsēta, vai nogremdē jūrā, piesienot akmeņus. Blakus šai neiedomājamai nabadzībai atrodas lielgruntnieku un muižnieku zemes īpašumi, kas nereti pārsniedz 10.000 ha. Šo milzīgo latifundiju īpašnieki dzīvo Romā vai Palermo, un daudzi pat nevienu reizi nav apbraukājuši savas zemes robežas. Dabiski, ka Kalabrijas nabadzīgos iedzīvotājus cenšas pievērst savai mācībai komūnisti. Katru dienu ciemus apbraukā vairāki aģitātori, kas sola ļaudīm labākus laikus un vieglāku dzīvi. Kalabriešiem nav nekādas jēgas par politisko partiju platformām un programmām. Viņu vidū ir līdz 90 proc. analfabētu, tāpēc „solītie labumi" atrod auglīgu zemi.

Tā, komūnistu aģitātoru sakūdīti, kalabrieši pirms pāris nedēļām sāka „zemes gājienus" (Marcio verso terra). Tūkstošiem ģimeņu, paņemot līdzi visu nabadzīgo iedzīvi, lāpstas un sēklu, devās ceļā, lai okupētu lielgruntnieku zemi. Šādi gājieni parasti notika naktīs, un, saulei austot, daļa atmatā pamestās zemes jau bija apsēta. Latifundiju īpašnieki, protams, lūdza policijas aizsardzību. Daudzās vietās notika apšaudīšanās un lija asinis. Šai chaosā ar steigu metās iekšā komūnistu aģitātori, uzmezdamies par aizstāvjiem un aizbildņiem nabadzīgajiem zemniekiem un rokpeļņiem. Likās, ka visā Itālijā sāksies jukas un nemieri. Bet valdības rīcība bija ātra un radikāla: ministru kabinets nolēma nekavējoties reālizēt daļēju zemes atsavināšanu Kalabrijā. Īsā laikā tur radās 7500 jaunu saimniecību. Nākamajās nedēļās Degasperi valdība paredzējusi piešķirt zemi vēl 20.000 rokpeļņiem. Šī rīcība izjauca visus komūnistu nodomus.

Nesen jaunos zemes īpašniekus Kalabrijā apmeklēja ministru prezidents Degasperi. Kādā runā Fiorē viņš apsolīja, ka valdība tuvākā nākotnē paredzējusi reālizēt pilnīgu agrārreformu. Tā kā pašiem itaļiem trūkst naudas, lai iedzīvinātu šo grandiozo plānu, valdība lūgusi aizdevumu no Savienotajām valstīm. Pavisam paredzēts sadalīt ap 500.000 ha lielgruntnieku zemes.

Romā, decembrī. **Rob. Briedis**

Lielais pārsteigums...

(Turpinājums no 1. lpp.).

mājās Budapestā, kad tiesāja ārlietu ministru Rajku. Jau tas apliecināja vien, ka apsūdzības raksta publicēja atklātībā daudzas dienas pirms prāvas sākšanās, nozīmē, ka tam ir propagandas lapas un nevis tiesas dokumenta vērtība. Trīsdesmit gadu Kostovs bija viens no ietekmīgākiem komūnistiem Balkānos. Jau 1920. gadā viņu ievēlēja bulgāru komūnistiskās jaunatnes centrālā komitejā. No 1924. līdz 1929. gadam Kostovs nosēdēja cietumā. Pēc gadus vēlāk viņš jau bija locekļu bulgāru komūnistu partijas centrālā komitejā. Tad, kad vācu okupācijas laikā pārējie strādnieku vadoņi ar Maskavas radio starpniecību „drosmīgi" aicināja bulgārus cīņu pret okupantiem, Kostovs nosēdēja visu aizmugurē, bet organizēja partizānus Bulgārijā. Vācieši par to viņu ieslodzīja cietumā uz divi gadiem.

Kad Bulgāriju „atbrīvoja", Kostovs bija otra svarīgākā persona tajā valstī. Piecdesmitajā dzimumdienā ar īpašu rakstu viņu apsveica ministru prezidents Dimitrovs un visa bulgāru komūnistu partijas centrālā komiteja. Tāpēc liekas dīvaini un neticami, ka tagad Kostovs pēkšņi kļuvis nodevējs un spiegs. Ja tas tā, tad uz apsūdzēto sola vajadzēja nosēdināt visu partijas centrālo komiteju. Ir tiesa, Kostovs nodevīgs, bet nevis pret Bulgāriju un turienes komūnistu partiju. Viņš nodevīgs pret Padomju savienību, apdraudot savas valsts intereses un mēģinot pasargāt bulgāru saimniecību no krievu izlaupīšanas tiekšanās. Kritiku neiztur arī Kostovam piedāvātais nozieguma par sadarbību ar Jugoslaviju. Nevis viņš, bet Dimitrovs 1935. gadā nosūtīja Tito uz Jugoslaviju. Dimitrovs bija arī tas, kas ierosināja dibināt Balkānu valstu slavu federāciju, par ko viņu šodien Pravda. Bet Maskavas acīs šāds nozieguma jau ir tas vien, ja kāds uzdrošinās nepaklausīt politbirojam. Tā ka Kremlis Tito kustībā saskata lielas briesmas, Padomju savienība jau laikus mēģina likvidēt visus tos, kas uzdrošinās kaut vienreiz pateikt nē.

Višinskis līdz galdu nost no pārējiem pasažieriem

Ņujorkā (C). — Ar ironisku smaidu padomju ārlietu ministrs Višinskis Ņujorkas ostmalā pirms došanās atpakaļ uz Maskavu novēlēja „laimīgu Jauno gadu visai amerikāņu tautai". Viņš aizbraucot no UN pilnsapulces neapmierināts, jo tā neesot viņam palīdzējusi nosodīt gatavošanos karam pret Padomju savienību.

Višinskis, kas pagājušo nedēļu pēkšņi atlika savu braucienu ar angļu tvaikoni Mauretania, šoreiz bija rezervējis kabines sev un 4 pavadoņiem uz luksa tvaikoņa America. Tūlīt pēc uzkāpšanas kuģī Višinskis pieprasīja ēdamzālē „tādu galdu, kas būtu labi tālu nost no visiem pārējiem viesiem". Višinskis uz Maskavu nedosies tieši, bet uzkavēsies dažas dienas Berlīnē. Paredz, ka no viņa viesošanās Vācijā sāksies tālāka līdzšinējās padomju politikas attīstība Austrumvācijā.

Džonsons apsola rietumu valstīm modernus un labus ieročus

Ņujorka (D). — Atzīmējot japāņu uzbrukumu Perlharborai, kas notika priekš astoņiem gadiem, ASV aizsardzības ministrs Džonsons trešdien Ņujorkā teica runu, kurā apsolīja Rietumeiropas valstīm modernus un labus ieročus. Eventuālas agresijas gadījumā, teica aizsardzības ministrs, Savienotās valstis tūdaļ izdarīs pretuzbrukumus ar saviem tāllidojumu bumbvežiem. „Katrs uzbrukums Atlantika pakta signatārvalstīm," paskaidroja Džonsons, „nekavējoties izraisīs ASV pretakciju, lai glābtu rietumu civilizāciju." Runas beigās aizsardzības ministrs brīdināja „naidīgo valstu" bloku nepārprast amerikāņu tautas solidāritāti, kas var radīt lielu vilšanos. Amerikāņu rūpniecības potenciāls ir pietiekami spēcīgs, lai pārvilktu svītru katram agresīvam nodomam.

Japāņu uzbrukums Perlharborai notika 1941. gada 7. decembrī. Jau kopš gada sākuma attieksmes Savienoto valstu un Japānas starpā aizvien vairāk pasliktinājās. Prezidentam Rūzveltam un ārlietu ministram Kordelam Holam bija skaidrs, ka japāņi lolo pret ASV agresīvus nodomus. Lai ierobežotu kara katastrofu, Hols 26. novembrī iesniedza Japānas vēstniekam memorandu, kurā piedāvāja parakstīt Klusā okeana neuzbrukšanas paktu. Amerikāņi bija ar mieru runāt ar japāņiem arī par tirdzniecības līgumu. Tokio tišām vilcināja atbildi uz šo memorandu. Tikai 7. decembrī pl. 1 dienā pie Hola ieradās Japānas vēstnieks un nodeva viņam savas ārlietu ministrijas rakstu, kurā visi piedāvājumi bija strikti noraidīti. Bet tad Baltajā namā jau bija saņemta telegramma par japāņu uzbrukumu Perlharborai. Izlasījis iesniegto dokumentu, Hols atbildēja: „Savā 50 gadu ilgajā valsts darbā es neesmu redzējis nevienu dokumentu, kas saturētu tik daudz melu." Japānas vēstnieks gribēja vēl kaut ko iebilst, bet Hols viņam mēmi norādīja uz durvīm. Otrā dienā ASV kongress pieteica Japānai karu.

DAŽOS VĀRDOS

Ķīnas nacionālā valdība atstājusi savu līdzšinējo rezidenci Čingtū un, kā oficiāli ziņo, pārcēlusies uz Formozas salu.

Pāvests Pijs XII 24. decembŗa rītā plkst. 10, visu katoļu baznīcu zvaniem skanot, atvērs Romas Pēteŗa baznīcas vārtus. Pie Sv. Pēteŗa altāŗa pāvests nolasīs savu oficiālo Svētajam gadam veltīto lūgsnu.

Dpa aģentūra ziņo no Parīzes, ka Pad. savienība drudžainā tempā izbūvējot savus militāros atbalsta punktus Sibirijas ziemeļos. ASV, kā zināms, nodrošinājušas sevi pret uzbrukumiem no arktiskiem apgabaliem ar plaši izbūvētu radara tīklu.

76.000 vāciešu no austrumu joslas šā gada pirmajos desmit mēnešos pārbēguši uz Bavāriju. Šai skaitā neietilpst tie bēgļi, kas ieradušies citos Rietumvācijas apgabalos.

Cilvēka tiesību dienu Savienotajās valstīs atzīmēs katra gada 10. decembrī, kad Apvienotās nācijas pieņēma attiecīgo chartu. Šādu rīkojumu izdevis prezidents Trūmens.

Ečesons apstiprina...

(Turpinājums no 1. lpp.).

kas ietver ziņas par atombumbas ražošanu, trešdien Ečesons apstiprināja, ka urāna un smagā ūdens sūtījumi uz Padomju savienību tomēr notikuši. Preses konferencē ārlietu ministrs paskaidroja, ka šīs svarīgās stratēģiskās izejvielas nodotas krieviem ar armijas vadības ziņu. Urāna un smagā ūdens daudzumi bijuši tomēr tik niecīgi, ka krievi tos nekādā gadījumā nevarēja izmantot atombumbas ražošanai. Ečesona paskaidrojumu apstiprinājuši arī trīs amerikāņu fiziķi.

Tracis par noslēpumu nodošanu krieviem Savienotajās valstīs pa to laiku kļuvis lielāks. Radio komentātors Luiss, kas intervēja majoru Jordanu, kādā vēlākā radio raidījumā paskaidroja, ka slepeno dokumentu un urāna transports uz Padomju savienību notika arī ar bijušā viceprezidenta un tagadējā progresīvās partijas vadoņa Henrija Vollesa ziņu. Īstenībā viņš esot bijis tas, kas rīkojies aizkulisēs un dirigējis visu izrīcību. Pats Volless turpretim Luisa paziņojumu nosauc par provokātorisku. Arī Harija Hopkinsa dēls Davids preses pārstāvjiem paskaidroja, ka tanī laikā, ko Jordans uzdod par slepenu dokumentu sūtīšanas termiņiem uz Padomju savienību, viņa tēvs jau bijis smagi slims un atradies pilnīgi izolēts no sabiedrības.

Kas būs jaunais Somijas prezidents

Saimnieciskie streiki, kuŗus rudenī politiskos nolūkos rīkoja padomju sūtniecības paspārnē mītošie somu komūnisti, beigušies bez panākumiem. Algas palika vecās, bet preču cenas pacēlušās vēl augstāk. Pēc savu rokaspuišu fiasko, Maskavas centrāle tad sāka agresiju ar diplomātijas ieročiem, vairākās notās pārmetot Fagerholma valdībai, ka tā nepilda miera līguma noteikumus. Premjērs diskusiju iznesa atkal plašākā forumā, vairākās parlamenta sēdēs motivējot Somijas valdības rīcību un sekmīgi atspēkojot padomju pārmetumus.

Nākamā gada sākumā Somijā notiks valsts prezidenta vēlēšanas, uz kuŗām partijas jau tagad dzīvi gatavojas. Uz šo vēlēšanu fona notiek kārtējā kreiso un pilsonisko spēku pārbaude. Tā novembŗa vidū komūnisti un tiem radniecīgā tautas demokratu partija pilnīgi negaidot iesniedza parlamentam likumprojektu par rūpniecības un banku nacionālizēšanu. Priekšlikums izgāzās, jo sociālisti un pilsoņi to uzlūkoja kā tukšu vēlēšanu manevru. Sakarā ar vēlēšanām partijas min arī savus prezumptivos kandidātus prezidenta amatam. Tautas demokrati uzstādīs par kandidātu kādreizējo premjēru Mauno Pekkala, bet zemnieku savienība sabiedrībā labi pazīstamo Dr. Urho Kekkonēnu. Sociāldemokrati izšķīrušies par līdzšinējo prezidentu J. Pasikivi, kam arī ir lielākas izredzes tikt ievēlētam. **P. F.**

AMERIKĀ VISTAS JAU GATAVOJAS LIELDIENĀM

Dēj olas četrās krāsās

Kāds Amerikas putnkopības grāmatu autors savam latviešu kollēgam Vācijā atsūtījis izgriezumu no speciālraksta Minneapolis Tribune par jauniem brīnumiem vistkopībā.

Putnkopis Floid Takers (Tucker) no Illinoisas izstādījis vistas, kas izaudzētas viņa 80 akru lielajā farmā Illinoisā un dēj olas zilā, zaļā, dzeltenā un brūnā krāsā. Takers cer pēc dažiem gadiem izaudzēt vistas, kas ražos Lieldienu olas visās krāsās. Takers saka, ka vaislas materiālu krāsaino olu ražotājām viņš ieguvis no sava tēvoča, kas dzīvo viņa tuvumā. Viņa izstādītās vistas ir savāda izskata (strange looking), purpursarkanu seksti, ausu un žokļu lapiņām. Viņš rādījis arī zilas, zaļas un brūnas olas.

Ziemsvētkiem

domāto

dāmu, kungu, bērnu zeķu, adīto preču un trikotāžas iepirkumiem būšu Jūsu rīcībā arī

SUDRABA UN ZELTA SVĒTDIENĀS

11. un 18. dec. no plkst. 13—18

ADOLF NEEFF SEIT 1795

STUTTGART AM MARKTPLATZ

ČECHU ĀRĒJĀS TIRDZNIECĪBAS VICEMINISTRS IZDARĪJIS PAŠNĀVĪBU

Prāga (F). — Britu telegrafa aģentūra Reuter ziņo, ka 25. novembrī atcelts no amata un apcietināts Čechoslovākijas ārējās tirdzniecības viceministrs Jevgenijs Lebls. Ārzemju laikrakstu pārstāvji uzzinājuši, ka cietumā viņš izdarījis pašnāvību. Lebls vēl pirms pāris mēnešiem piedalījās tirdznieciskās sarunās ar amerikāņiem Vašingtonā. Tās toreiz izjuka. Informētas aprindas domā, ka šīs neveiksmes dēļ viņu atcēla no amata un apcietināja.

MET SPALVU, BET NE TIKUMU
Maršals K. Rokosovskis savā jaunajā poļu armijas tērpā, ar vecajiem padomju ordeņiem.

Ardievu, Maskava

ITAĻU RAKSTNIEKS IGNACIO SILONE PAR KOMINTERNI UN KOMŪNISTIEM

Pazīstamais itaļu sociālistu rakstnieks Ignacio Silone, kuŗa darbi tulkoti daudzās Eiropas valodās, arī krieviski, šinīs dienās publicējis Ņujorkas žurnālā Harpers Magazine rakstu, kas radījis lielu ievērību Savienotajās valstīs. Šis raksts saucas Ardievu, Maskava. Apmēram pirms 20 gadiem Silone izstājās no itaļu komūnistu partijas un kopš tā laika ir nesamierināms Maskavas diktatūras ienaidnieks. Nule publicētajā rakstā Silone izskaidro tos iemeslus, kāpēc viņš pagrieza komūnistiem muguru.

Divdesmito gadu sākumā Silone vairākkārtīgi apmeklēja Padomju savienību un piedalījās kominternes sēdēs. „Jau toreiz man dūrās acīs, ka krievu komūnisti pilnīgi nespējīgi saprast citu uzskatus un domas. Ja kāds no ārzemniekiem kaut pušplēstu vārdu uzdrošinājās iebilst pret Maskavu, viņu tūdaļ nosauca par kapitālistu kalpu un strādnieku lietas nodevēju," raksta Silone. „Man bija izdevība runāt ar kādu padomju apgāda vadītāju. Es viņam norādīju, ka krievu rakstnieki dzīvo mūžīgās bailēs no terrora un ka tādos apstākļos nav iespējams radīt vērtīgus literārus darbus. Rakstniekiem vajadzīga brīvība. Tas nozīmē, ka viņiem tiesība eksperimentēt un arī mazliet kļūdīties."

„Bet tā jau ir kontrrevolūcija!" izsaucās krievu komūnists. Silone tālāk apraksta savu tikšanos ar pazīstamo franču komūnistu Žaku Dorio, kas vēlāk pārgāja fašistu pusē. Silone saka, ka Dorio jau toreiz rīkojies divkosīgi — personiskajās sarunās viņš teicis vienu, bet kominternes sēdēs apgalvojis citu. „1927. g. kopā ar Toļati es atkal devos uz Maskavu, lai piedalītos kominternes sanāksmē, kuŗā vajadzēja nosodīt Trocka rīcību," raksta Silone. „Krievu komūnistiem laikam bija ļoti svarīgi, lai arī pārējo valstu biedri novēršas no Trocka, jo šai sanāksmē piedalījās arī pats Staļins. Jau gatavās rezolūcijas tekstu nolasīja vācu komūnistu vadonis Telmans. Tā kā es nebiju lasījis Trocka iesniegumu politbirojam, es atteicos par šo rezolūciju balsot. Telmans pavisam vienaldzīgi paskaidroja, ka arī viņš Trocka iesniegumu nav lasījis un par to nekā nezina lielākā daļa sanāksmes dalībnieku. Nobalsošanu atlika uz vienu dienu. Krievi bija uzdevuši Koļarovam, kas tagad ir Bulgārijas ministru prezidents, mani pārliecināt."

Raksta turpinājumā Silone attēlo sarunu ar Koļarovu. „Nav svarīgi, vai Trockam taisnība vai nē," teica viņš. „Te notiek cīņa par varu, un tāpēc es balsoju kopā ar vairākumu. Kāpēc jūs īsti atsakāties nosodīt Trocku?" jautāja Koļarovs. „Rezolūciju nepieņēma arī otrā dienā, jo bez manis pret to izteicās vēl trīs citi ārzemju komūnisti. Man par lielu pārsteigumu vēlāk to tomēr nopublicēja kominternes organā ar piezīmi, ka rezolūcija pieņemta vienbalsīgi. Tad es izšķīros izstāties no komūnistu partijas, jo redzēju, ka Padomju savienība nerēķinās ar citu uzskatiem," raksta beigās saka Silone.

Lielā Ziemsvētku iepirkšanās visās nodaļās

Kungu ziemas mēteļi	no 88.—	Kungu sako uzvalki	no 98.—	Kungu sporta virskrekli	no 9.80	Zēnu vilnas uzvalki	no 39.—
Kungu pārejas mēteļi	„ 58.—	Kungu sporta uzvalki	„ 78.—	Kungu puloveri	„ 5.80	Zēnu ziemas mēteļi	„ 33.—
Kungu sporta pusmēteļi	„ 88.—	Kungu sporta sako	„ 58.—	Kungu apakškrekli	„ 3.50	Impregn. slēpoš. bikses	„ 36.—
Slīpie pusmēteļi	„ 58.—	Modernas vēja jakas	„ 48.—	Kungu apakšbikses	„ 3.50	Sportiskās vēja jakas	„ 26.50
Kungu lietus mēteļi	„ 33.—	Glītas kamgarna bikses	„ 39.—	Zeķes un sporta zeķes	„ 1.80	Zilie darba uzvalki	„ 15.—
Kungu popelīna mēteļi	„ 68.—	Kungu ielas bikses	„ 19.—	Kungu kaklsaites	„ 2.30	Izturīgi darba mēteļi	„ 12.—
Gliti dāmu mēteļi	„ 58.—	Kungu golfa bikses	„ 28.—	Kungu platmales	„ 15.—	Stipras darba bikses	„ 13.—

Sudraba svētdienā — 11. decembrī, un zelta svētdienā — 18. decembrī — mūsu veikals atvērts no p. 13—18.

Schmitt
Marienstraße 18
Stutgartē / Vilhelmsbaua

LATVIA
Latvian Newspaper
[illegible] under EUCOM Civil [illegible] Division Authorisation [illegible] UNDP/ 194. Publisher [illegible] Valdemārs Lamsdorfs, Ludwigsburg/N., Breite Str. [illegible] Printer: Ungeheuer & [illegible] Ludwigsburg, Körner-[illegible] Published twice weekly. Circulation 11.000.

Turpmāk pi... lauksain...

...onas „gala vārda" ...janvāri darbosies vi...

Kanada gatavojas atsā...

...amerikāņu joslas sakarnieku asp... ...ami, kur kā latviešu pārstāvis p... ...jautājumi, galvenais pārrunu jautājums ...turpmāk strikti pārbaudīt, kā ... ...noteikums, ka no visiem izce... ...un 30% lauksaimniecībā nod... ...komisijas loceklis Rozenfilds un ... ...ieteikt, iesākot likuma īstenošanas g... ...tā pieņemšanā turpmāk ievēros ... ...lauksaimniecībā nodarbināto ... ...noteiks.

...o vadītāji darbinieki sakarnie... ...preses konferencē informēja, ka līdz 6. ...aprīlim izceļošanai uz ASV jau ...ir piešķirtas 124.217 vizas. Rēķinoties ar to, ka ...vīzes drīzu izbeigšanos, jauno ...pieteikumu par priekšrocībām lauk... ...saimniecībā nodarbinātiem ievēros ...tikai noteiktību. Kaut gan ar ...saimniecībā nodarbinātajiem ...domāti arī strādātāji lauksaim... ...ir tikai blakus nozarēs, piemēram, ...lopkopībā, tomēr jau kopš 21. no... ...gada amerikāņu joslā uzkrājušies ...iesniegumi, kuŗus nevarot laist ...dzīvē tādēļ, ka tiekām nebūšot tiem pretī lie... ...gadījumā lauksaimniecībā nodar...

...Jaunie rīkojumi var ievērojami ...paātrināt emigrācijas gaitu. ...Līdz šim daudz stingrāk pārbaudīs ...lauksaimniecībā nodarbināmos. ...Komisijas prasīs, lai lauksaim... ...nodarbināmiem arī būtu ...kādas zināšanas. Tiem, kas ...vēlēsies strādāt lauksaimniecī... ...vēsturē pierādīt savu līdz... ...praksi, priekš izbraukšanas ...vismaz 30 dienu IRO ...lauksaimniecības kursos šeit pat ...Vācijā. Zināma aizkavēšanās izce... ...notiek arī ar tiem, kas ...uz Kaliforniju vai dienvidu ..., jo turienes organizācijas ...maksāt ļoti dārgo sausze... ...pāri visam kontinentam, ...uz Ņuorleānu savukārt iet ...vi. Cik zināms, tad pašreizē... ...pildītājiem nākamais trans... ...no Gronas aties tikai febru... ...vidū. Visu šo kavējumu secībā ...palīdzēs, ka nākamā gada 30. ...janvārī paliks neizlietota vēl laba ...daļa ASV kvotes, kaut gan jau ...ir saņemti 127.749 galvojumi. ...Uz katru galvojumu ...skaitā - līdz 2,2 personas, formāli ...arī DP likumā paredzētais kop... ...skaitlis 205.000 jau pārsniegts. DP ...komisija praksē rēķinās ar zināmu ...skaitu divkāršu galvojumu un emi... ...atlases procesā izsijātiem, tā ka ...rezerves vēl ir.

...No Vašingtonas vēl nav saņemta ga... ...atbilde par bij. karaviriem. Bez ...šaubām un igauņiem karaviru ...nometņu pozitīvā atrisināšanā ...ieinteresētas arī vēl citas tautības. ...Šiem pazīmēm spriežot, izšķi... ...Trumuns priekš 1. janvāŗa nav ...zināms.

...Latvijums emigrācijā uz Austrā... ...pēc IRO domām, radies tādēļ, ...ka Baloli nometne evakuēta un ...cilvēkiem tur izdarā pārkārtojumus ...un remontus, kas ilgšot vēl apmē... ...5 nedēļas. Austrālijas akcijā ...paredzāma tehniskā procesa pa...

Lietuvas atdzimšanas kustība Kanadā"

...Šā saucas jaunā mūsu brāļu ...latviešu lietuviešu pretkomūnistiskā ...organizācija, kuŗas nozīme un aktī... ...pēdējo mēnešu laikā stipri ...augusi, reizē palielinoties arī ...tās uzdevumi. Organizācija cieši ...sadarbojas ar latviešu un igauņu ...līdzīgiem tiklab Kanadā, kā arī ...ASV. Plašā protesta sanāksmē To... ...nesen pieņemta nozīmīga ...lietuvistska rezolūcija, ko Lie... ...atdzimšanas kustība piesūtī... ...Vāknel atbildīgu sabiedrisko ...politisko darbinieku jaunajā ...mītnē. Rezolūciju parakstījis ...Lietuvas prezidents S. Jaku... ...sanāksmes priekšsēdis V. ...Vaitkus un sekretārs A. Urna...